

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ OLGUNLUK VE
SOSYAL DESTEK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ
(İSTANBUL İLİ ANADOLU YAKASI ÖRNEĞİ)

İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Eser ÇALIŞKAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ali Osman ÖZCAN

İSTANBUL – 2015

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Eser ÇALIŞKAN
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANA BİLİM DALI** : İşletme Anabilim Dalı
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 04 / 02 /2015
- SAYFA SAYISI** : 92
- TEZ DANIŞMANLARI** : 1. Prof. Dr. Ali Osman ÖZCAN
- DİZİN TERİMLERİ** : Meslek Lisesi, Mesleki Olgunluk, Algılanan Sosyal Destek
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu çalışma ile Meslek Lisesinde okuyan öğrencilerin mesleki olgunluk ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, literatür çalışması yapılmış ve mesleki olgunluk, sosyal destek kavramları açıklanmıştır. Araştırmanın örneklemini beş Endüstri Meslek Lisesinden 412 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada toplanan veriler kodlanarak SPSS 20.0 yazılım programına aktarılmış ve analiz edilmiştir.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Eser ÇALIŞKAN

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ OLGUNLUK VE
SOSYAL DESTEK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ
(İSTANBUL İLİ ANADOLU YAKASI ÖRNEĞİ)

İŞLETME ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Eser ÇALIŞKAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ali Osman ÖZCAN

İSTANBUL – 2015

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Eser ÇALIŞKAN

04.02.2015

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Eser ÇALIŞKAN'ın "Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (İstanbul İli Anadolu Yakası Örneği)" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından İŞLETME ana bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan _____
Prof. Dr. Ali Osman ÖZCAN
(Danışman)

Üye _____
Yrd. Doç. Dr. Mustafa YURTTADUR

Üye _____
Yrd. Doç. Dr. Fikri KÖKSAL

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2015

İmzası

Doç. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı mesleki ve teknik eğitim veren liselerdeki öğrencilerin Mesleki Olgunluk ve Sosyal Destek Düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesini araştırmaktadır.

Araştırmanın evrenini İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan Endüstri Meslek Liseleri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini random örnekleme yöntemi ile elde edilen beş Endüstri Meslek Lisesinden 270' i erkek 142' si kız öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklem grubundaki öğrencilere mesleki olgunluk düzeylerini belirlemek için Kuzgun(1996) tarafından geliştirilmiş olan Mesleki Olgunluk Ölçeği ve Sosyal Destek Düzeylerini belirlemek için veri toplama aracı olarak Yıldırım(1997) tarafından geliştirilen Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada istatistiksel model, gruplar arasında fark olup olmadığının test edilmesidir. Veriler pearson çarpım moment korelasyon tekniği ve tek yönlü varyans analizi(ANOVA) tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Varyans analizi sonucunda gruplar arasında önemli bir fark çıktığında farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulabilmek içinde bağımsız iki grup t-testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Araştırma bulguları Meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk puanları ile genel sosyal destek aile, arkadaş ve öğretmenden algılanan sosyal destek puanları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkiler olduğunu göstermiştir.
- Meslek Lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri oldukça düşük bulunmuştur.
- Öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyi orta bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Meslek Lisesi, Mesleki Olgunluk, Algılanan Sosyal Destek

ABSTRACT

EXAMINATION OF RELATIONSHIP BETWEEN VOCATIONAL HIGH SCHOOL CAREER MATURITY AND SOCIAL SUPPORT LEVELS

In this study, vocational maturities and the level of the social supports of the undergraduate students who go to the Vocational High Schools are examined with various variables.

The study focuses on the vocational high schools in Anatolian region of Istanbul. The test subject of this study consists of 270 male and 142 female students who are randomly selected in five Vocational High School.

In order to define the level of the vocational maturity, students have been subjected to Vocational Maturity Scale developed by Kuzgun (1996). Moreover, in order to define level of the social support perceived from their family, student have been subjected to Social Support Scale which is used to gather data and developed by Yildirim (1997). In this study the statistical model is to test if there are differences among the groups. The data were analyzed by the Moments Correlation Coefficients Technique and one way ANOVA procedure T test used to understand if there is an important distinction among the groups in the result of variant analyze.

Following results were found in this study;

- The results of study indicated that there were positive and significant relationship between career maturity scores and general perceived social support scores of vocational high school students. Besides, there were positive and significant relationship between career maturity scores and perceived social support scores from family, friend and teacher.
- The vocational maturity of the students too low.
- The perception of the level of social support is average.

Key Words: Vocational High School, Vocational maturity, Perceived Social Support

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER	III
KISALTMALAR LİSTESİ	VII
TABLolar LİSTESİ	VIII
ÖNSÖZ	XI
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	10
1.1.Meslek Kavramı	10
1.2.Meslek Seçimi ve Önemi	11
1.3.Meslek Gelişim Kavramı	12
1.4.Mesleki Gelişim Kuramları	13
1.4.1.Ginzberg ve Arkadaşlarının Gelişim Kuramı	13
1.4.2.Super'in Benlik Kavramı Kuramı	17
1.4.2.1.Büyüme Evresi(Doğumdan 14.yaşa kadar)	17
1.4.2.2.Araştırma Evresi(14-24 yaşlar)	18
1.4.2.3.Yerleşme Evresi(25-44 yaşlar)	19
1.4.2.4.Sürdürme Evresi(45-64 Yaşlar)	20
1.4.2.5.Çöküntü Evresi(65 yaş ve sonrası)	20
1.4.3.Holland'ın Kişilik Kuramı	21
1.4.4.Roe'nun ihtiyaç Kuramı	21
1.4.5.Özellik Faktör Kuralı	22
1.5.Mesleki Olgunluk	23
1.6.Sosyal Destek	25
1.7.Sosyal Destek Modelleri	27
1.7.1.Tampon Etkisi Modeli	27
1.7.2.Temel Etki Modeli	28
1.8.Algılanan Sosyal Destek Kavramı	28
İKİNCİ BÖLÜM	29
2.1.YÖNTEM	29
2.1.1.Araştırmanın Modeli	29
2.1.2.Evren	29
2.1.3.Örneklem	29
2.1.4.Veritoplama Araçları	30
2.1.4.1.Mesleki Olgunluk Ölçeği (MOÖ)	31

2.1.4.2. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği(AADÖ).....	32
2.1.5. Mesleki Olgunluk ve Sosyal Destek ile ilgili Araştırmalar.....	33
2.2. ARAŞTIRMAYA AİT BULGULAR VE YORUMLARI.....	36
2.2.1. Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Demografik Değişkenlere Göre Frekans ve Yüzdeleri	36
2.2.2. Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Liselerdeki Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	38
2.2.3. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Sınıf Seviyelerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	39
2.2.4. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Öğrencilerin Yaşına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	41
2.2.5. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Öğrencilerin Cinsiyetine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	42
2.2.6. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	43
2.2.7. Meslek Lisesinde Okuyan Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyine İlişkin Bulgular	44
2.2.8. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Yaşına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	44
2.2.9. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Sınıf Seviyesine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	46
2.2.10. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Cinsiyetine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	47
2.2.11. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	48
2.2.12. Öğrencilerin Genel(Aile,Arkadaş ve Öğretmenden) Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	49
2.2.13. Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	50
2.2.14. Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Yaşına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	51
2.2.15. Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	52
2.2.16. Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Cinsiyetine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	53
2.2.17. Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	54
2.2.18. Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	55
2.2.19. Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Yaşına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	56

2.2.20.Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Sınıf Seviyesine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	57
2.2.21.Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Cinsiyetine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	58
2.2.22.Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	59
2.2.23.Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	60
2.2.24.Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Yaşına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	61
2.2.25.Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Sınıf Seviyesine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	62
2.2.26.Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Cinsiyetine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	63
2.2.27.Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	64
2.2.28.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Aile Desteği Puanları Arasında Anlamlı Bir İlişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulgular.....	65
2.2.29.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Arkadaş Desteği Puanları Arasında Anlamlı Bir İlişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulgular.....	66
2.2.30.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Öğretmen Desteği Puanları Arasında Anlamlı Bir İlişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulgular.....	67
2.2.31.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Sosyal Destek Puanları Arasında Anlamlı Bir İlişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulgular.....	67
2.2.32.Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile ilgili Genel (Aile, Arkadaş, Öğretmenden Algıladıkları) Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki bulguların Yorumlanması	69
2.3.33.Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile ilgili Bulguların Yorumlanması.....	70
2.3.33.Meslek Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri ile ilgili Bulguların Yorumlanması	74
2.3.34.Meslek Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Desteği Düzeyleri ile ilgili Bulguların Yorumlanması	76
2.3.35.Meslek Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Arkadaş Desteği Düzeyleri ile ilgili Bulguların Yorumlanması	78
2.3.36. Meslek Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Öğretmen Desteği Düzeyleri ile ilgili Bulguların Yorumlanması.....	79
2.3.37.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları ile Algıladıkları Aile Desteği Puanları Arasında Anlamlı Bir İlişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulguların Yorumlanması.....	81

2.3.38.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları ile Algıladıkları Arkadaş Desteği Puanları Arasında Anlamlı Bir ilişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulguların Yorumlanması.....	82
2.3.39.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları ile Algıladıkları Öğretmen Desteği Puanları Arasında Anlamlı Bir ilişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulguların Yorumlanması.....	82
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	83
KAYNAKÇA.....	87
EKLER.....	--

KISALTMALAR LİSTESİ

- MOÖ:** Mesleki Olgunluk Ölçeği
ASDÖ: Algılanan Sosyal Destek Ölçeği
EML: Endüstri Meslek Lisesi
x: Aritmetik Ortalama
f: Frekans
ss: Standart Sapma
sd: Serbestlik Derecesi
KO: Kareler Ortalaması
KT: Kareler Toplamı
min: Minimum Değer
max: Maksimum Değer
p: İstatistiksel Olarak Anlamlılık Derecesi
t: Bağımsız Gruplarda t Test Değeri
 $X \pm SD$: Ortalama ve Standart Sapma

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyete, Öğrenim Gördükleri Okul Türü ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı	30
Tablo 2. Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı	30
Tablo 3. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri	37
Tablo 4. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Okul Türü Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri	37
Tablo 5. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Buldukları Sınıf Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri.....	37
Tablo 6. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Buldukları Yaş Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri.....	38
Tablo 7. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanlarına İlişkin Değerler	38
Tablo 8. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerine Göre Aritmetik Ortalama Yüzde ve Sapma Değerleri.....	39
Tablo 9. Öğrencilerin Sınıf düzeyinde Mesleki Olgunluk Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri.....	40
Tablo 10. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları ile Sınıf Seviyeleri Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi.....	40
Tablo 11. Öğrencilerin Yaşına göre Mesleki Olgunluk Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri.....	41
Tablo 12. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları ile Yaşları Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi	41
Tablo 13. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları	42
Tablo 14. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları ile Cinsiyetleri Arasındaki Farkın Anlamlılığına İlişkin Bağımsız İki Grup t testi değerleri.....	42
Tablo 15. Öğrencilerin Okul Türüne göre Mesleki Olgunluk Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri	43
Tablo 16. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Okul Türü Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi	43
Tablo 17. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal destek Puanları İçin aritmetik ortalama ve sapmalar.....	44
Tablo 18. Öğrencilerin Yaşına göre Algıladıkları Sosyal destek Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri.....	45
Tablo 19. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Puanları ile Yaşları Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi.....	45
Tablo 20. Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Sınıf Seviyelerine Göre Aritmetik Ortalama ve Sapmalar	46
Tablo 21. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Puanları ile Sınıf Seviyeleri Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi.....	47
Tablo 22. Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri.....	47

Tablo 23. Öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Cinsiyetleri Arasındaki Farkın Anlamlılığına İlişkin Bağımsız İki Grup t testi değerleri	48
Tablo 24. Öğrencilerin Okul Türüne göre Algılanan Sosyal Destek Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri	48
Tablo 25. Öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Okul Türü Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi	49
Tablo 26. Öğrencilerin Genel(Aile,Arkadaş ve Öğretmenden Algıladıkları) Sosyal Destek Puanlarına ilişkin betimsel veriler	50
Tablo 27. Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal destek Puanları İçin aritmetik ortalama ve sapmalar	50
Tablo 28. Öğrencilerin Yaşına Göre Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri	51
Tablo 29. Öğrencilerin Yaşına göre Aileden Algıladıkları Sosyal destek Puanlarının Varyans Analizi ile incelenmesi	51
Tablo 30. Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Sınıf Seviyelerine Göre Aritmetik Ortalama ve Sapmalar.....	52
Tablo 31. Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Destek Puanları ile Sınıf Seviyeleri Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi	53
Tablo 32. Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri.....	53
Tablo 33. Öğrencilerin Aileden Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Cinsiyetleri Arasındaki Farkın Anlamlılığına İlişkin Bağımsız İki Grup t testi değerleri	54
Tablo 34. Öğrencilerin Okul Türüne göre Aileden Algılanan Sosyal Destek Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri	54
Tablo 35. Öğrencilerin Aileden Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Okul Türü Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi	55
Tablo 36. Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal destek Puanları İçin aritmetik ortalama ve sapmalar	55
Tablo 37. Öğrencilerin Yaşına göre Arkadaştan Algıladıkları Sosyal destek Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri.....	56
Tablo 38. Öğrencilerin Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Yaşları Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi	57
Tablo 39. Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Sınıf Seviyelerine Göre Aritmetik Ortalama ve Sapmalar	57
Tablo 40. Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Puanları ile Sınıf Seviyeleri Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi	58
Tablo 41. Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri	58
Tablo 42. Öğrencilerin Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Cinsiyetleri Arasındaki Farkın Anlamlılığına İlişkin Bağımsız İki Grup t testi değerleri	59
Tablo 43. Öğrencilerin Okul Türüne göre Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri.....	59
Tablo 44. Öğrencilerin Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Okul Türü Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi	60

Tablo 45. Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal destek Puanları İçin aritmetik ortalama ve sapmalar	60
Tablo 46. Öğrencilerin Yaşına göre Öğretmenden Algıladıkları Sosyal destek Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri.....	61
Tablo 47. Öğrencilerin Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Yaşları Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi	61
Tablo 48. Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Sınıf Seviyelerine Göre Aritmetik Ortalama ve Sapmalar	62
Tablo 49. Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal Destek Puanları ile Sınıf Seviyeleri Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi	63
Tablo 50. Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri	63
Tablo 51. Öğrencilerin Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Cinsiyet leri Arasındaki Farkın Anlamlılığına İlişkin Bağımsız İki Grup t testi değerleri.....	64
Tablo 52. Öğrencilerin Okul Türüne göre Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri.....	64
Tablo 53. Öğrencilerin Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Okul Türü Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi	65
Tablo 54. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Aile Desteği Puanları Arasındaki Korelasyon	65
Tablo 55. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Arkadaş Desteği Puanları Arasındaki Korelasyon	66
Tablo 56. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Öğretmen Desteği Puanları Arasındaki Korelasyon	67
Tablo 57. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Genel Sosyal Destek(Aile,Arkadaş,Öğretmen) Puanları Arasındaki Korelasyon	68

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana rehberlik edip gösterdiği büyük emek ve destek için saygı değer hocam Sayın Prof. Dr. Ali Osman ÖZCAN' a çok teşekkür ediyorum. Araştırmamda anketlerimin uygulanmasını sağlayan meslek liselerinin yöneticilerine ve öğretmenlerine katkılarından dolayı teşekkür ederim. Ayrıca tezimi hazırlamamdaki manevi desteklerinden dolayı Aileme çok teşekkür ederim.

Eser ÇALIŞKAN

GİRİŞ

İnsanlar hayatlarının belirli dönemlerinde önemli kararlar vermek ve seçimler yapmak zorunda kalırlar. Bu seçimlerden birisi de meslek seçimidir. Meslek seçiminde alacağı karar kişinin sosyal statüsünün ve yaşam standartlarının en belirleyici faktörlerinden birisi olacaktır.¹

Meslek seçimi bireyin hayatındaki en önemli kararlardan birisidir. Meslek seçerken belli bir yaşam biçimi ve sosyal bir statü kazandırır. Meslek seçimi ise bireyin mutlu olabileceği bir geleceğin planlanmasıdır. Kendi ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına uygun bir mesleğin seçilmesi bireyin mutlu olmasını sağlaması yanında ülke ekonomisine de büyük ölçüde katkı sağlayacaktır.

Mesleki rehberliğin en önemli olduğu gelişimsel dönemi lise öğrenim yılları diye ifade edebiliriz. Öğrencilerin son sınıfta üniversite sınavına girmeden önce tercih edeceği mesleği seçmesi gerekmektedir. Bireylerin meslek seçimi belirli bir yaştan sonra ki yaşamlarında onların başarılı ve mutlu olarak gelişmelerini ve böylece kendilerini gerçekleştirmelerini etkileyecek en önemli olaylardan biridir.²

Günümüzün büyük bir bölümünün iş ortamında ve işe yönelik faaliyetlerde geçtiğini düşünürsek; modern toplumlarda bireyin mesleği, mesleğe uyumu, meslekteki başarısı ve meslek arkadaşlarıyla geçimi, onun ruh sağlığı üzerinde ne kadar büyük bir etkisinin olduğunu ortaya koyacaktır. Mesleğinde başarılı olamayan ve mesleğini sahiplenmeyen sevmeyen bir kimsenin yaşamı boyunca gerçek mutluluğa ulaşması güçtür.³

Mesleki olgunluk kazanmak; her bir mesleki gelişim basamağında gerekli olan mesleki gelişim görevlerini karşılamak, bir sonraki basamakta karşılaşılabilecek güçlüklerle baş edebilmek için gerekli olan temel becerileri edinmek demektir. Birey mesleki gelişim görevleri ile başa çıkmada başarılı olduğu ölçüde, mesleki olgunluk kazanmış sayılır.⁴ Meslek seçimi bireylerin tüm yaşamlarını etkileyecek bir süreçtir.

---

¹ Kutluay Köküsoy, Endüstri Meslek Liselerinde Bir Meslek Alanına Yönelmiş Olan Öğrencilerin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Aile Desteği Düzeylerinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi, 2008, s.1. (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

² Muharrem Kepçeoğlu, **Mesleğe Yönelme ve Mesleki Yönelim Envanteri**, Ankara, 1994, s.32.

³ Arzu Gülbahçe, Mesleki Olgunluk Düzeyleri Farklı Olan Öğrencilerin Sosyal Karşılaştırma ve Benlik İmgelerinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, Atatürk Üniversitesi, 2007, s.2. (**Yayımlanmamış Doktora Tezi**)

⁴ Yıldız Kuzgun ve Feride Bacanlı, **Lise Öğrencileri İçin Mesleki Olgunluk Ölçeği El Kitabı**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2005, s.13.

Dolayısıyla bireyler üzerinde baskı yaratabilir. Bu sürecin başarılı bir şekilde atlatılmasında bireyin yakın çevresinden aldığı sosyal ve psikolojik desteğin önemli bir rolü olduğu yadsınamaz.⁵

Bir insan mesleğini seçmekle yaşam tarzı konusunda da seçim yapmış olur. Çünkü meslek etkileşimde bulunacağınız insanları, yaşayacağınız yeri, evlilik hayatınızı sosyal çevrenizi bunun gibi çok şeyimizi etkileyecektir. Meslek seçimi kişinin geleceği ile ilgili verilebilecek en önemli kararlardan biridir.

Öncü'ye⁶ göre meslek seçimi hem bireysel hem de toplumsal açıdan büyük önem taşımaktadır. Bireysel yönden birtakım fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik ihtiyaçların doyurulmasında, toplumsal açıdan ise toplumsal gelişmeye temel olacak insan gücünün planlanmasında önemlidir. Kişinin ilgi ve yetenekleriyle uyuşmayan bir mesleğe yönelmesi ileriki hayatında mutsuzluğa neden olabileceği gibi yapılan harcamaların da heba olması sonucunu doğuracaktır.

Türkiye İstatistik Kurumunun 2013 yılında yüzde 9.7 olan işsizlik oranı, 15-24 yaş grubunu içeren gençlerde 2012 yılında yüzde 17.5 oranında iken 2013 yılında yüzde 18.7 oran düzeyinde çıkmıştır. TÜİK verileri, genç nüfus işsizlik oranının öğrenim düzeyi yükseldikçe arttığını ortaya koydu. Buna göre, yüksek öğretim mezunu gençlerin işsizlik oranı 2013 yılında yüzde 29.3 düzeyini bulurken, bu oran lise ve dengi meslek okul mezunu gençlerde yüzde 20.2 oldu. Yüksek öğretim mezunu genç erkeklerin işsizlik oranı yüzde 23.4 iken genç kadınlarda ise bu oranın yüzde 34.4 olduğu görüldü.⁷

TÜİK verilerine göre; Yüksek öğretim mezunu öğrencilerinin işsizlik oranının lise ve meslek lisesi mezunu öğrencilerine göre yüksek olması; işsizlik sorununu oluşturan en büyük etkenin bir iş için gerekli nitelikli elemanın bulunamaması olarak nitelendirilebilir. İşsizliğin nedeninin mesleksizlik olarak ifade edebiliriz. Mesleksizlik istihdam alanlarını daraltırken işsizliğin de artmasını sağlayan en önemli etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Düz liseden mezun olup, herhangi bir alanda yükseköğretim gören öğrenci öğrenim süresince iş tecrübesine sahip olmaması yanlış meslek seçimi sanayinin ihtiyacı nitelikli eleman ihtiyacını sağlayamamaktadır. Bu durum meslek lisesinin ve meslek seçiminin önemini açıkça ifade etmektedir.

---

⁵ Köküsoy, a.g.e, s.3.

⁶ Hüseyin Öncü, "Meslek seçiminin gereği ve önemi", *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1995, 3:110-115

⁷ Türkiye İstatistik Kurumu, "Hane halkı İşgücü İstatistikleri", <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13628> (erişim tarihi: 07.03.2014)

Maslow 1954 yılında yaptığı klinik gözlemlere dayanarak insan ihtiyaçlarının piramit biçiminde bir hiyerarşiye tabi olduğunu bulmuştur. Bu hiyerarşide ihtiyaçlar hiyerarşi piramidinin altından başlayarak fiziksel olma ihtiyacı, saygı ve kendini gerçekleştirme olarak ifade edilmektedir. Bu ihtiyaçlar arasında piramidin en üst noktasında kendini gerçekleştirme bulunmaktadır. Kendini gerçekleştirme ise kişinin doğuştan getirdiği potansiyelini ortaya çıkarması ve yaşama uyarlaması gerektiğini söylemektedir.⁸

Kişinin kendini ifade edebilmesi ve mesleğinde doyuma ulaşabilmesi için ilgi ve yeteneklerine hitap eden mesleği seçmesi gerekmektedir.

Meslek seçimi bireylerin tüm yaşamlarını etkileyecek bir süreçtir. Dolayısıyla meslek seçimi bireyler üzerinde bir baskı yaratabilir. Bu sürecin başarılı bir şekilde atlatılmasında bireyin yakın çevresinden aldığı sosyal ve psikolojik desteğin önemli bir rolü olduğu yadsınamaz.⁹

Super'a¹⁰ göre meslek seçimi, hayatın belli bir döneminde bir anda verilen bir karar değildir. Bu karar gelişimsel bir süreç içinde verilen bir dizi kararın bileşkesidir. Mesleki gelişim kuramcıları, zihinsel, psiko-sosyal gelişim gibi meslek seçimi sürecini de çeşitli gelişim evrelerine ve bu evreleri de çeşitli gelişim basamaklarına ayırarak incelemiştir. Her bir mesleki gelişim evresi için bireyin kazanması gereken mesleki gelişim görevleri belirlemiştir. Mesleki gelişim görevi, toplum tarafından belirlenen, bireyin kazanması gereken bir takım mesleki tutumlar ve davranışlardır. Yine Super'a göre bireyin içinde bulunduğu mesleki gelişim döneminden bir üst aşamadaki gelişim dönemine geçebilmesi, içinde bulunduğu mesleki gelişim dönemine ilişkin mesleki gelişim görevlerini yerine getirebilmesiyle mümkündür. Meslek liselerinde öğrenim gören 14–18 yaşlar arasındaki öğrenciler Super'ın araştırma evresinin deneme basamağında yer almaktadırlar. Bu öğrencilerden beklenen mesleki olgunluk düzeyine ulaşabilmeleri için "Bir Mesleki Tercihi Billurlaştırma" mesleki gelişim görevini yerine getirebilmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Bireyin mesleki gelişim görevleriyle başa çıkma derecesi aynı zamanda mesleki olgunluk seviyesinin de bir göstergesidir. Birey mesleki gelişim açısından

---

⁸ Maslow, Abraham H., 1954, Motivation and Personality, New York., Harper & Row; Aktaran Nur Güner, "Yetişkin eğitiminde ihtiyaç kavramı", *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1990, 93-102, s.93.

⁹ Köküsoy, s.4

¹⁰ Donald, Super; A Theory of Vocational Development. American Psychologist, 8, (4) 1953, s.185-190. ; Aktaran Hasan Bozgeyikli, Hüseyin Doğan, Abdullah Işıklar, "Üstün yetenekli öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi", *E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:28, 2010,133-149, s.134.

olgunlaştıkça mesleki tutumları ve davranışları da gelişir.¹¹ Bireyin meslek seçimi sürecini etkileyen faktörlerin başında onun genel ve özel yetenekleri, ilgileri, değerleri, gereksinimleri, istek ve arzuları gibi kişilik özellikleri gelir. Bunun yanı sıra bireyin ailesi, ilişki kurduğu arkadaşları, öğretmenleri, eğitim olanakları, yaşadığı çevrenin özellikleri, yaşadığı toplumdaki iş alanları, istihdam koşulları gibi faktörler de onun gelişim sürecini etkileme özelliklerine sahiptir.¹² Çünkü algılanan sosyal destek, bireylerin önem verdikleri ve değerlendirmelerini kendileri için gerekli saydıkları kişiler tarafından sevdikleri ve değerli buldukları yönündeki algılar olarak tanımlanmaktadır.¹³

Lise öğrenimi yıllarına rastlayan gelişim dönemi, mesleki rehberlik bakımından da özel bir önem taşımaktadır. Çünkü ülkemizde lise öğrencileri birinci sınıftan itibaren ileride girmek istedikleri meslekle ilgi alanı son sınıfta ise yüksek öğretim programlarını ya da mesleklerini seçmek zorundadırlar. Öğrenciler bu sorumlulukları başarıyla yerine getirebilmek için mesleki seçimiyle ilgili bir takım tutum ve davranışları daha önceden kazanmış olmalıdırlar. Yani kendilerinden beklenen mesleki olgunluk düzeyine ulaşmış olmaları gerekmektedir. Gencin bu dönemdeki mesleki olgunluk düzeyi onun meslek seçiminin hazır oluş düzeyini ifade etmektedir. Bu durumda lise öğrencilerinin meslek seçimlerini etkileyen meslek olgunluk düzeylerini belirlemek, sonuçta onların mesleki danışma ve rehberlik hizmeti ihtiyaçlarının saptanmasıyla yardımcı olacaktır.¹⁴

Mesleki olgunluk konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde genellikle meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Çeşitli meslek alanlarında mezun edilen yüz binlerce meslek lisesi öğrencisinin sanayinin ihtiyacı olan ara eleman ihtiyacını bir türlü karşılayamaması, mezun öğrencilerin eğitim aldıkları meslek alanının dışındaki başka iş kollarına yönelmesi meslek seçimi hususunda bazı yanlışlıklar yapıldığını göstermektedir. Ülkemizde iş gücü arzı ile talebi arasında ciddi uyumsuzluk mevcuttur. Bunun nedeni olarak mesleki eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programları, bu programlarla yetiştirilen teknik iş gücü ile iş gücü piyasasının ihtiyaçları arasında nitelik ve nicelik yönünden bir

¹¹ Super, a.g.e, s.135.

¹² Mustafa Sürücü, Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin incelenmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Gazi Üniversitesi, Ankara, 2005, s.10 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹³ Lawrence H. Cohen, J., McGowan, S., Fooskas, and S. Rose, Positive Life Events and Social Support and the Relationship Between Life Stress and Psychological Disorder. **American Journal of Community Psychology**, 1984, 12(2), 567-587.; Aktaran Mustafa Sürücü, Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin incelenmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Gazi Üniversitesi, Ankara, 2005, s.2 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁴ Yıldız Kuzgun ve Feride Bacanlı, **Lise Öğrencileri için Mesleki Olgunluk Ölçeği El Kitabı**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005, s.1.

uyum sağlanmamasından kaynaklanmaktadır.¹⁵ İş gücü piyasası ve eğitim kurumu arasındaki uyumsuzluk, mesleki ve teknik eğitime gerek ortaöğretim ve gerekse de yükseköğretim düzeyindeki ilgisizliğin temel nedenlerindedir. Türkiye'deki teknik ara insan gücünün sahip olduğu "insan sermayesi" nin piyasa ihtiyaçları ile uyumlu olup olmadığının saptanması çözüm yolunda atılacak en önemli adım olacaktır. Bu saptama nitelikli insan gücü problemini ortadan kaldırmasının yanında verimlilik probleminin çözümü için de önemlidir.¹⁶

M.Sürücü¹⁷ tarafından yapılan "Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin incelenmesi " konulu çalışmada genel liselerdeki öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ile genel, aile, arkadaş ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma grubu Ankara ilinin Keçiören, Çankaya ve Mamak ilçelerindeki Kanuni Lisesi, Aydınlık Evler Lisesi, Abidinpaşa Lisesi, Başkent Lisesi, Ayrancı Lisesi, Deneme Lisesi ve Cumhuriyet Lisesi'nde birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda öğrenim gören 455 kız ve 434 erkek olmak üzere toplam 889 öğrenciden oluşmuştur.

Araştırma bulguları lise öğrencilerinin mesleki olgunluk puanları ile genel sosyal destek, aile, arkadaş ve öğretmenden algılanan sosyal destek puanları arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin sosyal destek puanları yükseldikçe mesleki olgunluk puanları da aynı derecede yükselmiştir.

Köküsoy¹⁸'un İstanbul ili Avrupa yakasında bulunan Endüstri Meslek Lisesinde 219'u erkek 93'ü kız toplam 312 öğrenciye yapmış olduğu "Endüstri meslek liselerinde bir meslek alanına yönelmiş olan öğrencilerin mesleki olgunluk ve algıladıkları aile desteği düzeylerinin incelenmesi " konulu tez çalışmasında araştırma sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Endüstri Meslek Liselerinde bir meslek alanına yönelmiş olan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri oldukça düşük bulunmuştur.
- Öğrencilerin algıladıkları aile desteği orta düzeyde bulunmuştur.
- Öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlarla algılanan aile desteği ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

¹⁵ L. Işıl Ünal , "Türkiye'de Ortaöğretim Düzeyindeki Mesleki ve Teknik Eğitimin Ekonomik Değeri", *H.Ü Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3,1988,87-97,s.90.

¹⁶ İsmail Şahin ve Tayfun Fındık, "Türkiye' de Mesleki ve Teknik Eğitim: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2008, 65-84, s.77

¹⁷ Sürücü, a.g.e, s.69.

¹⁸ Köküsoy, a.g.e, s.111.

Söz konusu ilişki pozitif yönde gerçekleşmiştir. Algılanan aile desteği puanları arttıkça mesleki olgunluk puanları da artmaktadır.

Akdaş' ın ¹⁹ Erzurum ili Anadolu Sağlık Meslek Lisesi'nde 154 kız 129'u erkek toplam 283 öğrenciye yapmış olduğu " Sağlık meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin ve algıladıkları aile desteğinin incelenmesi " konulu tez çalışmasında öğrencilerin algıladıkları aile destek düzeyleri arttıkça mesleki olgunluk düzeylerinin arttığı bulunmuştur.

➤ **Problem**

Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin Mesleki Olgunluk ve Sosyal Destek Düzeyleri arasındaki ilişkinin düzeyi ne durumdadır.?

➤ **Alt Problemler**

- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk puanları ile algıladıkları aile desteği puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk puanları ile algıladıkları öğretmen desteği puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk puanları ile algıladıkları arkadaş desteği puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk puanları ile algıladıkları aile desteği puanları sınıf seviyesine göre anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk puanları ile algıladıkları öğretmen desteği puanları sınıf seviyesine göre anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk puanları ile algıladıkları arkadaş desteği puanları sınıf seviyesine göre anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk puanları sınıf seviyesine göre fark göstermekte midir.?
- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk puanları cinsiyete göre fark göstermekte midir.?

---

¹⁹ Gülay Akdaş, Sağlık meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin ve algıladıkları aile desteğinin incelenmesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2013, s.40 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin algılanan aile desteği sınıf seviyesine göre fark göstermekte midir.?
- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin algılanan aile desteği cinsiyete göre fark göstermekte midir.?
- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin algılanan öğretmen desteği sınıf seviyesine göre fark göstermekte midir.?
- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin algılanan öğretmen desteği cinsiyete göre fark göstermekte midir.?
- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin algılanan arkadaş desteği sınıf seviyesine göre fark göstermekte midir.?
- Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin algılanan arkadaş cinsiyete göre fark göstermekte midir.?

➤ **Amaç**

Bu araştırmanın amacı Meslek Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerini belirlemek ve bir meslek seçimi yaparken ailelerinden, öğretmenlerinden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin düzeyini ve etkilerini ortaya çıkarmaktır.

➤ **Önem**

Mesleki ve teknik eğitim; kalkınmanın hızlandırılması,istihdamın artırılması ve ülkenin rekabet gücünün yükseltilmesi yönünden kritik öneme sahiptir.Bu önemin, toplumun her kesimine kavratılması gerekmektedir.Teknolojik çağa uyum sağlayabilmek için ,ülkemizde de mesleki ve teknik eğitime gereken özenin gösterilmesine ihtiyaç vardır.²⁰

Ergenlik dönemi, bireyin kendisini tanımaya, değerler sistemi oluşturmaya, farklı sosyal çevrelere katılmaya başladığı, çocuk olmaktan çıkıp yetişkin olma yolunda ilerlediği dönem olması nedeniyle bugüne kadar konu ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Günümüzde ergenlik dönemindeki bireylerin ihtiyaçları, istekleri, sorunları üzerinde de durulmaktadır. Bu sorunların çözümünde başvurulan destek kaynakları, bu kaynakların işlevleri ve yeterlilik düzeyleri ile ilgili araştırmalar yapılmıştır²¹²²²³ Bu dönemde karşılaşılan sorunların çözümünde bireylerin kendilerini

²⁰ İlhan Sezgin, 16.Milli Eğitim Şurası, Konuşmalar, Görüşler, Kararlar ve Raporlar, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1999, s.195-196.

²¹ Yelda Çakır ve Refia Palabıyıkoglu, "Gençlerde Sosyal Destek-Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışması", *Kriz Dergisi*, 1997, 5 (1), s.15- 24.

tanımları, seçmek isteyeceği mesleği araştırmaları,mesleğin gerektirdiği eğitim beceri ve kişilik özelliklerini bilmeleri gerekmektedir. Bu dönemde yaşanan sorunların paylaşılması ve çözüm yollarının bulunması için öğrencilerin diğer insanların desteğine ihtiyacı vardır. Öğrencilerin kendine uygun meslek ve alan seçimi için mesleki olgunluk düzeyini belirlemek ve aileden, öğretmenlerinden, arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin önemini ortaya koymaktadır.

Kısacası bu araştırmadan elde edilen tüm sonuçların meslek rehberliği ve danışmanlığı ile ilgili ihtiyaçların belirlenmesine yardımcı olacaktır.

➤ **Sayıtlar**

Bu araştırmanın sayıtları aşağıda sıralanmıştır.

- Belirtilen koşullar ve sınırlar içinde seçilen örneklerin evreni temsil yeterliliğine sahip olduğu varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.
- Anket sorularına cevap veren öğrencilerin dürüst ve samimi cevap verdikleri varsayılmıştır.
- Araştırma sorularına katılımcıların, içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

➤ **Sınırlılıklar**

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

- Araştırma 2013-2014 eğitim ve öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Araştırmanın örneklemi İstanbul ili Anadolu yakası Üsküdar,Kadıköy, Ümraniye, Beykoz ilçelerinde yer alan Meslek liselerinden örnekleme alınan liselerde bulunan öğrencilerle sınırlıdır..
- Bu araştırma 2013–2014 eğitim öğretim yılında Endüstri Meslek Liselerinin 10.sınıf 11.sınıf ve12.sınıfında öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır.

---

²² İbrahim Yıldırım, "Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliği ve Geçerliği", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı : 13,1997, s.81-87.

²³ İbrahim Yıldırım, "Akademik Başarı Düzeyleri Farklı Olan Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeyleri", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* , Cilt 2, Sayı :9,1998, s.33- 39.

➤ Tanımlar

Meslek: "Belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş" ²⁴

Mesleki Olgunluk: Bireyin araştırma evresinden çöküş evresine kadar uzanan mesleki gelişim (sürecinde) ulaşılan noktayı ifade etmektedir.²⁵

Sosyal Destek: Bireyin çevresinden elde ettiği sosyal ve psikolojik destek olarak açıklanmıştır.²⁶

Algılanan Sosyal Destek: Bireylerin önem verdikleri ve değerlendirmelerini kendileri için gerekli saydıkları kişiler tarafından sevdikleri ve değerli buldukları yönündeki algıları olarak tanımlanmaktadır.²⁷

---

²⁴Türk Dil Kurumu, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=MESLEK (Erişim:7 haziran 2014)

²⁵Donald Super, The Psychology of Careers.New York:Harper and Row.185-186:**aktaran** Feride Bacanlı, Mesleki Grup Rehberliğinin Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyine Etkisi.Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Gazi Üniversitesi, 1995, s.27.(**Yayımlanmamış Doktora Tezi**)

²⁶İbrahim Yıldırım, "Akademik Başarı Düzeyleri Farklı Olan Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeyleri", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**,cilt2 ,sayı:13,1997, 81-87,s.81.

²⁷ Sürücü, a.g.e, s.10.

BİRİNCİ BÖLÜM

Araştırmanın bu bölümde, araştırmaya yönelik ilgili kavramlar kuramsal olarak açıklanmıştır.

1.1.Meslek Kavramı

Meslek, genel anlamda, bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan sistemli etkinlikler bütünü olarak tanımlanır. Meslek belli bir tür alanda etkinlikte bulunabilme gücüdür.²⁸

Meslek, insanın yaşamını sürdürebilmek için yaptığı ve genellikle yoğun bir eğitim, çalışmayı gerektiren sürecin sonunda kişilerin kazandığı ünvanın adıdır.²⁹

Bir faaliyetin meslek olabilmesi için aşağıdaki özellikleri taşıması gerekir:

- Meslek, devamlı olarak yapılan bir faaliyettir.
- Meslek, yapana maddi ve /veya manevi doyum verir.
- Meslek, belli bir eğitimi ve /veya tecrübeyi gerektirir.
- Meslek, bireyin yapmaktan haz duyduğu bir faaliyettir.
- Meslek, belli bir dereceye kadar bilgi ve beceri ister.
- Meslek, toplumca kabul gören ve ahlak ilkelerine göre yapılan bir faaliyettir.
- Meslek, belirli şartlarda ve belirli kurallara göre yapılan bir iştir ve toplumda

meşru bir ihtiyaca cevap verir.³⁰

Her meslek kendisinin, toplumun, doğanın ve hayatın nasıl düşünüleceğine ve bu bağlamda toplumsal politikaların genel çizgilerinin ayrıntılarını bile tanımlamayan kuralları koyabilmeye yetkili görür. Bunu yerine getirilebilecek güç bir mesleğe diğerinden daha fazla verilmiş olabilir. Bunalım zamanlarında, böyle bir yetki, en saygı uyandıran güçlü meslekler için bile sorgulanabilir.³¹

Roe ise meslek için şöyle söylemektedir: "Bir yetişkin zamanının önemli miktarını neye harcıyorsa o iş onun için meslektir. Bu işin sonucu birey bir kazanç

²⁸Yıldız Kuzgun, Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerini Tanımlarına Etkisi, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları**, Ankara, 1982, s.13.

²⁹ Vikipedi Özgür Ansiklopedi, <http://tr.wikipedia.org/wiki/Meslek> (Erişim:8 Haziran 2014)

³⁰ Ali Osman Özcan, **Ülkemiz İçin İsabetli Olabilecek Bir Mesleğe Yöneltilme Denemesi**, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1985, s.3.

³¹ Zafer Cirhinlioğlu, Meslekler ve Sosyoloji, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1996, s.28.

temin edebilir veya etmeyebilir. Bir ev kadını olmak, bu tanıma göre bir mesleğe sahip olmak demektir. Fakat bunun yanında bir baba olmak bir mesleği ifade etmez, çünkü o zamanının çoğunda babalık yapmaz veya bu onun faaliyetlerinin ağırlık merkezi değildir. Pul koleksiyonu yapmak veya at yarışlarını devamlı olarak takip etmek birer meslektir".³²

Meslek düzeyi, mesleklerin gerektirdikleri akademik yetenek düzeyi, formel akademik eğitim düzeyi ve mesleki faaliyetlerin karmaşıklık ve soyutluk düzeyi açısından hiyerarşik düzeni şeklinde tanımlanmaktadır.³³

Benzer etkinlikleri içeren mesleklerin oluşturduğu grup, alan olarak nitelenmektedir. Örneğin, hemşirelik ve doktorluk aynı alana dahil meslekler olup düzeyleri farklıdır. Alan seçiminde etkili olan kişilik, düzeyde ise genel yetenektir.³⁴

1.2. Meslek Seçimi ve Önemi

Adler'e göre hayatın tüm sorunları üç problemde toplanmaktadır: Meslek, aşk, sosyal hayat. Bu üç problem gelip geçici olmayan, sürekli karşımıza çıkan, kaçına madığımız problemlerdir.³⁵ Bu nedenle hayatta alınabilecek en önemli kararlardan birisidir.

Meslek seçimi konusunda bireyin doğru kararı verebilmesi için meslek hakkında bilgi sahibi olması ve kendi yetenek ve ilgileri ile ilgili mesleği seçmesi gerekmektedir. Yeterli bilgiye sahip olmak bireyin isteklerini karşılmasına ve toplumda kendini özgür olarak ifade etmesini sağlayacaktır. "Seçme", erişme olasılığı olan seçenekler arasından, istenilir yönleri istenmeyen yönlerinden fazla olana yönelmedir. "Meslek seçimi" de bireyin kendisine açık meslekleri, çeşitli yönleri ile değerlendirip, kendi gereksinimleri açısından, istenilir yönleri çok, istenmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesidir. Bu karar kişinin yaşamı boyunca verdiği en önemli kararlardan biridir. Çünkü meslekteki etkinlikler, bireyin yaşamının yaklaşık olarak üçte birini kapsar. Meslek sadece bir para kazanma, geçim sağlama yolu değil; bireyin kendini ifade etme, kendini gerçekleştirme yoludur. Kişi, meslekteki

³² Zülhani Kaya, Lise Son Sınıf öğrencilerinin Meslek Seçimindeki Sosyo-Ekonomik Faktörler, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 1988 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

³³ Yıldız Kuzgun, **Kendini Değerlendirme Envanteri El Kitabı**, ÖSYM Yayınları, Ankara, 2000, s.4.

³⁴ Kuzgun, a.g.e., s.4.

³⁵ Alfred Adler, **Sosyal Duygunun Gelişiminde Bireysel Psikoloji**, Çev: Halis Özgü, Hayat Yayınları, ss.33, s.74.

etkinlikler yolu ile psikolojik gereksinmelerini karşılamaya, kendini gerçekleştirmeye çalışır.³⁶

Parsons'a göre bireyin kendine uygun bir meslek seçebilmesi için,³⁷

- Kendisi hakkında açık bir fikre sahip olması, yeteneklerini, ilgilerini, olanaklarını ve sınırlılıklarını tanıması,
- Çeşitli işlerin gerektirdiği nitelikler, sağladığı avantajlar ve olanaklarla istenmedik yanları hakkında bilgi edinmesi,
- Bu bilgileri değerlendirerek doğru akıl yürütmesi; olgusal bilgilerden yararlanarak davranış seçenekleri üretmesi, yapabileceği işler arasından, beklentilerini en iyi karşılayacağını düşündüğü bir işi tercih etmesi gerekmektedir.

Kişilik özellikleri ile karar biçimleri arasındaki ilişkiye dayanarak karar verme tercihleri şu şekilde sıralanabilir:³⁸

- Mantıklı karar verme
- Karar verilmesi gereken durumu hiç düşünmeme
- Kararsızlık
- Başkalarına bağımlı kalma
- Sezgilere göre davranma

Seçilen bir meslek, bireyin yaşamı boyunca devamlı olarak yapacağı meşguliyetini, başarılı veya başarısız olmasını, devamlı temasta bulunacağı arkadaşlarının türünü, eş seçimini, hayat boyu yaşayacağı çevre koşullarını ve olası yerleri, ailenin kazancını, geçim tarzını ve işini hoşlanarak yapıp yapmamasını, dolayısıyla mutluluğunu da belirleyen önemli bir etmendir. Meslek seçme insanların sevgi, başarı, takdir edilme, beğenilme, güvenlik, bir gruba ait olma, yönetme, yönetilme ve yeni bilgiler edinme ve öğrenme gibi bireysel ve sosyal çeşitli temel gereksinimlerine doyum sağlamaktır.³⁹

1.3.Meslek Gelişim Kavramı

Meslek seçimi ve mesleğe girme, genel hatları ile insan hayatında psikolojik bir gelişmenin sonucunda oluşan bir durumdur. Küçük yaşlardan başlayıp gelişerek

³⁶ Kuzgun, *Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerini Tanımalarına Etkisi*, s.1.

³⁷ Kuzgun, *Meslek Danışmanlığı Kuramlar,Uygulamalar*, Nobel Yayın Dağıtım,Ankara, 2000, s.8.

³⁸ Asude Bilgin, *Grupla Rehberlik ve Grupla Psikolojik Danışmanın Ergenlerin Bağımsız Meslek Kararı Vermeleri Üzerine Etkisi*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,1995, s.2.

³⁹ İbrahim Ethem Özgüven, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: PDREM Yayınları.2007, s128.

son ergenlik çağlarında ve daha sonra şekil kazanıp, somutlaşır. Meslek seçimi yönünden büyüüp gelişme; bedensel, zihinsel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişme lerle yakından ilgilidir. Çocuk büyüüp geliştikçe yeni ilgi alanları geliştirir. Bazı alanlardaki ilgileri de derinleşir. Yaşadıkça, öğrendikçe yeni tecrübe ve hüneler kazanır. Çevresindeki ve hayatındaki yetişkinlerin çalışmalarını gözler. Geliştirdiği yeni bedensel ve bilişsel becerilerden nasıl yararlandığını görür, öğrenir. Bunlar meslek kavramının ve ihtiyacının gelişmesinde temel başlangıçtır ve meslek gelişiminin ilk aşamasını oluşturur.⁴⁰

Mesleki gelişim kuramları, bireyin hangi düşünce, yetenek ve becerisinin meslek secimi aşamasına etki edeceği sorusu üzerinde sistematik çalışmalar yapmaktadır. Bu kuramlardan en yaygın olanları aşağıda açıklanmaktadır.⁴¹

1.4.Mesleki Gelişim Kuramları

Mesleki gelişim kuramları, bireylerde meslek fikrinin nasıl doğup geliştiği, mesleki seçim ve kararın nasıl olduğu, bu seçimi etkileyen etmenlerle birlikte bu süreci açıklamaya çalışan görüşlerdir.⁴²

1.4.1.Ginzberg ve Arkadaşlarının Gelişim Kuramı

Ginzberg,Ginsburg, Axelrad ve Herma (1951) meslek seçimi konusunu, gelişimsel bir süreç olarak ele alıp, bu gelişimsel süreci de üç farklı döneme ayırmışlardır. Bu dönemler çocukluktan başlayarak, erken yetişkinliğe kadar uzanan bir süreyi kapsar. Bu kuramın üç temel özelliği vardır.⁴³

- Meslek seçimi bir süreçtir.
- Bu süreç büyük ölçüde geri dönülemezdir.
- Seçim süreci daima bir uzlaşmayı içerir.

Mesleki gelişim ve karar verme süreci; hayal dönemi, deneme dönemi ve gerçekçi dönem olmak üzere üç döneme ayrılır.⁴⁴

⁴⁰ Hasan Tan , *Psikolojik Danışma ve Rehberlik. Öğretmen Kitapları Dizisi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,1992, s.123.

⁴¹ Emel Ultanır, *Eğitsel ve Mesleki Rehberlik*, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2003.

⁴² Binnur Yeşilyaprak, "Özellik-FaktörVeHolland'ınKuramları ", http://www.binnuriesilyaprak.com/index.php?option=com_content&view=article&id=77:oezellik-faktoer-ve-hollandn-kuramlar&catid=34:dier-yazlar(erişim:17 haziran 2014)

⁴³ Binnur Yesilyaprak, *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003, s197.

⁴⁴ Kuzgun, *Meslek Danışmanlığı Kuramlar,Uygulamalar*, s.166.

➤ **Hayal Evresi(6-11 yaşlar)**

Bu dönemin en önemli gelişim görevi çocuğun oyunlarını yavaş yavaş terk edip işe yönelmesidir. Ginzberg ve arkadaşlarına göre, 3-4.yaşlarında çocuklar meslek seçimi ile ilgili tercihlerini ifade ederler. Çocukların mesleki tercihlerinde öncelikli olarak zevk ilkesi geçerli olmaktadır. Çocuklar hoşlandıkları mesleklere girmek istediklerini söylerler. Çocuk, bir faaliyeti, sadece ondan hoşlandığı için yapar, etkinliğin özüne duyduğu yakınlık nedeni ile o etkinliği yapmaya yönelir.

Bir davranış ya da etkinlik sonunda yetişkinlerin beğenisini kazanma ya da başka bir ödül elde etme düşüncesi çocuk için söz konusu değildir. Ancak hayal evresinin sonuna doğru ana-babanın onayı gibi doyumlar dikkate alınmaya başlar.

Çocukluk evresinde meslek tercihlerini etkileyen bir başka etmende özdeşimdir. Çocuk bedence küçük olduğu için kendini yetersiz hisseder ve bu yetersizliğini güçlü yetişkinlerle (örneğin babası) özdeşim kurarak eksikliklerini tamamlamak ister. Çocuk böylece yetişkinlerin iş etkinliklerini oyunlarında temsil eder. Bu yöntemle yetişkinlerle özdeşleştiğine inanır. Böylece yetersizlik duygusunu kısmen gidermiş olur ve yetişkinlerin değerlerini içselleştirir. Hayal döneminde çocuğun mesleki yönde vermiş olduğu kararların gerçekte bağlantısı yoktur. Çocuk seçeceği mesleği söylerken yeteneklerini, mali olanaklarını göz önünde bulundurmaz, zaman perspektifi gelişmemiştir. Oyun faaliyetleri çocuğa daha sonraki aşamada mesleki eğilimlerini belirlemeye hazırlar.

➤ **Deneme Evresi (12-18 yaşlar)**

Bu evre bireyin ergenliğe hazırlandığı ve ergenliğe girdiği yaşlara rastlamaktadır. Dolayısıyla ergen bu evrede artık güçlü ve zayıf yönlerini, mesleklerin gerektirdiği nitelikleri sağladığı imkanları öğrenmek için gayret gösterir. Zaman perspektifi gelişmiştir. Bu dönemdeki davranışlarının geleceğini etkileyeceğinin farkına varmaya başlar. Gelecekteki doyum için bazı zevklerini erteleme düşüncesini göz önünde bulundurabilir. Meslek seçme sorununa bilinçli bir tavır alması gerektiğinin farkına varır. Bu evre dört alt basamağa ayrılır.⁴⁵

- İlgi Basamağı (11-12 yaşlar) : Bu basamak çocuğun meslek seçiminde çocukluk döneminden farklı olarak her nesne ya da etkinliğe olumlu bir tepki göstermek yerine ilgi konusunda seçici olarak bazı etkinlikleri reddetme

---

⁴⁵ Sürücü, a.g.e, s.14.

davranışını da gösterebilirler. Okul meslek seçiminde ilgilerin önemini anlamaya ve tercihlerini ilgilerine dayandırmaya başladığı, hoşlandığı ve hoşlanmadığı etkinlikleri tanımaya çalıştığı yıllardır.

- Yetenek basamağı (12-14 yaşlar):Bu basamakta çocuk yeteneklerinin yetenekleri üzerinde düşünmeye, meslek seçiminde yeteneklerin mesleğe uygunluğunu daha çok dikkate alırlar. Yetişkin modelleri ile özellikle anne baba ile özdeşim azalır ve daha uzak modeller seçimleri etkilemeye başlar.
- Değer Basamağı (14-16 yaşlar): Bu basamakta ergende topluma faydalı işler yapma fikri belirir. Artık, bir mesleğin sağlayabileceği başka doyum olanaklarının farkına varmaya başlar. Mesleki tercihlerinde işin özü yanında diğer yanlarına da değer vermeye,mesleklerin birbirinden farklı yanlarının olması yaşam biçimini de farklı kıldığını anlamaya başlar. Bu basamakta ergen, uygun bir zaman perspektifi yolunda çalışmalar yapar. Yaşam Planını çizme dönemi yaklaşmaktadır. Ergen yaşamının ileriki basamakları için planlar yapması gerektiğini anlamaya başlamıştır.
- Geçiş Basamağı (17-18 yaşlar):Bu aşamada somut ve gerçekçi seçimler yapması gerektiğinin farkına varan genç, artık bağımsızlığını kazanmaya başlamıştır. Yetenek ve becerilerini uygulayabileceği yeni çevreler arama çabası içerisinde. Bir mesleğe bağlanabileceği konusunda artık yeterli bilgisi vardır.

➤ **Gerçekçi Evre(18-22 yaşlar)**

Bu dönemin zaman süreci, diğer dönemlerden daha fazla farklılaşma göstermektedir. Çünkü mesleklerin gerektirdiği eğitim düzeyleri ve bireylerin iş yaşamına atılma yaşları farklıdır. Deneme döneminde fiziksel bakımdan olgunlaşma genel gelişim açısından önemli rol oynarken bu dönemde bu etmenlerin etkisi iyice azalmıştır. Gerçekçi dönem, üç alt basamaktan oluşur.⁴⁶

- Araştırma (Keşfetme) Basamağı: Araştırma basamağı üniversiteye girişle başlar, hedeflerin giderek daralması ile sonlandırılır. Üniversitenin ilk yılında genç özgür bir şekilde hareket etmesine, meslek seçimi yapmasına yardımcı olacak bilgi ve yaşantılar edinmeye çalışmasına rağmen belirsizliği ve meslek seçimi ile ilgili karar verememe duygusunu da yaşamaktadır. Eğitim ve eğitim sonrası iş

---

⁴⁶ Sürücü, a.g.e, s.15.

imkanlarını araştırır. Henüz kesin branşını seçmemiş olup, temel bilim eğitimi görmekte olduğundan yeni yaşantılar kazandıkça ilgilerinde değişimler olur. Meslek seçimi sorunuyla ilgili olarak gereksinim duyduğu yaşantıları, mesleklerin sağlayacağı kazanç düzeyi hakkında yeterli bilgisi yoktur. Bu konuyu araştırmaya devam eder.

- Billurlaşma Basamağı: Bu aşamada kararların giderek kesinlik kazandığı içsel ve dışsal faktörlerin değerlendirmesinin yapıldığı ve bir mesleki amaca bağlandığı dönemdir. Genç ana dalını seçme sorunu ile çok yakından ilgilenmektedir.
- Belirleme Basamağı: Bu basamak, bireyin meslek seçimi ile ilgili seçiminin kesinleşmesi ve özel planlanmayı kapsar. Mesleğini bir iş kolunda uygulamaya koyarak birey meslek seçimini pekiştirir.

Ginzberg ve arkadaşları, kuramlarını geliştirirken gelişim ve derinlik psikolojisinin bulgularından yararlanmışlardır. Kuramlarını bir dizi gözlem ve görüşme ile elde edilen verilere dayandırmışlardır. Deneklerini üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen ve üniversitede öğrenim görmekte olan erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Ancak, daha sonra alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen kişiler üzerinde de çalışmışlardır. Onlar bütün bu çalışmaları sonucunda, birey hangi sosyo ekonomik düzeyden olursa olsun mutlaka bu gelişim evrelerinden geçeceğini bulmuşlardır. Fakat, bu mesleki gelişim sürelerinin alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen kişilerde daha kısa olacağını belirtmektedirler. Ayrıca, alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen kişilerin meslek seçimlerinde daha pasif davrandıkları ve daha alt düzeylerdeki meslekleri seçme eğilimi gösterdiklerini de bulmuşlardır.⁴⁷

Daha sonra kızlar üzerinde de çalışan Ginzberg ve arkadaşları, kızların da erkekler gibi sözü edilen gelişim basamaklarından geçtiklerini görmüşlerdir.

Ginzberg ve arkadaşlarına(1951)göre, ergenlik döneminde bireyin uygun seçimler yapabilmesinde, rol oynayan etmenleri aşağıdaki şekilde sıralamıştır.

- Gerçeklik kontrolü,
- Uygun zaman perspektifinin geliştirilmesi,
- Zevk erteleme yeteneği,
- Meslek planlarını gerçeklerle uzlaştırıp yerine getirebilme yeteneği.

---

⁴⁷ Sürücü, a.g.e, s.16.

1.4.2.Super'in Benlik Kavramı Kuramı

Super 'e göre (1957) , mesleki gelişim devamlı bir süreç, meslek seçimi ise bir sentez yapma işidir. Super'e göre bireyin meslek modeli ailenin soysa-ekonomik düzeyi, bireyin zihinsel gücü, kişilik özellikleri ve karşılaştığı fırsatlar ile belirgin bir biçim alır. On ayrı önermeden oluşan bu kuramda, özetle; bireylerin mesleki gelişimlerinde onların yetenek, ilgi ve benlik tasarımlarının önemli bir yeri bulunduğu mesleki gelişimin türlü dönemlerden geçerek zamanla ve yeni yaşantılarla değiştiği, mesleki seçimde ayrıca ailenin ekonomik düzeyinin ve bireyin karşılaştığı fırsatların ve birey ile çevresi arasındaki etkileşimin önemli olduğu vurgulanmaktadır.⁴⁸

Super 'e göre bir birey meslek seçmekle o ana kadar geliştirmiş olduğu öz kavramını yani kendini algılama biçimini uygulamaya koymuş olmaktadır. Kişinin seçtiği meslek onun özüne ilişkin algılarının bir ifadesi, meslek terimi olarak yansımadır. Öz kavramını meslek davranışı halinde uygulamaya konması bireyin içinde bulunduğu koşullara bağlıdır. Birey olgunlaştıkça özü hakkındaki kavramları kararlılık kazanmaya baslar.⁴⁹ Super meslek gelişimini bir meslekte karar kılıp o anda is bulma aşamasından ileri götürmüş, normal hayatın sonuna kadar devam eden gelişim evrelerini de incelemiştir. Super, benlik kavramının oluşması ve bir meslek tercihinin dönüşme sinin, gelişim süreci boyunca gerçekleştiğini belirtmekte ve mesleki gelişim sürecini 5 evreye ayırmaktadır.⁵⁰

- Büyüme evresi
- Araştırma evresi
- Yerleşme evresi
- Koruma evresi
- Çöküş evresi

1.4.2.1.Büyüme Evresi(Doğumdan 14.yaşa kadar)

Bilincin oluşmaya başladığı 4.yastan başlayan ve genellikle çocukluk adını verdiğimiz bu dönem fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişim dönemidir. Çocuk da bedence gelişimin yanında bilişsel kapasite, heyecansal denge, sosyal beceriler ve uyum yönünden de gelişir. Aynı zamanda bu dönemde okula başladığı için akranları ile iletişim kurar, çalışmayı öğrenir,yeteneklerini geliştirir. Mesleki bakımdan çocuk

⁴⁸ Murat Bilge, Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin Meslek Alanlarına Yönlendirilme Etkinliklerinin Yeterlilik Düzeyi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007, s.20(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁴⁹ Kuzgun, **Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006, s.82.

⁵⁰ Yeşilyaprak, a.g.e, s.199.

birçok meslekler hakkında kavramlar kazanır, ana-babasının ve diğer yetişkinlerin yapıp ettikleri hakkında fikir edinir.⁵¹

Çocuk yetişkinlerin rollerini izler ve hayal kurarak birtakım mesleklere ilgi duyar.Bu özentinin oluşmasında yetişkinlerin telkinleri ve o anki istekleri fikir oluşturur.Meslek alanı ile ilgili bir tercih belirtirken ona erişebilme olasılığını dikkate almaz. İşin niteliğine ve işin yapılışından alınan doyuma önem verirler. Yaşları ilerledikçe toplumsal açıdan saygınlık değerini sorgulamaya ve meslekleri saygınlıkları açısından sıralamaya başlarlar. Yaşantılar arttıkça çocuk isteklerini, iş koşullarını, işin sağlayacağı olanaklar hakkında da bilgi sahibi olur. Bu durum çocuğun her şey den hoşlanma yerine bir takım şeylerden hoşlanmama durumu oluşacağından bazı seçenekleri eleme davranışı gösterme durumu oluşur. Çocukluk birinci derecede bir "hayal" (fantazi) evresidir.

Bu evre 3 basamağa ayrılmıştır.⁵²

- Hayal Basamağı(4-10 yaşlar): Bu basamakta çocuğun davranışlarında arzu ve ihtiyaçların etkisi büyüktür. Hayal kurma ve rol denemeleri egemen etkinliklerdir.
- İlgi Basamağı(11-12 yaşlar): Bu basamakta duyguları ayırt edebilme becerisi gelişerek hoşlandığı ve hoşlanmadığı etkinlikleri ayırt etmeye başlar. Böylelikle ilgileri ayırışmaya, belirginleşmeye başlar.
- Yetenek Basamağı(12-13 yaşlar):Bu basamakta Yetenekleri göz önüne almanın önemini kavrayarak okul, alan,meslek seçiminde işin gerektirdiği nitelikleri(bir işe hazırlayan eğitim sürecini de içerir) dikkate alınır.

1.4.2.2.Araştırma Evresi(14-24 yaşlar)

Bu evre psiko-sosyal gelişimde ergenlik dönemine rastlamaktadır. Yoğun bir araştırma ve incelemenin olduğu bir dönemdir. Ergen kendisinin zihinsel, sosyal, ekonomik vb. olanakları hakkında daha da bilinçli hareket eder, yetişkin rollerinde daha da bilinçli olarak deneme çabalarına girer. Başlangıçta bu deneme çok acemicedir. Çünkü, büyümekte olan çocuk daha kendi yetenek ve ilgilerini yeterince tanımamaktadır. Yetişkinlerin rollerini denemesine rağmen onların işyerlerine, etkinliklerine ait yeterli bilgiye sahip değildir.

⁵¹ Kuzgun, *Meslek Danışmanlığı Kuramlar,Uygulamalar*, s172.

⁵² Sürücü, a.g.e, s.20.

Bu evrede ergen hangi etkinliklerin ilgisini çektiğini ve bunlarda ne ölçüde başarılı olduğunu daha çok düşünmeye başlar. Meslek seçerken yeteneklerin ilgiler kadar önemli olduğunu fark eder. Toplumun önem verdiği değerler konusunda bilgi edinir,zaman perspektifi gelişir. Bu evrenin başlangıcında bir iş bulma veya evlenme pek uzak bir gelecekte yapılacak işler olarak görülür. Fakat 18.yaşa doğru geleceğe ilişkin projeler daha gerçekçi biçimde ele alınmaya başlanır. Ergen meslek seçimin de ilgi, yetenek, değer ve zaman algısının yeterli olmadığını anlar. İyi bir eğitim görme yada sermaye sahibi olma gibi imkanların da önemli olduğunu görmeye başlar. Umu ile fırsatların, isteklerle imkânların daha bağdaşık olduğu ilgi ve yeteneklerine uygun, toplumca kabul edilen ve erişilebilir uygun çıkış imkânları veren planlamalar yapmak bir beceri olmaya başlar. Bunu Super "sentez süreci" olarak nitelendirmektedir.

Ergen okul, alan ve meslek seçimi kararlarını verirken kişisel ve sosyal olanaklara ağırlık vermeye başlar. Bununla birlikte verilen kararlar deneme niteliğın dedir.Ancak zamanla üzerinde daha kesin bir karara varılabilir. Eğer verilen kararlar olumsuz bir yaşantı ile karşılaşmazsa bu karara bağlanma ve yatırım yapma artar.

Özetle araştırma evresi, kendini tanıma, rol denemeleri, meslek incelemeleri gibi etkinliklerin sürdürüldüğü bir dönemdir. Super araştırma evresini şu alt basamaklara ayırarak incelemektedir.

- Deneme Basamağı(14-17 yaşlar): İlgi, ihtiyaç, değer ve fırsatların öncelikli olarak dikkate alındığı, iğreti seçimlerin yapıldığı fantezi, tartışma, ders ve iş yaşantılarında bu seçimlerin geçerliliğinin denendiğı dönemdir.
- Geçiş Basamağı(18-21 yaşlar): Bu basamak gencin bir iş ortamına katıldığı yada kendini seçtiğı mesleğe götürecekt olan eğitime başladığı dönemdir. Bu dönemde genç benlik kavramını uygulamaya koyma çabasıındadır.
- İzleme Basamağı(22-24 yaşlar): Bu dönemde artık uygun bir meslek alanı seçmiş durumdadır. Bu alanda başlangıç olarak bir iş bulunmuş ve yaşamı kazanmak amacı ile yürütölmeye başlanmıştır. Benlik kavramı ile işin gerektirdiğı roller arasında bir uyum sağlanmaya çalışılır.

1.4.2.3.Yerleşme Evresi(25-44 yaşlar)

Bu evre gelişimin genç yetişkinlik ve olgunluk dönemlerine rastlar. Delikanlılık dönemini karakterize eden araştırma davranışı yirmi beş yaşlarına kadar devam eder.Ancak bundan sonra deneme davranışları azalmaya başlar,işe bağlanma daha

da artar. Birey, hakkında daha doğru ve ayrıntılı bilgiler edindiği çalışma hayatında ilgileri için uygun doyum yolları bulabilir. Bu arada isteklerinin bazılarında vaz geçebilir, bazılarında değişiklikler yapabilir. Bu evrede bir işe girme, evlenme ve kararlı, devamlı bir yaşam biçimine karar verme eğilimi sıklıkla görülür. Bu evre gerek iş,gerekse evlenme, bir işe yerleşme dönemidir. Bu evrenin Başında gencin kendini bir işte denemesi ve belki iş değiştirmesi görülebilir. Fakat deneme yanılma olmadan da yerleşme gerçekleşebilir.

Yerleşme evresinin alt basamakları şunlardır:

- Sınama Basamağı(25-30 Yaşlar): Bireyin kendisi için uygun gördüğü çalışma alanı bireye doyum sağlamayabilir. Bu durum bireyde gerçek işini bulana kadar bir kaç iş değişikliği yapabilir.
- Sağlamaştırma Basamağı(31-44 yaşlar): Bu basamakta meslek örüntüsü berraklaştıkça, bireyin tüm çabaları, çalışma yaşamında güvenli bir yer edinmeye yönelir. Bir çok kişi için bu yıllar yaratıcı yıllardır. Bireyin mesleğinde ilerlediği ve kendini gerçekleştirmeye çalıştığı yıllardır.

1.4.2.4.Sürdürme Evresi(45-64 Yaşlar)

Birey çalışma yaşamında bir yer edindikten sonra bütün çabaları bu işi elde tutma ve geliştirmeye yöneliktir.

1.4.2.5.Çöküntü Evresi(65 yaş ve sonrası)

Bu dönem 65 yas ve sonrasında yaşanan fiziksel ve zihinsel kapasitenin çöküşü demek olan yaşlılık yıllarına rastlar. Bu dönemde insan beden gücünden çok geçmiş tecrübelerinden ve bilgisinden yararlanır ve bunları kullanabileceği alanlara yönelir.⁵³

Super(1963) "Career Pattern Study" (Meslek Örüntüsü Çalışması)'nın sonuçlarına dayanarak yaklaşık 14–35 yaşlar arasına denk gelen mesleki gelişim evrelerinin her biri için mesleki gelişim görevleri belirlemiştir.⁵⁴ Bunlar 5 maddeden oluşmaktadır.

- Bir Mesleki Tercihi Billurlaştırma,
- Bir Mesleki Tercihi Sınırlandırarak Belirtme,
- Bir Mesleki Tercihi Uygulamaya Koyma,

⁵³ Kuzgun, *Meslek Danışmanlığı Kuramlar Uygulamalar*, s174.

⁵⁴ Sürücü, a.g.e,s.23.

- Bir Meslekte Yerleşme,
- Meslekteki Durumu Sağlamaştırarak İlerleme

1.4.3.Holland'ın Kişilik Kuramı

Holland(1966)'a göre: meslek seçimi, kişiliğin yansıması, bireyin çevre ile ilişkisinde benimsediği uyum yönteminin, bir meslek faaliyeti alanında ifadesi bulunmasıdır. Holland bireylerin kendileri ve meslekler hakkındaki görüşlerini meslek adları ile ifade ettikleri görüşündedir. Mesleki doyum, meslekte karar kılma ve başarılı olma, bireyin kişiliği ile bulunduğu çevre arasındaki bağdaşıma bağlıdır.⁵⁵

"Bu kuram, kişilik özellikleri ile mesleklerin yürütüldüğü çevre veya mesleklerin gerektirdiği faaliyetler arasındaki ilişkiye dayanır. İnsanların tanımladığı altı kişilik tipinden birine sahip olacağı, yaşadıkları çevrelerinde aynı şekilde gruplanabileceği sonucuna varmış ve meslek danışmanlığı alanında Tipoloji kuramı olarak da bilinen kişilik kuramını geliştirmiştir. "

Holland altı tip ve çevreleri de altı tip olarak gruplamıştır: Gerçekçi, Araştırmacı, sosyal, gelenekçi, girişimci ve sanatçıdır..Holland'a göre insan bu altı tipten birisine benzer. Tip teorik bir kavram, bir modeldir. Her tip çeşitli kültürlerin, akranların, ana babaların, sosyal sınıf ve fiziksel çevrenin ürünüdür. Tıpkı tipler gibi aynı adlarla tanımlanan altı çeşit çevre vardır. İnsanlar yeteneklerini, becerilerini uygulamaya, tutum ve değerlerini ifade etmelerine, başarabilecekleri rolleri oynamalarına izin verecek ortamlar ararlar. Bireyin davranışı, onun kişiliği ile çevrenin özelliklerinin etkileşimi ile belirlenir. Bu durumda bir kimsenin kişilik özelliklerini ve çevresinin örüntüsünü bilirsek onun nasıl davranacağını, örneğin hangi mesleği seçebileceğini tahmin edebiliriz.⁵⁶

1.4.4.Roe'nun ihtiyaç Kuramı

Bireyin mesleki gelişimi doğrudan doğruya çocukluk yıllarında geliştirilen ilgilere ve bu ilgilerin temelinde yatan ihtiyaçların nasıl karşılandığına bağlıdır. Çocuk

⁵⁵ Kuzgun, *Meslek Danışmanlığı Kuramlar,Uygulamalar*, s129-130.

⁵⁶İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü Mesleki Eğitim Bilgi Merkezi, "Meslek Rehberliği ve danışma kuramları", http://mesbil.meb.gov.tr/mesleki_rehberlik/ogretmenler/Meslek_Rehberli%C4%9Fi_ve_Da_nisma_Kuramlar%C4%B1.pdf (erişim:19.06.2014)

aile ilişkileri, ilgiler ve ihtiyaçlar, bunların gelişme ve doyum düzeyleri meslek seçiminin ilk belirleyicileridir.⁵⁷

Kuzgun'un aktarımıyla Roe'nun kuramına göre meslekler, psikolojik ihtiyaçları karşılamak üzere seçilirler. Roe meslek seçme kararında psikolojik gereksinimlerin önemine ağırlık vermektedir. Roe'ya göre bireyin çocukluk çağında geçirdiği yaşantılar ve ana babası ile ilişkilerinde sağladığı doyum, onun gelecek yaşantısındaki davranışlarını belirleyen iç uyarıcıları oluşturur. Bireyin gereksinimlerini doyurma yolları onun, yetenek, ilgi ve tutumlarından hangilerini geliştireceğini belirler. Ana babanın karşıladığı psikolojik ihtiyaçlar (sevgi, ilgi vb.) davranışı etkileyecek bilinçdışı güdüler haline gelmezler. Ancak, hiç doyurulmayan ya da çok az doyurulan ihtiyaçlar birer güdü haline gelir. Sonuç olarak aile ortamında sevgiye doymamış olan kişi, ya insanlardan uzaklaşıp nesnelere uğraşmayı, ya da sevgi ihtiyacını doyuracak araçlar olarak insanlarla uğraşmayı tercih edeceklerdir. Meslekleri "insanlarla" veya "insan olmayanla" ilgilenmeyi gerektiren meslekler olarak iki genel kategoriye ayıran Roe, bireylerin bu alanlardan birine yönelişinin sebebi olarak, çocukluk çağından kaynaklanan sevgi ihtiyacının bulunduğu görüşündedir.⁵⁸

Bir klinik psikologu olan Roe, kuramını Maslow' un ihtiyaçlar hiyerarşisine dayandırmıştır. Temel ihtiyaçları öncelik sırasına göre sıraladığımızda su liste oluşmaktadır:⁵⁹

- Fiziksel ihtiyaçlar (yiyecek, su, hava, boşaltım, uyku vb.)
- Güvenlik ihtiyacı (korunma, güven içinde olma)
- Ait olma ve bağlılık (sevgi) ihtiyacı
- Özsaygı, kendine değer verme, önemli olma, bağımsızlık
- Kendini gerçekleştirme ihtiyacı
- Bilme, bilgi sahibi olma ihtiyacı
- Anlama (anlam bulma) ihtiyacı
- Estetik ihtiyaç olarak maddelendirilmiştir.

1.4.5.Özellik Faktör Kuramı

Bu kurama göre, insan bir takım gizil güçlerle dünyaya gelir. Kişilik ise yetenek, ilgi, değer ve tutum gibi birbirinden ayrı ama birbiri ile etkileşim halinde

⁵⁷ Kepçeoğlu, a.g.e, s.63

⁵⁸ Yıldız Kuzgun, *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, ÖSYM. Eğitim Yayınları, Ankara, 1988, s.93.

⁵⁹ Yeşilyaprak, *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri:Gelişimsel Yaklaşım*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003

bulunan bir takım özellik ya da faktörlerden meydana gelir. Bu özellikler ise gözlem, test ve envanter gibi ölçme araçları ile saptanabilir. Burada danışmanın görevi, kişiyi bilimsel yöntemlerle (Test, envanter gibi) incelemek ve onun zayıf ve güçlü yönlerini belirlemek, başarılı olacağı alanları kendisine göstermektedir. Burada yapılan iş niteliklerinin göz önüne alınması ve bu niteliklerin iş dünyasında kendine uygun bir yer edinmek isteyen bireyin, zaman zaman yaptığı tercihlerle ilişkisinin kurulmasıdır.⁶⁰

1.5.Mesleki Olgunluk

Mesleki gelişim görevlerini yerine getirme mesleki olgunluk kavramını ortaya çıkarmıştır. Super (1957)'e göre, mesleki olgunluk, mesleki gelişim derecesinin bir göstergesi olup bireyin çocuklukta fantezi seçim yapma evresinden başlayarak, emekli olup çalışma yaşamından ayrılma kararına kadar süren mesleki gelişim sürecinde ulaşılan yerdir. Mesleki olgunluk kazanmak ise, her bir mesleki gelişim basamağında tipik ve gerekli problem çözme yaşantıları (mesleki gelişim görevleri) ile karşılaşmak, bir sonraki basamakta karşılaşılabilecek güçlüklerle baş edebilmek için gerekli olan temel becerileri edinmek demektir. Birey, belli bir evrede mesleki gelişim görevleriyle başa çıkmada başarılı olduğu ölçüde mesleki olgunluk kazanmış sayılır.⁶¹

Mesleki olgunluk, King tarafından bireyin kendisine uygun ve gerçekçi meslek seçebilme yeteneği olarak tanımlanmıştır.⁶² Diğer bir tanım ise, mesleki olgunluk, bireyin akılcı ve gerçekçi meslek seçimi için gerekli bilgi ve beceriyi kazanmasıdır.⁶³ Savickas ise mesleki olgunluğu bireyin yaşına uygun karar vermeye ve mesleki gelişim görevleri ile baş etmeye hazır olması olarak tanımlamaktadır.⁶⁴

Mesleki olgunluk bir bireyin kendi gelişim sürecinde yaşına uygun mesleki görevleri yerine getirmesidir. Örneğin lise son sınıfa gelmiş bir öğrencinin

⁶⁰ Kuzgun, *Meslek Danışmanlığı Kuramlar Uygulamalar*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000, s.128.

⁶¹ Yıldız Kuzgun ve Feride Bacanlı, *Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Kullanılan Ölçme Araçları ve Programları Dizisi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005, s.1.

⁶² King S. Sex differences in a causal model of career maturity. *Journal of Counseling and Development*, 1989, 68: 208–215; Aktaran İsa Yücel İşgör ve Fahri Sezer, "Mesleki Olgunluk Anlayışı Kazandırmaya Yönelik Sınıf İçi Rehberlik Etkinlikleri Program Denemesi", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Elazığ, 2008, Cilt:18, Sayı: 2, S.240

⁶³ Levinson EM, Ohler DL, Caswell S. ve Kiewra K. "Six approaches to the assessment of career maturity." *Journal of Counseling and Development*. 1998, 76: 475-482.; Aktaran İsa Yücel İşgör ve Fahri Sezer, "Mesleki Olgunluk Anlayışı Kazandırmaya Yönelik Sınıf İçi Rehberlik Etkinlikleri Program Denemesi", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Elazığ, 2008, Cilt:18, Sayı: 2, S.240

⁶⁴ Savickas, M. L., "Career Maturity: The Construct and its Measurement", *Vocational Guidance Quarterly*, 1984, 32, 222–231; Aktaran İsa Yücel İşgör ve Fahri Sezer, "Mesleki Olgunluk Anlayışı Kazandırmaya Yönelik Sınıf İçi Rehberlik Etkinlikleri Program Denemesi", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Elazığ, 2008, Cilt:18, Sayı: 2, S.240

yeteneklerini, ilgilerini, istek ve ihtiyaçlarını tanıması ve kendine uygun bir mesleği seçmiş ve bu meslek hakkında etraflı bilgi edinmiş olması gerekir. Öğrenci bunları yerine getirmiş ise mesleki olgunluğa sahip demektir. Meslek seçimi için mesleki olgunluk kavramı çok önemlidir.⁶⁵Super ve Overstreet tarafından önerilen, ergenlik dönemine ilişkin mesleki olgunluğun boyutları şunlardır⁶⁶:

- BOYUT: Meslek Seçimine Planlı Yöneliş
  - Seçme/tercih konusu ile ilgilenme
  - Bu amaçla çeşitli kaynaklardan yararlanma
- BOYUT: Mesleki Bilgilerin Belirginleşmesi ve Planlama Yapma
  - Tercih edilen meslek hakkında özgül bilgileri saptama
  - Tercih edilen mesleğe hazırlanma ve girişi daha özgül olarak planlama
- BOYUT: Meslek Tercihlerinin Tutarlılığı
  - Alanlar açısından meslek tercihlerinin tutarlılığı
  - Düzeyler açısından meslek tercihlerinin tutarlılığı
  - Alanlar ve düzeyler dahilinde meslek tercihlerinin tutarlılığı
- BOYUT: Özelliklerin Billurlaşması
  - Ölçülen ilgilerin kristalleşme derecesi
  - İlgili olgunluğu (ilgilerinde tutarlılık)
  - Çalışma/iş yapmaya karşı güdülenme
  - İş değerlerinin belirginleşme derecesi
  - Çalışma ve işin insan yaşamında sağladığı ekonomik, sosyal ve psikolojik doyumları kabul etme (kavrama)
  - Seçme ve planlama sorumluluğunun kabullenilmesi (üstlenme)
  - Meslek seçiminde bağımsızlık
- BOYUT: Meslek Tercihlerinde Akılcılık
  - Yetenek ve tercihler arasında uyuşma
  - Ölçülen ilgiler ile tercihler arasında uyuşma
  - Yetenek düzeyi, ölçülen ilgiler ve meslek düzeyi arasında uyuşma
  - Tercihlerin sosyo-ekonomik açıdan erişilebilirliği (koşullarına uygunluğu)⁶⁷

---

⁶⁵ Kuzgun , *Grup Rehberliği El Kitabı*, Milli Eğitim Bakanlığı Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara, 1997, s.28.

⁶⁶ Yeşilyaprak, a.g.e, s.248.

⁶⁷ Yeşilyaprak, a.g.e, s.249.

1.6.Sosyal Destek

İnsanoğlu dünyaya geldiği andan başlayarak yaşamının son anına kadar içinde bulunduğu toplum fertlerinin onay ve desteğini alma ihtiyacı hisseder. Onaylanmak ve destek görmek bireyi yaşama tutan temel unsurlardandır. İnsan en mutlu anında olduğu kadar en sıkıntılı anında da içinde bulunduğu toplumu oluşturan ailesinin, arkadaşlarının, öğretmenlerinin ve diğer kişilerin desteğine ihtiyaç duyar. Sosyal desteğin bireylerin yaşantısında önemli bir etkisinin olduğu ve destekleyici sosyal ağlara sahip, yakın kişisel ilişkiler kurabilen bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlığının bundan olumlu etkilendiği düşünülmektedir. Dolayısıyla destekleyici sosyal ağlara sahip olmak birey üzerinde olumlu bir etki yaratır. Birey için önemli bir motivasyon kaynağı olan sosyal destek farklı biçimlerde tanımlanmıştır.⁶⁸

Sosyal destek kavramı ilk olarak kendi kendine yardım gruplarında (self-help groups) kullanılmıştır. Kısa zamanda bu kavramın hızla sağlık mesleklerine girdiği görülmektedir. Sosyal bilimlerde sosyal beceri hareketinin yerleşmesine paralel olarak sosyal destek kavramı geleneksel danışma gruplarına ve terapi müdahalelerine de girmiştir. Bunun yanı sıra aile sistemlerinin popülerlik kazanması üzerine sosyal destek aile terapisine de girmiştir. Kısacası, sosyal destek kavramı sağlık bilimleri basta olmak üzere, psikoloji, sosyoloji, psikolojik danışma ve rehberlik gibi alanlarda ve eğitimde hızla yerleşmiş ve yaygın olarak araştırılmıştır.⁶⁹ Sosyal destek, bireyin çevresinden elde ettiği sosyal ve psikolojik destek olarak tanımlanabilir. Sosyal desteğin teorik temeli Kurt Lewin'in Alan Kuramı ve davranış tanımına dayanır. Lewin, yaşam alanını belirli bir zamanda bireyin davranışını etkileyen olguların yada gerçeklerin toplamı; davranışı ise çevre ile bireyin fonksiyonu olarak tanımlanmaktadır. Lewin'in davranış tanımında yer alan "çevre" kavramı fiziksel çevreden farklı ama onun içinde yer alan psikolojik bir çevredir. Psikolojik çevrenin tüm öğeleri davranışı etkiler ve bu nedenle dış durumların anlatımıdır. Lewin'e göre, davranış bu psikolojik çevrede oluşan değişimdir. Bireyin psikolojik çevresinde değişiklik yapmasına yardımcı olmakla olumsuz davranışlarını ortadan kaldırmak ve yeni davranışlar kazanması sağlanmış olmaktadır. Psikolojik çevresinde sosyal destek kaynakları bulunmaktadır.⁷⁰ Sosyal destek kavramının temelinde, bireyin çevresinde bulunan kişiler tarafından sevilme, güvenilme, saygı

⁶⁸ Bünyamin Ateş, "Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal destek algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi", *Akademik Bakış Dergisi*, 2012, sayı: 30, s.2.

⁶⁹ E.Richard Pearson, *Counseling and Social Support Perspectives And Practice*, Sage Publications, Newbury Park London New Delhi, 1990, s.7. Aktaran; Mustafa Sürücü, Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin incelenmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Gazi Üniversitesi, Ankara, 2005, s.46 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁷⁰ Yıldırım, "Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliği ve Geçerliliği", s.81.

duyulma, ilgi görme, değer verilme, ait olma gibi gereksinimlerinin bulunduğu varsayımı yatmaktadır.⁷¹ Tardy (1985) sosyal destek kavramını tanımlarken kullanılması gereken beş boyut olduğunu ifade etmiştir, bu boyutları tespit etmenin kişinin algıladığı sosyal destek sistemi hakkında bilgi verdiğini belirtmiştir.⁷² Bunlar:

- Yönü (sosyal desteğin alınması ve verilmesi)
- Eğilim (destek kaynaklarının hazır bulunuşu, kullanılabilirliği)
- Desteğin tanımı (algılanan sosyal desteğin kaynağına göre olumlu yada olumsuz olması)
- Desteğin içeriği (bilgisel, duygusal, araçsal destek gibi)
- Sosyal ağ (İletişim içinde olduğu insanların tümü)

Bu çerçevede bireyin ailesi, en geniş aile çevresi, arkadaşları, karşı cins arkadaşı, öğretmenleri, iş arkadaşları, komşuları, ideolojik, dinsel veya etnik gruplar ile bireyin içinde yaşadığı toplum gibi faktörler o bireyin sosyal destek kaynaklarını oluşturmaktadır.⁷³ Bireyin sosyal destek kaynaklarında oluşabilecek olumsuzluklar bireyin sosyal destek düzeyini düşürebilir. Örneğin Aile bireyleri arasındaki tartışmalar, ailenin ekonomik durumunun bozulması, bireyin arkadaşları ile yaşadığı sıkıntılar yada ödevlerini yapmayınca öğretmeni tarafından azarlanması bu duruma örnek teşkil etmektedir. Sosyal destek düzeyinin bilinmesi bireye farklı şekilde yardım edebilir. Caplan⁷⁴ a göre sosyal destek sistemlerinin bilinmesi bireylere;

- Bireyin psiko biyolojik kaynaklarını harekete geçirmesine yardım ederek,
- İsteklerinin karşılanmasına yardım ederek,
- Beceriler kazandırarak ve maddi ve parasal kaynaklara ulaşmasına yardım ederek,
- Bireye rehberlik yaparak, bilgi sunarak, yardım sağlamaktadır.

Cohen ve Wills⁷⁵, daha önceki sosyal destek kuramlarından yola çıkarak dört sosyal destek türü açıklamışlardır:

---

⁷¹ Zülfikar Başar, Aileden Algılanan Sosyal Destek ile Kendini Kabul Arasındaki ilişkinin incelenmesi. **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2006, s.8.

⁷² Başar, a.g.e, s.9.

⁷³ Yıldırım, "Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliği ve Geçerliliği", s.81.

⁷⁴ G.Caplan, **Support System and Community Mental Health**. New York: Behavioral Publications. 1974; aktaran, İbrahim Yıldırım, "Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliği ve Geçerliliği", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, sayı: 13, 1997, s.82.

⁷⁵ Cohen, S. and Wills, T.A. *Stress, social support, and the buffering hypothesis. Psychological Bulletin*. 98(2), 1985, 310-357; Aktaran Nuray Erdeğer, Lise öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2001, s.35. (**Yayımlanmamış yüksek lisans tezi**)

- Saygı Desteği: Bireyin saygı gördüğü ve kabul edildiği ile ilgili bilgidir. Bireyin kendi öz değeri ve deneyimleri nedeniyle saygı gördüğünün ve herhangi bir kişisel hata ve sorun olsa bile kabul edildiğinin ifade edilmesi bireyin özsaygısını geliştirecektir.
- Bilgi Desteği: Sorun durumunun tanımlanması, anlaşılması ve bu durumla baş edilmesi konusundaki yardımdır. Öğüt verme, sorunun boyutlarını değerlendirme ve bilişsel rehberlik gibi özellikleri vardır.
- Sosyal Arkadaşlık: Bos zaman değerlendirme ve benzeri durumlarda başkalarıyla birlikte olmaktır. Böyle bir ilişki başkalarına yakın olma ihtiyacını karşıladığı bireyin sürekli sorun üzerinde düşünmekten alıkoyduğu veya olumlu duygu durumu teşvik ettiği için stresi azaltıcı etki yapacaktır.
- İşlevsel Destek: Finansal yardım, çevresel kaynaklar ve ihtiyaç duyulan hizmetlerin sağlanması anlamına gelmektedir. İşlevsel destek, işlevsel sorunların doğrudan çözülmesi veya bireye rahatlama veya eğlenceye ayırabilecek zaman kazandırması nedeniyle stresi azaltıcı bir özellik göstermektedir.

1.7.Sosyal Destek Modelleri

Sosyal destek kavramının sağlık üzerindeki etkisini açıklayan iki temel açıklayıcı model bulunmaktadır.⁷⁶

1.7.1.Tampon Etkisi Modeli

Tampon Etki Modelinde, sosyal desteğin stres yaratan olayların insanlar üzerindeki zararlı etkilerinden korumasında bir tampon görevini yerine getirdiği ileri sürülmektedir. Bireyi strese sokacak olumsuz bir durum olmadığı sürece, sosyal desteğin bulunmaması sağlık üzerinde olumsuz bir etki yaratmamaktadır. Sosyal destek, stres verici yaşam olaylarının yarattığı olumsuz etkiyi bireyin ruh sağlığını koruyarak sağlamaktadır.. Sosyal destek yüksek seviyede stresli olanlarda, düşük seviyedekilere oranla daha kalıcı ve yararlı etki göstermektedir.

⁷⁶ COHEN,S. and Wills, T.A. Stress, social support, and the buffering hypothesis.*Psychological Bulletin*.98(2),1985,310-357;Aktaran Gülce İşlegen, Danışanların Algıladıkları Sosyal Desteğin Terapötik Çalışma Uyumunu Yordama Gücünün Belirlenmesi,Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2011, s.29 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

1.7.2. Temel Etki Modeli

Temel Etki Modelinde ise sosyal destek, bireyin fiziksel sağlık ve kendini iyi hissetme üzerinde her koşulda olumlu bir etkiye sahip olduğunu ileri sürmektedir. Bu model, sosyal desteğin olmamasının birey üzerinde kendi başına olumsuz etki yaratan bir durum olduğu görüşünü öne sürmektedir. Özetlemek gerekirse Sosyal desteğin bireyin sağlık durumu üzerine sürekli ve olumlu bir etki yaratmaktadır.

1.8. Algılanan Sosyal Destek Kavramı

Sosyal ilişkinin algılanış biçiminin birey üzerinde bıraktığı etki ilişkinin niteliksel özelliklerini ortaya koymaktadır. Algılanan sosyal destek kavramı en genel anlamıyla ilişkiden sağlanan doyum olarak tanımlanmaktadır.⁷⁷ Sosyal destek konusunda yapılan araştırmaların daha çok algılanan sosyal destek düzeyiyle ilgili çalışmalar olduğu görülmektedir. Araştırmacıların çoğunluğuna göre sosyal desteğin kendisi değil algılanış ve yorumlanış biçimi ruh sağlığı üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir.⁷⁸ Tolman'a göre Bireyin yaşadığı çevreye ilişkin algılanan, inançların onun etkinliklerini etkilemektedir. Örneğin, vejetaryen olan bir insan açlığını gidermek için et yemekleri dışında bütün alternatifleri değerlendirmeye çalışır. İnançların, algıları et yemeklerini yemesini engeller. Çevremizin yapısıyla ilgili birçok türde biliş oluştururuz. Bu farklı öğrenme yaşantılarından oluşan bilişleri, bireyin ihtiyaç duyulduğunda yaşam amaçlarına ulaşmasına yardım etmede bir arada kullanılır.⁷⁹ Bireyin hayatında stres çıkartan olayları ve hayatında oluşan değişimler ile yaşam mücadelesi açısından sosyal destek oldukça önemlidir. Sosyal destek; sosyal açıdan bireyin güvende olmasını sağlar. Algılanan destek bireylerin yaşamlarının çeşitli rol alanlarında kendilerine değerli olduklarını hissettiren, gereksinim duyduklarında destek alabilecekleri insanların bulunduğu, sahip olduğu ilişkilerde tatmin oldukları inancını işaret eden genel bir kanıdır.⁸⁰

⁷⁷ İmer Karadağ, İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Sosyal Destek Kaynakları Açısından İncelenmesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi, Adana, 2007, s.7 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

⁷⁸ Ayşe Ünüvar, Çok Yönlü Algılanan Sosyal Desteğin 15-18 Yaş Arası Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisine ve Benlik Saygısına Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü., Selçuk Üniversitesi ,Konya, 2003, s.18. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

⁷⁹ EdwardChaceTolman, <http://www.psikoloji.com.tr/akademi/dusunurler/edward-chace-tolman-1797.html> (erişim:26haziran 2014)

⁸⁰ Cohen, S. ve Syme, S. L. Issues in the study and application of social support. Newyork,Newyork Academic Press,1985;Aktaran, Ahmet Akın, Recep Uysal Nihan Çitemel, "Sosyal Güvende Hissetme ve Memnuniyet Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt :9, Sayı: 1,2013,34-40, s.35.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, bu araçların geçerlilik ve güvenilirlikleri, verilerin toplanması, verilerin analizi ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

2.1.1.Araştırmanın Modeli

Araştırma,Mesleki ve Teknik eğitim veren liselerdeki öğrencilerin Mesleki Olgunluk ve Sosyal Destek Düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesini ortaya koyan betimsel bir araştırmadır.

2.1.2.Evren

Araştırmanın evreni, İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan Anadolu Teknik Lisesi,Teknik Lise ve Endüstri Meslek Liseleridir.

2.1.3.Örnekleme

Araştırmanın örnekleme İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan bünyesinde Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi bulunan okullardan random olarak seçilen beş okul belirlenmiştir. Bu okullar Haydarpaşa Endüstri Meslek Lisesi, Kadıköy Kız Meslek Lisesi,Barbaros Hayrettin Paşa Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi,Ümraniye Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi,Şeyh Şamil Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi olarak belirlenmiştir.

Uygulama sırasında 425 öğrenciye ulaşılmış, bunlardan 13 tanesi anketleri hatalı işaretledikleri için araştırma kapsamına alınmamıştır. Veri toplama araçları bizzat araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır.

Tablo 1.Öğrencilerin Cinsiyete, Öğrenim Gördükleri Okul Türü ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Okul Türü	Sınıf Düzeyi	Cinsiyet		Toplam	%
		Erkek	Kız		
Meslek Lisesi	10	87	65	152	47,6
Teknik Lisesi	10	24	2	26	
Anadolu Teknik Lisesi	10	17	1	18	
Meslek Lisesi	11	29	55	84	32,3
Teknik Lisesi	11	13	9	22	
Anadolu Teknik Lisesi	11	25	2	27	
Meslek Lisesi	12	42	4	46	20,1
Teknik Lisesi	12	11	3	14	
Anadolu Teknik Lisesi	12	22	1	23	
Toplam		270	142	412	100
%		65,5	34,5	100	

Tablo 2.Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı

Okul Türü	Sınıf Düzeyi	Erkek	Kız	Toplam	%
Meslek Lisesi	10	87	65	152	68,5
Meslek Lisesi	11	29	55	84	
Meslek Lisesi	12	42	4	46	
Teknik Lisesi	10	24	2	26	15,0
Teknik Lisesi	11	13	9	22	
Teknik Lisesi	12	11	3	14	
Anadolu Teknik Lisesi	10	17	1	18	16,5
Anadolu Teknik Lisesi	11	25	2	27	
Anadolu Teknik Lisesi	12	22	1	23	
Toplam		270	142	412	100

2.1.4. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında Yıldız KUZGUN ve Feride BACANLI tarafından geliştirilen "Mesleki Olgunluk Ölçeği" ve İbrahim YILDIRIM tarafından geliştirilen "Algılanan Sosyal Destek Ölçeği" kullanılmıştır. Anket formu ve ölçekler sınıf öğretmenin gözetimi altında araştırmacı tarafından ders bitiminde öğrencilere verilerek doldurmaları istenmiştir. Uygulama sırasında anlaşılmayan sorulara dair gerekli açıklamalar yapılmıştır ve uygulama yaklaşık 25-30dk. arasında gerçekleşmiştir.

2.1.4.1.Mesleki Olgunluk Ölçeği (MOÖ)

Araştırma da öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerini belirlemek amacı ile Kuzgun ve Bacanlı tarafından⁸¹ geliştirilen Mesleki Olgunluk Ölçeği kullanılmıştır. Beşli Likert tipi dereceleme ölçeği olarak geliştirilen ölçekte 40 madde bulunmaktadır. Ölçek, "bana hiç uygun değil"(1), "bana pek uygun değil"(2), "bana biraz uygun"(3), "bana uygun"(4), "bana çok uygun"(5) seçeneklerinden oluşmaktadır. Mesleki Olgunluk Ölçeğinden elde edilen puanlar arttıkça bireylerin mesleki olgunluk düzeyi de artmaktadır.⁸² M.O.Ö' deki 40 maddeden 19'u mesleki olgunlukla ilgili istendik yöndeki tutum ve davranışları yansıtmaktadır. 21 madde ise istenmedik yöndeki tutum ve davranışları yansıtmaktadır. Bu nedenle MOÖ Cevap Kağıdı, maddelerin bu özellikleri dikkate alınarak puanlanmalıdır. MOÖ' deki istendik yöndeki maddeler 1, 2, 5, 6, 7,11, 12, 13, 17, 18, 19, 23, 24, 25, 30, 31, 32, 36 ve 37 maddelerdir. Bu maddeler için yapılan işaretlemelerin sayısal değeri şöyledir:A=1 B=2 C=3 D=4 E=5 Daire içine alınan maddeler için yapılan işaretlemelerin yanına sayısal değerleri yazılır.19 maddeye ilişkin sayısal değerler toplanır. Bulunan bu sayı değeri cevap kağıdının altındaki boşluğa yazılır. MOÖ' deki istenmedik yöndeki maddeler ise3, 4, 9, 10, 14, 15, 16, 20, 21,22, 26, 27, 28, 29, 33,34, 35, 38, 39, 40. maddeler istenmedik yöndeki maddelerdir. Bu maddeler için yapılacak işaretlemelerin sayısal değerleri şöyledir:

A=5 B=4 C=3 D=2 E=1 İstenmedik yöndeki maddeler için yapılan işaretlemelerin sayısal değerleri bu işaretlemelerin yanına yazılır. 21 maddeye ilişkin sayısal değerler toplanır. Bulunan değer 2. Basamakta bulunan sayısal değer altına yazılır. Bu iki değer toplanır. Elde edilen sayı öğrencinin MOÖ' nden aldığı "Ham Puan"dır. Bu ölçekte ham puanı "143"e ulaşmış bir öğrencinin kendisinden beklenen mesleki olgunluk düzeyine ulaştığı belirtilmektedir. Ancak bu öğrencinin kendisinden beklenen mesleki tutum ve davranışları gereği gibi yerine getirebildiğinden söz edebilmek için "155" puana ulaşması gerekmektedir. Bu nedenle ham puanı "143" 'e ulaşmamış bir öğrencinin mesleki olgunluk düzeyi düşük olarak kabul edilmektedir. Diğer taraftan puanı "143" ile "155" arasında olan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerini geliştirmeye ihtiyacı var denir. Puanı "155"

⁸¹ Yıldız Kuzgun ve Feride Bacanlı, a.g.e, s.109.

⁸² Aysel Esen Çoban., "Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Yordayıcı Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", *İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:6, Sayı:10, 2005, s. 39

puana ulasan ve geçen öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri yüksek olarak kabul edilmektedir.⁸³

2.1.4.1.1.Mesleki Olgunluk leği'nin Güvenirliliği

Mesleki olgunluk leği' nin güvenirliliği iç tutarlılık ve kararlılık yöntemleriyle araştırıl mıştır. Lise ğrencileri ölçekten aldıkları puanlar üzerinden hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.894 bulunmuştur. Ölçeğin kararlılık katsayısı testin tekrarı yöntemi ile hesaplanmıştır. Bu amaçla 50 lise öğrencisine 5 hafta ara ile ölçek iki kez uygulanmış, kararlılık katsayısı $r=0,815$ bulunmuştur. Bu güvenirlilik kat sayılarının mesleki tutum ve davranışları ölçmek için yeterli olduğu kanısına varılmıştır.⁸⁴

2.1.4.1.2.Mesleki Olgunluk leği'nin Geçerliliği

MO'nin geçerliği ise, ğrencilerin MO'den aldıkları puanların akademik yetenekleri ile ilişkisine, öğrenim görülen sınıf düzeyi ve yaşın MO'den alınan puanları etkileyip etkilemediğine ve MO'nin sosyal beğenirlik faktörlerinden etkilenme derecesine bakılarak belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin yeterli geçerlik düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.⁸⁵

2.1.4.2.Algılanan Sosyal Destek leği(AAD)

Araştırmada ğrencilerin aileden, arkadaştan, öğretmenden algıladıkları sosyal destek düzeyini belirlemek amacıyla Algılanan Sosyal Destek leği Yıldırım 1995 yılında geliřtirilmiř⁸⁶ ve 2004 yılında revizyonu yapılmıştır.⁸⁷ Bu araştırmada da Algılanan Sosyal Destek leği'nin revize edilmiş formu (ASDÖ-R) kullanılmıştır. ASDÖ-R'nin Aile Desteği (ADD), Arkadaş Desteği (ARD) ve ğretmen Desteği (ğD) olmak üzere üç alt leği bulunmaktadır. ASDÖ-R 50 maddeden oluşmakta ve bu maddelerden 20'si Aile Desteği, 13' Arkadaş Desteği ve 17'si ğretmen Desteği alt leğine ait özellikleri ölçmektedir. ASDÖ-R'nin maddeleri Likert tipi ve üçlü derecelendirmelidir. Seçenekler "Bana uygun", "Kısmen uygun" ve "Bana uygun değil" seklindedir ve ASDÖ-R'nin her alt ölçeğinde birer tane ters madde bulunmaktadır. ASDÖ-R'nin deneme uygulaması 63 maddeden oluşmuş ve 660

⁸³ Yıldız Kuzgun ve Feride Bacanlı, a.g.e, s.110..

⁸⁴ Yıldız Kuzgun ve Feride Bacanlı, a.g.e, s.111

⁸⁵ Yıldız Kuzgun ve Feride Bacanlı, a.g.e, s.111

⁸⁶ Yıldırım, "Algılanan Sosyal Destek leğinin Geliştirilmesi Güvenirliği ve Geçerliği", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:13,1997, 81-87,s.82.

⁸⁷ Yıldırım, "Algılanan sosyal destek leğinin revizyonu. eğitim araştırmaları." *Eurasian Journal of Educational Research*,, 2004, 17, 221-236, s.221.

öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Ölçeğin faktör yapısı ve maddelerin faktör yüklerini incelemek için yapılan çalışmada madde sayısı 50'ye düşürülmüştür.

2.1.4.2.1. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Güvenirliliği

ASDÖ-R'nin Alpha güvenilirlik katsayısı incelenmiştir. ASDÖ-R'nin tümü için Alpha= .93, Aile Desteği için .94, Arkadaş Desteği için .91 ve Öğretmen Desteği için .93 bulunmuştur. Elde edilen güvenilirlik katsayıları ASDÖ- R ve alt ölçeklerinin, öğrencilerin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden aldıkları sosyal desteği ölçmek amacıyla güvenle kullanılabileceğini göstermektedir⁸⁸

2.1.4.2.2. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Geçerliliği

ASDÖ- R'nin geçerliliğini incelemek amacıyla yapılan çalışmada tüm ASDÖ- R'ye ilişkin KMO katsayısı .933 ve Bartlet testi anlamlı çıkmıştır.⁸⁹ Ölçeğin puanlama biçimi; bana uygun= 3, bana kısmen uygun= 2, bana uygun değil= 1 şeklindedir ve yüksek puan, bireyin daha fazla sosyal destek aldığı anlamına gelmektedir.

2.1.5. Mesleki Olgunluk ve Sosyal Destek ile ilgili Araştırmalar

Gül Akbalık⁹⁰ tarafından yapılan "Ortaokul III. Sınıf Öğrencilerinin Meslekî Olgunluk Düzeyleri" konulu araştırmasında orta üçüncü sınıf öğrencilerinin meslekî tutum ve davranışların ne kadarını geliştirdikleri, kız ve erkek öğrencilerin meslekî olgunluğa erişmede farklılıklarının olup olmadığı, meslekî olgunluk ile sosyo-ekonomik seviye ve meslekî olgunlukla hedeflenen eğitimin türü arasında nasıl bir ilişki olduğu soruları incelenmiştir. Bu amaçlarla farklı sosyo-ekonomik seviyeden 110 'unu kız öğrenciler 98' ini erkek olmak üzere toplam 208 öğrenciye Meslekî Olgunluk Ölçeği, Sosyo-Ekonomik Düzey Ölçeği uygulanmıştır. Cinsiyet ve ortaokuldan sonra planlanan hedefin türü değişkenleri ise Sosyo-ekonomik Düzey Ölçeğine eklenen maddeler ile belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarında öğrencilerin, gelişim dönemlerinin gerektirdiği gelişim görevlerinden, meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri göz önüne alma, meslek seçiminde sorumluluk üstlenme, çalışma hayatına karşı olumlu tutum geliştirme tutum ve davranışlarını gösterdikleri, ancak henüz meslek seçme ihtiyacı duymadıkları ve bilgi toplama ve plan yapma davranışları geliştirmedikleri görülmüştür. Kızların, erkeklere göre mesleki bakımdan

⁸⁸ Yıldırım, "Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliği ve Geçerliliği", a.g.e, s.85.

⁸⁹ Yıldırım, "Depresyonun yordayıcısı olarak sınav kaygısı, gündelik sıkıntılar ve sosyal destek". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:27,2004, 241-250.

⁹⁰ Gül Akbalık, Ortaokul III. Sınıf Öğrencilerinin Meslekî Olgunluk Düzeyleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1991. (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

daha önce olgunlaştıkları, ancak sosyo-ekonomik düzeyin mesleki olgunlaşmada etkili olmadığı görülmüştür. Pervin Nedim Bal⁹¹ tarafından yapılan "Ergenlik Döneminde Meslekî Karar Verme Olgunluğunun İncelenmesi ve Meslekî Karar Verme Eğitim Programı'nın Etkisinin Araştırılması" başlıklı araştırmada ergenlerin meslekî olgunluk düzeyleri ile benlik kavramları, aile ortamını psiko-sosyal algılayışları, bazı akademik ve demografik değişkenler arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde ise, "Solomon Dört-Grup Deneysel Modeli" uygulanarak "Meslekî Karar Verme Eğitim Programı"nın etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın tarama bölümünde 20 resmî 10 özel lisede okuyan 2434 lise 1, 2 ve 3. sınıf öğrencisine Meslekî Olgunluk Envanteri, Piers-Harris Öz-Kavramı Ölçeği, Aile Ortamı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Araştırmanın deney bölümünde ise 10'ar kişilik iki deney iki kontrol grubu oluşturulmuştur. Bir deney bir de kontrol grubuna ön test olarak Meslekî Olgunluk Envanteri verilmiş, daha sonra iki deney grubuna "Meslekî Karar Verme Eğitim Programı" uygulanmıştır. Uygulamanın sonunda dört gruba birden son test olarak Meslekî Olgunluk Envanteri verilmiştir. Araştırmanın sonuçları şöyledir: Lise öğrencilerinin meslekî olgunluk düzeyleri ve benlik kavramları, aile ortamının psiko sosyal algılanışı ve akademik başarı arasında ilişki olduğu saptanmıştır; öğrencilerin meslekî olgunluk düzeylerinin, eğitim düzeyine, anne baba eğitim düzeyine, cinsiyete ve okul türüne göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Meslekî olgunlukta cinsiyet ele alındığında kızların lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Okullarında rehberlik servisi olan ve olmayan öğrencilerin meslekî olgunluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Meslekî olgunluk lise türüne göre özel ve devlet okulları incelendiğinde özel okulların lehine anlamlı bir fark gözlemlenmiştir. Ayrıca "Meslekî Karar Verme Eğitim Programı" iki deney grubunun meslekî olgunluk düzeylerini yükseltmede etkili bulunmuştur.

Akbıyık'ın⁹² "Meslek liselerine devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri" konulu araştırmasında 642 öğrenciye Bacanlı tarafından geliştirilen Mesleki olgunluk ölçeği uygulanmıştır. Okul türlerine göre öğrencilerin mesleki olgunluk puanlarının ortalamaları arasında önemli farklar bulunmuştur. Kız Meslek Lisesi ve Ticaret Lisesine devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk puanlarının ortalamaları arasında Kız Meslek Lisesi lehine önemli bir fark görülmüştür. Endüstri Meslek Lisesi ve Ticaret Lisesine devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk

⁹¹ Pervin Nedim Bal, "Ergenlik döneminde mesleki karar verme olgunluğunun incelenmesi ve mesleki karar verme eğitim programının etkisinin araştırılması", Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1998. (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

⁹² Yeter Akbıyık, Meslek liselerine devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara, 1996 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

puanlarının ortalamaları arasında Endüstri Meslek Lisesi lehine fark bulunmuş; yine aynı şekilde İmam Hatip Lisesi ve Ticaret Lisesine devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk puanlarının ortalamaları arasında İmam Hatip Lisesi öğrencileri lehine önemli bir fark bulunmuştur. Kız Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi ve İmam Hatip Lisesine devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk puanlarının ortalamaları arasında önemli bir fark bulunmamıştır. Cinsiyete göre meslek liselerinde okuyan öğrencilerin mesleki olgunluk puanlarının ortalamaları arasında kız öğrenciler lehine önemli bir fark görülmüştür.

Sürücü⁹³'nün 2005 yılında "Lise Öğrencilerin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi " konulu araştırmasında aile arkadaş ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 455 kız ve 434 erkek olmak üzere toplam 889 öğrenciye Mesleki Olgunluk Ölçeği ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Sosyo Ekonomik Düzey Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma verileri Pearson Momentler Korelasyon Katsayısı Tekniği ve iki faktörlü varyans analizi(ANOVA) tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Bu araştırma sonucunda , lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ile genel sosyal destek, aile, arkadaş ve öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte kız öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri erkek öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur. Bunun yanı sıra lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ile sosyoekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Köküsoy⁹⁴ 'un "Endüstri Meslek Liselerinde Bir Meslek Alanına Yönelmiş Olan Öğrencilerin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Aile Desteği Düzeylerinin İncelenmesi" konulu çalışmasında 219'u erkek 93'ü kız olmak toplam 321 öğrenciye Kuzgun⁹⁵ tarafından 1996 yılında geliştirilmiş olan Mesleki olgunluk ölçeği ve Aileden algıladıkları sosyal destek düzeyini belirlemek için Yıldırım⁹⁶ tarafından geliştirilen Aileden algılanan sosyal destek ölçeği kullanılmıştır. Veriler pearson çarpım moment korelasyon tekniği ve tek yönlü varyans analizi(ANOVA) tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Varyans analizi sonucunda gruplar arasında önemli bir fark çıktığında farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulabilmek içinde bağımsız iki grup t-testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

---

⁹³ Sürücü, a.g.e, s.100

⁹⁴ Köküsoy, a.g.e, s.93

⁹⁵ Yıldız Kuzgun , Feride Bacanlı, **Mesleki Olgunluk Ölçeği El Kitab.**, MEB. Talim

Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara,1996,s.5-6

⁹⁶ Yıldırım , "Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliliği ve Geçerliliği", a.g.e, s.81-85

- Endüstri Meslek Liselerinde bir meslek alanına yönelmiş olan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri oldukça düşük bulunmuştur.
- Öğrencilerin algıladıkları aile desteği orta düzeyde bulunmuştur.
- Öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlarla algılanan aile desteği ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Söz konusu ilişki pozitif yönde gerçekleşmiştir. Algılanan aile desteği puanları arttıkça mesleki olgunluk puanları da artmaktadır.

Gülay Akdaş⁹⁷'in 2103 yılında "Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin ve Algıladıkları Aile Desteğinin İncelenmesi" konulu araştırmasında 145 kız 129 erkek öğrenci olmak üzere toplam 283 öğrenci ye Mesleki Olgunluk ölçeği ve Algılanan Aile Desteği Ölçeği ve Kişisel Bilgi Anketi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda Öğrencilerin Aile Destek Düzeyi arttıkça mesleki olgunluk düzeylerinin arttığı bulunmuştur.

Araştırma Sonuçlarına incelendiğinde Mesleki olgunluk ile Sosyal destek arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

2.2. ARAŞTIRMAYA AİT BULGULAR VE YORUMLARI

Bu bölümde araştırmanın problem ve alt problemleri doğrultusunda toplanan verilerin istatistiksel analizleri neticesinde elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin demografik değişkenlere göre frekans ve yüzde değerleri tablolar halinde verilmiştir. Verilerin analizinde öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ve algıladıkları sosyal destek düzeyleri bağımlı değişkenler olarak ele alınmış ve çeşitli bağımsız değişkenlerle göre önemli farklılaşma olup olmadığı analiz edilerek tablolar halinde gösterilmiştir.

2.2.1.Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Demografik Değişkenlere Göre Frekans ve Yüzdeleri

---

⁹⁷Gülay Akdaş, Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin ve Algıladıkları Aile Desteğinin İncelenmesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2013 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

Tablo 3.Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri

Cinsiyet	f	%
Kız	142	34,5
Erkek	270	65,5
Toplam	412	100,0

Tablo 3'den de anlaşılacağı üzere örnekleme oluşturan öğrencilerin %34,5'i kız, %65,5'si erkektir.

Tablo 4.Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Okul Türü Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri

Okul Türü	f	%
Endüstri Meslek Lisesi	282	68,5
Teknik Lise	62	15,0
Anadolu Teknik Lisesi	68	16,5
Toplam	412	100,0

Tablo 4'de örnekleme oluşturan öğrencilerin okul türlerine göre frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Endüstri Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin oranı %68,5, Teknik Liseye devam eden öğrencilerin oranı %15,0 Anadolu Teknik Lisesine devam eden öğrencilerin oranı %16,5 olarak bulunmuştur.

Tablo 5.Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Buldukları Sınıf Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri

Sınıf Düzeyi	f	%
10.sınıf	196	47,6
11.sınıf	133	32,3
12.sınıf	83	20,1
Toplam	412	100,0

Tablo 5'de örnekleme oluşturan öğrencilerin sınıf düzeyine göre frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Öğrencilerin oranı %47,6'sı 10.sınıf %32,3'ü 11.sınıf %20,1'i 12.sınıf olarak bulunmuştur.

Tablo 6.Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Buldukları Yaş Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri

Yaş	f	%
16	164	39,8
17	163	39,6
18	85	20,6
Toplam	412	100,0

Tablo 6'da örnekleme oluşturan öğrencilerin sınıf düzeyine göre frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Öğrencilerin oranı %39,8'i 16.yaşında %39,6'i 17.yaşında %20,6'sı 18.yaşında olarak bulunmuştur.

2.2.2.Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Liselerdeki Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci problemi,Endüstri Meslek Liselerinde öğrenim gören 10.sınıf,11.sınıf,12.sınıf öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin ne durumda olduklarını incelemektir. Endüstri Meslek Lisesine devam etmekte olan 10.sınıf, 11.sınıf, 12.sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk puanlarının aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 7.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanlarına İlişkin Değerler

	n	Min	Max	x	ss
Toplam	412	93	184	138,01	17,95

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğrencilerin mesleki olgunluk puanlarının aritmetik ortalaması 138 standart sapması 17,93 olarak bulunmuştur. Ankete katılan 412 öğrencinin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları en düşük puan 93 en yüksek puan 184 olarak belirlenmiştir.

Bu bulgulara göre meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması oldukça düşük bulunmuştur.

Kuzgun'un 1996 yılında geliştirmiş olduğu mesleki olgunluk ölçeğine göre öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden elde edilen puanların yorumlanmasında üç ölçüt ele alınmaktadır. Aldıkları puanlar 143 ve daha az olanların mesleki olgunluk düzeylerinin düşük kimseler olduğu, 143–155 puan arasında olanların kendilerinden beklenen mesleki olgunluk düzeyine ulaştıkları ancak bu kişilerin isabetli bir karar verebilmeleri için mesleki olgunluk düzeylerini geliştirmeleri gerektiği, 155 puan ve üzerinde olanların beklenen mesleki olgunluk düzeylerine ulaşmış kişiler olduğu ayrıca isabetli bir mesleki karar verebileceği kabul edilmektedir.

Tablo 8’de öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerine göre aritmetik ortalama, yüzde ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerine Göre Aritmetik Ortalama Yüzde ve Sapma Değerleri

Mesleki Olgunluk Düzeyi	n	%	x	ss
Düşük	249	60,43	126,43	11,11
Geliştirilmeli	94	22,82	148,24	3,48
Yüksek	69	16,75	165,86	7,67
Toplam	412	100,00	138,01	17,95

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri düşük olanların sayısı 249 (%60,43), mesleki olgunluk düzeyleri geliştirilmesi gereken öğrencilerin sayısı 94 (%22,82), mesleki olgunluk düzeyi yüksek olanların sayısı ise 69 (%16,75) olarak belirlenmiştir.

2.2.3. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Sınıf Seviyelerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin sınıf seviyelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Sınıf düzeyinde Mesleki Olgunluk Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri

Sınıf Düzeyi	n	x	ss
10.sınıf	196	140,20	17,30
11.sınıf	133	135,97	18,35
12.sınıf	83	136,13	18,43
Toplam	412	138,01	17,95

Tablo 9'da görüldüğü gibi öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanların sınıf seviyesi değişkenine göre aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Meslek lisesi 10.sınıfına devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlarının aritmetik ortalaması 140,20 standart sapması 17,30 dur. 11.sınıfa devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlarının aritmetik ortalaması 135,97 standart sapması 18,35 dir. 12.sınıfa devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 136,13 standart sapması 17,95 olarak bulunmuştur.

Bu bulgulara göre 10 sınıf öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması en yüksek ortalama 140,20 olarak bulunmuştur.11.sınıf ile 12.sınıf öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması yakın değerde bulunmuştur. Sınıflar arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 10' da gösterilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları ile Sınıf Seviyeleri Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	1785,251	2	892,625	2,792	0,062
Grup İçi	130738,662	409	319,654		
Toplam	132523,913	411			

Tablo 10 incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.($f=2,792,p=0,062$)

2.2.4.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Öğrencilerin Yaşına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin öğrencilerin yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 11.Öğrencilerin Yaşına göre Mesleki Olgunluk Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri

Yaş	n	x	ss
16	164	139,70	17,58
17	163	138,61	18,38
18	85	133,64	17,33
Toplam	412	138,01	17,95

Tablo 11 incelendiğinde 16 yaşında 164 öğrenci bulunduğunu,16 yaşındaki öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 139,70 standart sapmasının 17,58 olduğu, 17 yaşında 163 öğrenci bulunduğunu,17 yaşındaki öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 138,61 standart sapmasının 18,38 olduğu, 18yaşında 85 öğrenci bulunduğunu,18 yaşındaki öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 133,64 standart sapmasının 17,33 olduğu Toplam olarak 412 öğrenci 138,01 aritmetik ortalama değeri ve 17,95 standart sapma değeri bulunduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yaşları arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 12' de gösterilmiştir.

Tablo 12.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları ile Yaşları Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	2150,591	2	1075,296	3,373	0,035
Grup İçi	130373,321	409	318,761		p<0,05
Toplam	132523,913	411			

Tablo 12 incelendiğinde Gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.(f=3,373 p=0,035) Gruplar arasındaki farkın hangi yaşlar arasında anlamlı olup olmadığı anlamak için Scheffe testi ile bakılmış 16 yaşındaki öğrencilerle 18 yaşındaki öğrenciler arasında 16 yaşındaki öğrencilerin lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

2.2.5.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Öğrencilerin Cinsiyetine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 13.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Cinsiyet	n	x	ss
Kız	142	143,44	18,48
Erkek	270	135,16	17,02

Tablo 13 incelendiğinde kızların ölçekten aldıkları puan ortalaması 143,44 Standart sapması 18,48 erkeklerin ölçekten aldıkları puan ortalaması 135,16 Standart sapması 17,02 bulunmuş,Kızların puan ortalaması erkeklerin ortalamasından yüksek çıkmıştır. Cinsiyetler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız iki grup t testi sonuçları Tablo 14' de gösterilmiştir.

Tablo 14.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları ile Cinsiyetleri Arasındaki Farkın Anlamlılığına İlişkin Bağımsız İki Grup t testi değerleri

cinsiyet	n	x	ss	t	Önemlilik düzeyi
Kız	142	143,44	18,48	4,556	0,000
Erkek	270	135,16	17,02		p<0,05
					önemli

Tablo 14'te görüldüğü üzere Cinsiyetler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi ile incelenmiş elde edilen 4,556 t değeri 0.05 anlamlılık düzeyinde

anlamli bulunmuştur. Bu sonuca göre Kız öğrencilerle Erkek öğrenciler arasında mesleki olguluk puanları arasında anlamlı düzeyde fark vardır.

2.2.6.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin öğrencilerin okul türüne göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 15.Öğrencilerin Okul Türüne göre Mesleki Olgunluk Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri

Okul Türü	n	x	ss
Meslek	282	139,84	17,72
Teknik	62	133,63	18,08
Anadolu Teknik	68	134,46	17,83
Toplam	412	138,01	17,95

Tablo 15 incelendiğinde 282 öğrencinin Meslek Lisesinde okuduğu aritmetik ortalamasının 139,84 olduğu, standart sapmanın 17,52 olduğu görülmektedir. Teknik Lisede ise 62 öğrencinin olduğu, aritmetik ortalamasının 133,63 olduğu, standart sapmanın 18,08 olduğu görülmektedir. Anadolu Teknik Lisede ise 68 öğrencinin olduğu aritmetik ortalamasının 134,46 olduğu standart sapmanın 17,83 olduğu görülmektedir. Toplam 412 öğrencinin bulunduğu aritmetik ortalamasının 138,01 olduğu standart sapmanın 17,95 olduğu görülmektedir.

Okul türü arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Okul Türü Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	2990,081	2	1495,040	4,721	0,009
Grup İçi	129533,832	409	316,709		p<0,05
Toplam	132523,913	411			

Tablo 16 incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.($f=4,721, p=0,009$) Gruplar arasındaki farkın hangi okul türü arasında anlamlı olup olmadığı anlamak için Scheffe testi ile bakılmış Meslek Lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk ölçeğinden almış oldukları puanların toplamının aritmetik ortalaması ile Teknik lise öğrencilerinin puan ortalaması arasında Meslek Lisesi lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Meslek Lisesi ile Anadolu Teknik Lisesi arasında, Anadolu Teknik Lisesi ile Teknik Lise arasında anlamlı bir sonuç bulunmamıştır.

2.2.7.Meslek Lisesinde Okuyan Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyine İlişkin Bulgular

Algılanan Sosyal Destek Ölçeklerin puan aralıkları şöyledir: aile desteği: 20-60,puan arkadaş desteği:13-39 puan öğretmen desteği:17-51 puan aralığında toplam ASDÖ-R: 50-150. puan aralığındadır. Yüksek puan, bireyin daha fazla sosyal destek aldığı anlamına gelmektedir.

Araştırma grubundaki meslek lisesi öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin değerler Tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17.Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal destek Puanları İçin aritmetik ortalama ve sapmalar

	n	Min	Max	x	ss
Algılanan Sosyal Destek Puanı	412	67	150	123,02	16,23

Tablo 17 incelendiğinde ölçekten alınan puanların ortalaması 123,02 standart sapmanın 16,23 olarak bulunmuştur. Ankete katılan 412 öğrencinin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları en düşük puan 67 en yüksek puan 150 olarak belirlenmiştir.

2.2.8.Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Yaşına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin öğrencilerin yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 18.Öğrencilerin Yaşına göre Algıladıkları Sosyal destek Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri

Yaş	n	x	ss
16	164	124,76	15,31
17	163	123,93	16,03
18	85	117,93	17,44
Toplam	412	123,02	16,23

Tablo 18 incelendiğinde, 16 yaşında 164 öğrenci bulunduğunu, 16 yaşındaki öğrencilerin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 124,76 standart sapmasının 15,31 olduğu, 17 yaşında 163 öğrenci bulunduğunu, 17 yaşındaki öğrencilerin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 123,93 standart sapmasının 16,03 olduğu, 18 yaşında 85 öğrenci bulunduğunu, 18 yaşındaki öğrencilerin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 117,93 standart sapmasının 17,44 olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yaşları arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 19' de gösterilmiştir.

Tablo 19.Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Puanları ile Yaşları Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	2834,385	2	1417,192	5,495	0,004
Grup İçi	105488,419	409	257,918		p<0,05
Toplam	108322,803	411			

Tablo 19 incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.(f=5,495,p=0,004) Gruplar arasındaki farkın hangi yaşlar arasında anlamlı olup olmadığı anlamak için Scheffe testi ile bakılmış 16 yaşındaki öğrencilerin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların toplamının aritmetik ortalaması ile 18 yaşındaki öğrencilerin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların toplamının aritmetik ortalaması arasında 16.yaşındaki öğrencilerin lehine, 17 yaşındaki öğrencilerin algılanan sosyal destek ölçeğinden

aldıkları puanların toplamının aritmetik ortalaması ile 18 yaşındaki öğrencilerin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların toplamının aritmetik ortalaması arasında 17 yaşındaki öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 16 yaşındaki öğrencilerle 17 yaşındaki öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

2.2.9. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Sınıf Seviyesine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin öğrencilerin sınıf seviyesine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 20. Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Sınıf Seviyelerine Göre Aritmetik Ortalama ve Sapmalar

Bulunduğu Sınıf	n	x	ss
10.sınıf	196	124,56	16,01
11.sınıf	133	125,05	15,68
12.sınıf	83	116,13	15,95

Tablo 20'de görüldüğü gibi öğrencilerin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların sınıf seviyesi değişkenine göre aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Meslek lisesi 10.sınıfına devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk puanlarının aritmetik ortalaması 124,56 standart sapması 16,01'dir. 11.sınıfa devam eden öğrencilerin algılanan sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması 124,96 standart sapması 15,71'dir. 12.sınıfa devam eden öğrencilerin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 115,80 standart sapması 11,77 olarak bulunmuştur.

Bu bulgulara göre 10 sınıf öğrencilerin Algılanan Sosyal Desteği puanları ortalaması 11.sınıf öğrencilerin algılanan sosyal destek puanları ortalamasına yakın değerde bulunmuş olup 12.sınıf öğrencilerinin puan ortalaması 10.sınıfa ve 11.sınıfa göre düşük değerde bulunmuştur. Sınıflar arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 21'de gösterilmiştir.

Tablo 21.Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Puanları ile Sınıf Seviyeleri Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	4952,364	2	2476,182	9,797	0,000
Grup İçi	103370,439	409	252,739		
Toplam	108322,803	411			

Tablo 21 incelendiğinde Öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Sınıf seviyeleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir. ($f=9,797, p<0,05$) Gruplar arasındaki farkın hangi sınıflar arasında anlamlı olup olmadığı anlamak için Scheffe testi ile bakılmış 10.sınıf ile 12.sınıf , 11.sınıf ile 12.sınıf arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 10.sınıf ile 11.sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

2.2.10.Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Cinsiyetine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 22. Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri

Cinsiyet	n	x	ss
Kız	142	132,42	13,38
Erkek	270	118,07	15,41

Tablo 22 incelendiğinde 142 kız öğrencinin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 132,42 olduğu, standart sapmasının da 13,38 olduğu görülmektedir. 270 erkek öğrencinin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 118,07 olduğu, standart sapmasının da 15,41 olduğu görülmektedir. Kızların ölçekten aldıkları puan ortalaması erkeklerin puan ortalamasından yüksek çıkmıştır.

Cinsiyetler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız iki grup t testi sonuçları Tablo 23' de gösterilmiştir.

Tablo 23. Öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Cinsiyetleri Arasındaki Farkın Anlamlılığına İlişkin Bağımsız İki Grup t testi değerleri

cinsiyet	n	x	ss	t	Önemlilik düzeyi
Kız	142	132,42	13,38	9,383	0,000
Erkek	270	118,07	15,41		p<0,05 önemli

Tablo 23 incelendiğinde Öğrencilerin algılanan sosyal destek ölçeğinden alınan puanlarla öğrencilerin cinsiyetleri arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının anlaşılması için yapılan bağımsız iki grup arası t testi neticesinde gruplar arasında elde edilen 9,383 t değeri 0.05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuca göre Kız öğrencilerle Erkek öğrenciler arasında algılanan sosyal destek puanları arasında Kız öğrencilerin lehine anlamlı düzeyde fark bulunmuştur.

2.2.11. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin öğrencilerin okul türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin Okul Türüne göre Algılanan Sosyal Destek Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri

Okul Türü	n	x	ss
Meslek	282	124,49	16,58
Teknik	62	121,67	15,27
Anadolu Teknik	68	118,13	14,70
Toplam	412	123,02	16,23

Tablo 24 incelendiğinde öğrencilerin algılanan sosyal destek ölçeğinden almış oldukları puanların okul türü değişkenine göre incelendiğinde 282 öğrencinin Meslek Lisesinde okuduğu aritmetik ortalamının 124,49 olduğu, standart sapmanın 16,58 olduğu görülmektedir. Teknik Lisede ise 62 öğrencinin olduğu, aritmetik ortalamının 121,67 olduğu, standart sapmanın 15,27 olduğu görülmektedir. Anadolu Teknik Lisede ise 68 öğrencinin olduğu aritmetik ortalamının 118,13 olduğu standart sapmanın 14,70 olduğu görülmektedir. Toplam 412 öğrencinin bulunduğu aritmetik ortalamının 123,02 olduğu standart sapmanın 16,23 olduğu görülmektedir.

Okul türü arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 25' de gösterilmiştir.

Tablo 25. Öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Okul Türü Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	2350,950	2	1175,475	4,537	0,011
Grup İçi	105971,854	409	316,709		p<0,05
Toplam	108322,803	411			

Tablo 25 incelendiğinde öğrencilerin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların okul türü değişkenine göre analiz yapıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.(f=4,537,p=0,011) Gruplar arasındaki farkın hangi okul türü arasında anlamlı olup olmadığı anlamak için Scheffe testi ile bakılmış Meslek Lisesi ile Anadolu Teknik Lise arasında Meslek Lisesi lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Meslek Lise ile Teknik Lise arasında, Teknik Lise ile Anadolu Teknik Lisesi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

2.2.12. Öğrencilerin Genel(Aile,Arkadaş ve Öğretmenden) Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin Genel (Aile, Arkadaş ve Öğretmenden) algıladıkları sosyal destek düzeylerine ilişkin bulgular aşağıdaki Tablo 26' da gösterilmiştir.

Tablo 26.Öğrencilerin Genel(Aile,Arkadaş ve Öğretmenden Algıladıkları) Sosyal Destek Puanlarına ilişkin betimsel veriler

Ölçekler	n	x	ss
Aileden Algılanan Sosyal Destek	412	51,71	7,33
Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek	412	34,10	4,48
Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek	412	37,20	9,12
Algılanan Genel Sosyal Destek	412	123,02	16,23

Tablo 26 incelendiğinde araştırma grubundaki 412 öğrencinin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalaması 51,71 olup standart sapması 7.33' tür.Öğrencilerin arkadaştan algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalaması 34,10 olup standart sapması 4,48'dir. Öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalaması 37,2 olup standart sapması 9,12'dir. Öğrencilerin algılanan genel sosyal destek ölçeğinden almış oldukları puanların ortalaması 123,02 olup standart sapması 16,23 olarak bulunmuştur.

2.2.13.Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeylerine ilişkin bulgular tablo 27'de gösterilmiştir.

Tablo 27.Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal destek Puanları İçin aritmetik ortalama ve sapmalar

	n	Min	Max	x	ss
Aileden Algılanan Sosyal Destek Puanı	412	22	60	51,70	7,33

Tablo 27 incelendiğinde 412 Öğrencinin Aileden Algıladıkları Sosyal destek ölçeğinden en düşük 22 en yüksek 60 puanın alındığı görülmektedir. Ölçekten alınan puanların ortalaması 51,70 olup standart sapma ise 7,33 olarak bulunmuştur.

2.2.14.Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Yaşına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin öğrencilerin yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 28.Öğrencilerin Yaşına Göre Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri

Yaş	n	x	ss
16	164	52,22	6,57
17	163	52,02	7,37
18	85	50,10	8,42
Toplam	412	51,70	7,33

Tablo 28 incelendiğinde, öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların yaş değişkenine göre incelendiğinde 16 yaşında 164 öğrenci bulunduğunu,16 yaşındaki öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 52,22 standart sapmasının 6,57 olduğu, 17 yaşında 163 öğrenci bulunduğunu,17 yaşındaki öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 52,02 standart sapmasının 7,37 olduğu, 18yaşında 85 öğrenci bulunduğunu,18 yaşındaki öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 50,10 standart sapmasının 8,42 olduğu, toplam 412 öğrencinin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 51,70 olup standart sapması 7,33 olarak belirlenmiştir

Öğrencilerin yaşları arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 29' de gösterilmiştir.

Tablo 29.Öğrencilerin Yaşına göre Aileden Algıladıkları Sosyal destek Puanlarının Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	278,447	2	139,224	2,611	0,075
Grup İçi	21804,601	409	53,312		p>0,05
Toplam	22083,049	411			

Tablo 29 incelendiğinde öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden almış oldukları puanların yaş değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.($f=2,611, p=0,075$)

2.2.15.Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin öğrencilerin sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 30. Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Sınıf Seviyelerine Göre Aritmetik Ortalama ve Sapmalar

Bulunduğu Sınıf	n	x	ss
10.sınıf	196	51,97	6,97
11.sınıf	133	52,62	7,41
12.sınıf	83	49,60	7,69
Toplam	412	51,70	7,33

Tablo 30' da görüldüğü gibi öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların sınıf seviyesi değişkenine göre aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Meslek lisesi 10.sınıfına devam eden öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 51,97 standart sapması 6,97 bulunmuştur. 11.sınıfa devam eden öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 52,62 standart sapması 7,41dir. 12.sınıfa devam eden öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 49,60 standart sapması 7,69 olarak bulunmuştur. Toplam 412 öğrencinin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 51,70 olup standart sapması 7,33 olarak belirlenmiştir

Bu bulgulara göre 11 sınıf öğrencilerin Aileden Algılanan Sosyal Desteği puanları ortalaması en yüksek değer olarak bulunmuş olup(52,62) 12.sınıf öğrencilerinin puan ortalaması 10.sınıfa ve 11.sınıfa göre düşük değerde bulunmuş

tur.(49,60) Sınıflar arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 31' de gösterilmiştir.

Tablo 31.Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Destek Puanları ile Sınıf Seviyeleri Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	494,048	2	247,024	4,680	0,010
Grup İçi	21589,001	409	52,785		p<0,05
Toplam	22083,049	411			

Tablo 31 incelendiğinde Öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Sınıf seviyeleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir.(f=4,680 p<0,05) Gruplar arasındaki farkın hangi sınıflar arasında anlamlı olup olmadığı anlamak için Scheffe testi ile bakılmış 10.sınıf öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puanları ile 12.sınıf öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puanları arasında 10.sınıf öğrencilerinin lehine,11.sınıf öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puanları ile 12.sınıf öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puanları arasında 11.sınıf öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 10.sınıf öğrenciler ile 11.sınıf öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

2.2.16.Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Cinsiyetine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 32. Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri

Cinsiyet	n	x	ss
Kız	142	54,14	6,36
Erkek	270	50,42	7,48

Tablo 32 incelendiğinde kızların ölçekten aldıkları puan ortalaması erkeklerin ortalamasından yüksek çıkmıştır. Cinsiyetler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız iki grup t testi sonuçları Tablo 33' de gösterilmiştir.

Tablo 33.Öğrencilerin Aileden Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Cinsiyetleri Arasındaki Farkın Anlamlılığın İlişkin Bağımsız İki Grup t testi değerleri

cinsiyet	n	x	ss	t	Önemlilik düzeyi
Kız	142	54,14	6,36		0,000
				5,026	p<0,05
Erkek	270	50,42	7,48		önemli

Tablo 33' de görüldüğü üzere Cinsiyetler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi ile incelenmiş elde edilen 5,026 t değeri 0.05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuca göre Kız öğrencilerle Erkek öğrenciler arasında algılanan sosyal destek puanları arasında anlamlı düzeyde fark vardır.

2.2.17.Öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin öğrencilerin okul türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 34.Öğrencilerin Okul Türüne göre Aileden Algılanan Sosyal Destek Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri

Okul Türü	n	x	ss
Meslek	282	51,99	7,35
Teknik	62	51,38	7,26
Anadolu Teknik	68	50,82	7,31
Toplam	412	51,70	7,33

Tablo 34 incelendiğinde 282 öğrencinin Meslek Lisesinde okuduğu, meslek lisesinde okuyan öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamasının 51,99 olduğu, standart sapmanın 7,35 olduğu

görülmektedir. Teknik Lisede ise 62 öğrencinin olduğu, teknik lisede okuyan öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamasının 51,38 olduğu, standart sapmanın 7,26 olduğu görülmektedir. Anadolu Teknik Lisede ise 68 öğrencinin olduğu, anadolu teknik lisede okuyan öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamasının 50,82 olduğu standart sapmanın 7,31 olduğu görülmektedir. Toplam 412 öğrencinin bulunduğu, okul türüne göre öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamasının 51,70 olduğu standart sapmanın 7,33 olduğu görülmektedir.

Okul türü arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 35' de gösterilmiştir.

Tablo 35. Öğrencilerin Aileden Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Okul Türü Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	82,471	2	41,235	0,767	0,465
Grup İçi	22000,578	409	53,791		p>0,05
Toplam	22083,049	411			

Tablo 35 incelendiğinde öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek puanlarının okul türü değişkenine göre yapılan analizde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. ($f=0,767, p=0,465$)

2.2.18. Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin arkadaşta algıladıkları sosyal destek puanlarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 36. Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal destek Puanları İçin aritmetik ortalama ve sapmalar

	n	Min	Max	x	ss
Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Puanı	412	15	39	34,08	4,47

Tablo 36 incelendiğinde 412 öğrencinin arkadaşta algılanan sosyal destek ölçeğinden en yüksek 39 puan aldığı en düşük 19 puan aldığı, öğrencilerin arkadaşta algıladıkları sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamasının 34,08 olduğu standart sapmanın 4,47 olduğu görülmektedir.

2.2.19. Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Yaşına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin arkadaşta algıladıkları sosyal destek düzeylerinin öğrencilerin yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 37. Öğrencilerin Yaşına göre Arkadaştan Algıladıkları Sosyal destek Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri

Yaş	n	x	ss
16	164	34,42	4,29
17	163	33,97	4,53
18	85	33,63	4,72
Toplam	412	34,08	4,47

Tablo 37 incelendiğinde, 16 yaşında 164 öğrenci bulunduğu, 16 yaşındaki öğrencilerin arkadaşta algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 34,42 standart sapmasının 4,29 olduğu, 17 yaşında 163 öğrenci bulunduğunu, 17 yaşındaki öğrencilerin arkadaşta algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 33,97 standart sapmasının 4,53 olduğu, 18 yaşında 85 öğrenci bulunduğunu, 18 yaşındaki öğrencilerin arkadaşta algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 33,63 standart sapmasının 4,72 olduğu, toplam 412 öğrencinin arkadaşta algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalamasının 34,08 standart sapmanın 4,47 olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yaşları arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 38' de gösterilmiştir.

Tablo 38.Öğrencilerin Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Yaşları Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	38,309	2	19,154	0,954	0,386
Grup İçi	8207,718	409	20,068		p>0,05
Toplam	8246,027	411			

Tablo 38 incelendiğinde öğrencilerin arkadaşta algılanan sosyal destek puanlarının yaş değişkenine göre analizi yapıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. ($f=0,954, p=0,386$)

2.2.20.Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Sınıf Seviyesine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin arkadaşta algıladıkları sosyal destek düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 39.Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Sınıf Seviyelerine Göre Aritmetik Ortalama ve Sapmalar

Bulunduğu Sınıf	n	x	ss
10.sınıf	196	34,22	4,54
11.sınıf	133	34,24	4,33
12.sınıf	83	33,49	4,55
Toplam	412	34,08	4,47

Tablo 39'da görüldüğü gibi öğrencilerin arkadaşta algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların sınıf seviyesi değişkenine göre aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Meslek lisesi 10.sınıfına devam eden öğrencilerin puanlarının aritmetik ortalaması 34,22 standart sapması 4,54 bulunmuştur.11.sınıfa devam eden öğrencilerin arkadaşta algılanan sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması 34,24 standart sapması 4,33'tür. 12.sınıfa devam eden öğrencilerin arkadaşta algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 33,49 standart sapması 4,55 olarak bulunmuştur.

Bu bulgulara göre 11 sınıf öğrencilerin Arkadaştan Algılanan Sosyal Desteği puanları ortalaması en yüksek değer olarak bulunmuş olup(34,24) 12.sınıf öğrencilerinin puan ortalaması 10.sınıfa ve 11.sınıfa göre düşük değerde bulunmuş tur.(33,49) Sınıflar arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 40' da gösterilmiştir.

Tablo 40.Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Puanları ile Sınıf Seviyeleri Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	36,345	2	18,173	0,905	0,405
Grup İçi	8209,681	409	20,073		p>0,05
Toplam	8246,027	411			

Tablo 40 incelendiğinde öğrencilerin arkadaşta algılanan sosyal destek Puanlarının sınıf değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analizinde, 10.sınıf,11.sınıf ve 12.sınıf Sınıflar arasında arkadaşta algılanan sosyal destek puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir. (f=0,905 p>0,05)

2.2.21.Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Cinsiyetine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin arkadaşta algıladıkları sosyal destek düzeylerinin öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 41.Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri

Cinsiyet	n	x	%
Kız	142	35,78	65,5
Erkek	270	33,19	34,5

Tablo 41 incelendiğinde 142 kız öğrencinin arkadaşta algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 35,78'dir. Erkek öğrencilerin sayısı 270 olup,erkek öğrencilerin arkadaşta algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 33,19'dur. Toplam 412 öğrencinin

%65,5' kız öğrenci,%34,5 erkek öğrencidir. Kızların ölçekten aldıkları puan ortalaması erkeklerin ortalamasından yüksek çıkmıştır.Cinsiyetler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız iki grup t testi sonuçları Tablo 42' de gösterilmiştir.

Tablo 42.Öğrencilerin Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Cinsiyetleri Arasındaki Farkın Anlamlılığına İlişkin Bağımsız İki Grup t testi değerleri

cinsiyet	n	x	ss	t	Önemlilik düzeyi
Kız	142	35,78	3,37		0,000
				5,793	p<0,05
Erkek	270	33,19	4,72		önemli

Tablo 42' de görüldüğü üzere Cinsiyetler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız iki grup t testi ile incelenmiş olup elde edilen 5,793 t değeri 0.05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuca göre Kız öğrencilerle Erkek öğrenciler arasında kız öğrencilerin lehine arkadaşta algılanan sosyal destek puanları arasında anlamlı düzeyde fark vardır.

2.2.22.Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin arkadaşta algıladıkları sosyal destek düzeylerinin okul türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 43.Öğrencilerin Okul Türüne göre Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri

Okul Türü	n	x	ss
Meslek	282	34,35	4,43
Teknik	62	33,43	4,62
Anadolu Teknik	68	33,55	4,48
Toplam	412	34,08	4,47

Tablo 43 incelendiğinde 282 öğrencinin Meslek Lisesinde okuduğu aritmetik ortalamasının 34,35 olduğu,standart sapmanın 4,43 olduğu görülmektedir.Teknik

Lisede ise 62 öğrencinin olduğu, aritmetik ortalamasının 33,43 olduğu, standart sapmanın 4,62 olduğu görülmektedir. Anadolu Teknik Lisede ise 68 öğrencinin olduğu aritmetik ortalamasının 33,55 olduğu standart sapmanın 4,48 olduğu görülmektedir. Toplam 412 öğrencinin bulunduğu aritmetik ortalamasının 34,08 olduğu standart sapmanın 4,47 olduğu görülmektedir.

Okul türü arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 44' de gösterilmiştir.

Tablo 44. Öğrencilerin Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Okul Türü Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	65,481	2	32,741	1,637	0,196
Grup İçi	8180,546	409	53,791		p>0,05
Toplam	8246,027	411			

Tablo 44 incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. (f=1,637,p=0,196)

2.2.23. Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Endüstri Meslek Lisesine devam etmekte olan 10.sınıf,11.sınıf,12.sınıf öğrencilerinin Öğretmenden algıladıkları sosyal destek düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 45'de gösterilmiştir.

Tablo 45. Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal destek Puanları İçin aritmetik ortalama ve sapmalar

	n	Min	Max	x	ss
Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek Puanı	412	17	51	37,22	9,11

Tablo 45 incelendiğinde ölçekten minimum 17 puan maksimum 51 puan alınmış olup ölçekten alınan puanların ortalaması 37,22 ve standart sapması 9,11' dir.

2.2.24.Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Yaşına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin öğretmenden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin öğrencilerin yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 46.Öğrencilerin Yaşına göre Öğretmenden Algıladıkları Sosyal destek Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri

Yaş	n	x	ss
16	164	38,10	8,54
17	163	37,92	9,02
18	85	34,18	9,67
Toplam	412	37,22	9,11

Tablo 46 incelendiğinde,16 yaşında 164 öğrenci bulunduğunu,16 yaşındaki öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 38,10 standart sapmasının 8,54 olduğu, 17 yaşında 163 öğrenci bulunduğunu, 17 yaşındaki öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 37,92 standart sapmasının 9,02 olduğu, 18 yaşında 85 öğrenci bulunduğunu, 18 yaşındaki öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 34,18 standart sapma sınırının 9,67 olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yaşları arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 47 'de gösterilmiştir.

Tablo 47.Öğrencilerin Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Yaşları Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	992,424	2	496,212	6,120	0,002
Grup İçi	33162,129	409	81,081		p<0,05
Toplam	34154,553	411			

Tablo 47 incelendiğinde Öğrencilerin Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek Puanları ile öğrenci yaşları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir. ($f=6,120$ $p<0,05$) Gruplar arasındaki farkın hangi sınıflar arasında anlamlı olup olmadığı anlamak için Scheffe testi ile bakılmış 16 yaşındaki öğrencilerle 18 yaşındaki öğrenciler arasında 16 yaşındaki öğrencilerin lehine, 17 yaşındaki öğrencilerle 18 yaşındaki öğrenciler arasında 17 yaşındaki öğrencilerin lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

2.2.25. Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Sınıf Seviyesine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin öğretmenden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin sınıf seviyesine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 48. Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Sınıf Seviyelerine Göre Aritmetik Ortalama ve Sapmalar

Bulunduğu Sınıf	n	x	ss
10.sınıf	196	38,35	8,74
11.sınıf	133	38,18	8,80
12.sınıf	83	33,03	9,35
Toplam	412	37,22	9,11

Tablo 48 incelendiğinde öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların sınıf seviyesi değişkenine göre aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Meslek lisesi 10.sınıfına devam eden öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması 38,35 standart sapması 8,74 bulunmuştur. 11.sınıfa devam eden öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması 38,18 standart sapması 8,80'dir. 12.sınıfa devam eden öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 33,03 standart sapması 9,35 olarak bulunmuştur.

Bu bulgulara göre 11 sınıf öğrencilerin Öğretmenden Algılanan Sosyal Desteği puanları ortalaması en yüksek değer olarak bulunmuş olup (38,35) 12.sınıf öğrencilerinin puan ortalaması 10.sınıfa ve 11.sınıfa göre düşük değerde bulunmuştur.

(33,03) Sınıflar arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 49' da gösterilmiştir.

Tablo 49. Öğrencilerin Öğretmenlerden Algıladıkları Sosyal Destek Puanları ile Sınıf Seviyeleri Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	1828,993	2	914,496	11,571	0,000
Grup İçi	32325,561	409	79,036		p<0,05
Toplam	34154,553	411			

Tablo 49 incelendiğinde Öğrencilerin Öğretmenlerden Algıladıkları Sosyal Destek Puanları ile Sınıf seviyeleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir.(f=11,571 p<0,05) Gruplar arasındaki farkın hangi sınıflar arasında anlamlı olup olmadığı anlamak için Scheffe testi ile bakılmış 10.sınıf ile 12.sınıf arasında 10.sınıf lehine 11.sınıf ile 12.sınıf arasında 11.sınıf lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 10.sınıf ile 11.sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

2.2.26.Öğrencilerin Öğretmenlerden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Öğrencilerin Cinsiyetine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin öğretmenlerden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 50. Öğrencilerin Öğretmenlerden Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeleri

Cinsiyet	n	x	%
Kız	142	42,50	65,5
Erkek	270	34,45	34,5

Tablo 50 incelendiğinde kızların ölçekten aldıkları puan ortalaması erkeklerin ortalamasından yüksek çıkmıştır. Cinsiyetler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız iki grup t testi sonuçları Tablo 51' de gösterilmiştir.

Tablo 51.Öğrencilerin Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Cinsiyetleri Arasındaki Farkın Anlamlılığına İlişkin Bağımsız İki Grup t testi değerleri

cinsiyet	n	x	ss	t	Önemlilik düzeyi
Kız	142	42,50	7,10	9,368	0,000
Erkek	270	34,45	8,83		p<0,05 önemli

Tablo 51 incelendiğinde Cinsiyetler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi ile incelenmiş elde edilen 9,368 t değeri 0.05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuca göre Kız öğrencilerle Erkek öğrenciler arasında öğretmenden algılanan sosyal destek puanları arasında anlamlı düzeyde fark vardır.

2.2.27.Öğrencilerin Öğretmenden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin öğretmenden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin okul türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 52.Öğrencilerin Okul Türüne göre Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek Puanları Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri

Okul Türü	n	x	ss
Meslek	282	38,14	9,27
Teknik	62	36,85	8,30
Anadolu Teknik	68	33,75	8,35
Toplam	412	37,22	9,11

Tablo 52 incelendiğinde 282 öğrencinin Meslek Lisesinde okuduğu aritmetik ortalamasının 38,14 olduğu, standart sapmanın 9,27 olduğu görülmektedir. Teknik Lisede ise 62 öğrencinin olduğu, aritmetik ortalamasının 36,85 olduğu, standart sapmanın 8,30 olduğu görülmektedir. Anadolu Teknik Lisede ise 68 öğrencinin olduğu aritmetik ortalamasının 33,75 olduğu standart sapmanın 8,35 olduğu görülmektedir. Toplam 412 öğrencinin bulunduğu aritmetik ortalamasının 37,22 olduğu standart sapmanın 9,11 olduğu görülmektedir.

Okul türü arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 53' de gösterilmiştir.

Tablo 53.Öğrencilerin Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Okul Türü Arasındaki Farkın Varyans Analizi ile incelenmesi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	f	p
Gruplar Arası	1070,365	2	535,183	6,616	0,001
Grup İçi	33084,188	409	80,890		p<0,05
Toplam	34154,553	411			

Tablo 53 incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur..(f=6,616,p=0,001) Gruplar arasındaki farkın hangi okul türü arasında anlamlı olup olmadığı anlamak için Scheffe testi ile bakılmış Meslek Lisesi ile Anadolu Teknik Lise arasında Meslek Lisesi lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Meslek Lise ile Teknik Lise arasında,Teknik Lise ile Anadolu Teknik Lisesi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

2.2.28.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Aile Desteği Puanları Arasında Anlamlı Bir İlişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk puanları ile algıladıkları aile desteği puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan korelasyon analizi Tablo 54' te gösterilmiştir.

Tablo 54.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Aile Desteği Puanları Arasındaki Korelasyon

	Mesleki Olgunluk	Algılanan Aile Desteği
Mesleki Olgunluk Puanları	r	0,328*
	p	0,000
	n	412
Algılanan Aile Desteği Puanları	r	0,328*
	p	0,000
	n	412

*p<0,01

Tablo 54' te görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlarla algılanan aile desteği ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson çarpım moment korelasyon analizi neticesinde değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur($r=0.328$, $p<0.01$). Söz konusu ilişki pozitif yönde gerçekleşmiştir. Algılanan aile desteği puanları arttıkça mesleki olgunluk puanları da artmıştır.

2.2.29.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Arkadaş Desteği Puanları Arasında Anlamlı Bir İlişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk puanları ile algıladıkları arkadaş desteği puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan korelasyon analizi Tablo 55'te gösterilmiştir.

Tablo 55.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Arkadaş Desteği Puanları Arasındaki Korelasyon

	Mesleki Olgunluk	Algılanan Arkadaş Desteği
Mesleki Olgunluk Puanları	r	0,275*
	p	0,000
	n	412
Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Puanları	r	0,275*
	p	0,000
	n	412

*p<0,01

Tablo 55'te görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlarla algılanan arkadaş desteği ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson çarpım moment korelasyon analizi neticesinde değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur. ($r=0.275$, $p<0.01$) Söz konusu ilişki pozitif yönde gerçekleşmiştir. Algılanan arkadaş desteği puanları arttıkça mesleki olgunluk puanları da artmıştır.

2.2.30.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Öğretmen Desteği Puanları Arasında Anlamlı Bir İlişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk puanları ile algıladıkları öğretmen desteği puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan korelasyon analizi Tablo 56' da gösterilmiştir.

Tablo 56.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Öğretmen Desteği Puanları Arasındaki Korelasyon

	Mesleki Olgunluk	Algılanan Öğretmen Desteği
Mesleki Olgunluk Puanları	r	0,257*
	p	0,000
	n	412
Algılanan Öğretmen Sosyal Destek Puanları	r	0,257*
	p	0,000
	n	412

*p<0,01

Tablo 56' 'ta görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlarla algılanan öğretmen desteği ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson çarpım moment korelasyon analizi neticesinde değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur($r=0.257$, $p<0.01$). Söz konusu ilişki pozitif yönde gerçekleşmiştir. Algılanan öğretmen desteği puanları artıkça mesleki olgunluk puanları da artmıştır.

2.2.31.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Sosyal Destek Puanları Arasında Anlamlı Bir İlişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulgular

Bu araştırmanın alt problemlerinden birisi olan örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk puanları ile algıladıkları sosyal destek puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan korelasyon analizi Tablo 57' de gösterilmiştir.

Tablo 57.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları İle Algıladıkları Genel Sosyal Destek(Aile,Arkadaş,Öğretmen) Puanları Arasındaki Korelasyon

		Mesleki Olgunluk
Aileden Algılanan Sosyal Destek	r	0,328*
	p	0,000
	n	412
Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek	r	0,275*
	p	0,000
	n	412
Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek	r	0,257*
	p	0,000
	n	412
Algılanan Genel Sosyal Destek	r	0,369*
	p	0,000
	n	412

*p<0,01

Tablo 57' de görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlarla algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson çarpım moment korelasyon analizi neticesinde değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur. (r=0.369, p<0.01)Söz konusu ilişki pozitif yönde gerçekleşmiştir. Algılanan Sosyal destek puanları artıkça mesleki olgunluk puanları da artmıştır. Yine Tablo 57 incelendiğinde Öğrencilerin Aileden Algılanan Sosyal destek Puanları ile Mesleki Olgunluk Puanları arasında ilişki arkadaştan ve öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyine göre yüksek ama orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.(r=0,328) Öğretmenden Algılanan Sosyal destek ile Mesleki Olgunluk puanları arasındaki ilişki ise en düşük değer olarak bulunmuştur. (r=0,257)

2.2.32.Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile ilgili Genel (Aile, Arkadaş, Öğretmenden Algıladıkları) Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki bulguların Yorumlanması

Meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlarla genel(aileden,arkadaştan,öğretmenden) algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişki analiz edildiğinde Söz konusu ilişki pozitif yönde gerçekleşmiştir. Algılanan Sosyal destek puanları arttıkça mesleki olgunluk puanları da artmıştır. Bu bulgu aynı zamanda Araştırma Evresinin Deneme Basamağında bulunan meslek lise öğrencilerinin kendinden beklenen mesleki olgunluk düzeyine ulaşmalarında algılanan genel sosyal desteğin önemli olduğu görülmektedir. Araştırma ile ilgili benzerlik gösteren çalışmalara bakıldığında; Dülger'in ⁹⁸ 2009 yılında 210kız, 191 erkek toplam 401 sekizinci sınıf öğrencisine uyguladığı "Ergenlerde Algılanan Sosyal Destek İle Karar Verme Davranışları arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı çalışmasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sürücü⁹⁹'nün 2005 yılında "Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi " konulu araştırmasında aile arkadaş ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 455 kız ve 434 erkek olmak üzere toplam 889 öğrenciden oluşan çalışmada da mesleki olgunluk ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Köküsoy¹⁰⁰ 'un İstanbul ili Avrupa yakasında bulunan Endüstri Meslek Lisesinde 219'u erkek 93'ü kız toplam 312 öğrenciye yapmış olduğu "Endüstri meslek liselerinde bir meslek alanına yönelmiş olan öğrencilerin mesleki olgunluk ve algıladıkları aile desteği düzeylerinin incelenmesi " konulu tez çalışmasında " da Mesleki olgunluk ile algılanan aile desteği arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Akdaş'ın¹⁰¹ Erzurum ili Anadolu Sağlık Meslek Lisesi'nde 154 kız 129'u erkek toplam 283 öğrenciye yapmış olduğu " Sağlık meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin ve algıladıkları aile desteğinin incelenmesi " konulu tez çalışmasında öğrencilerin algıladıkları aile destek düzeyleri arttıkça mesleki olgunluk düzeylerinin arttığı bulunmuştur.

Öğrencilerin en çok desteği aileden, ikinci sırada arkadaştan ve son sırada öğretmenden destek gördüğü görülmektedir. Öğrencinin Mesleki gelişimine en çok

⁹⁸ Özge Dülger, Ergenlerde algılanan sosyal destek ile karar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, 2009, s27. (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

⁹⁹ Sürücü, a.g.e, s.100.

¹⁰⁰ Köküsoy, a.g.e, s.57.

¹⁰¹ Akdaş, a.g.e, s.32.

katkı sağlayan etmenin aile olması, çocuğun ve gencin gelişimde ailenin etkisine işaret etmektedir. Bu nedenle, Veli, Okul, ve Sanayi işbirliğini güçlendirmeye, velilerin çocuklarının eğitiminde daha çok sorumluluk almaya, öğrencilerin eğitim aldığı alanda bilinçli bir şekilde hareket etmesini sağlayacak eğitim programlarının geliştirilmesine, özellikle ortaokul öğrencilerinin tercihlerini yapmadan önce rehber öğretmen eşliğinde meslek liselerini tanıtmaya yönelik programlar düzenlemesi gerektiğine ihtiyaç duyulmaktadır. Aynı şekilde öğrencilerin kendi öğretmenlerinden daha çok destek sağlamaları gerektiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin sosyal destek kaynaklarını tanımalarına ve sosyal becerilerini geliştirmelerine yönelik çeşitli programların uygulanması gerekmektedir. Ayrıca Öğretmenlerin Öğrencilerine daha çok destek olabilmesi için Öğretmenlere yönelik olarak sosyal destek programlarına ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır.

2.3.33. Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile ilgili Bulguların Yorumlanması

Araştırmanın birinci problemi, Meslek Liselerinde 10. sınıf, 11. sınıf ve 12. sınıfta okuyan öğrencilerin Mesleki Olgunluk ve Sosyal Destek Düzeylerinin ne durumda olduklarını ortaya koymaktır.

Meslek Liselerine devam etmekte olan 10. sınıf, 11. sınıf ve 12. sınıfta okuyan öğrencilerin mesleki olgunluk puanlarının aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri Tablo 12’de verilmiştir. Bulgular incelendiğinde Meslek Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri genel olarak düşük bulunmuştur ($x=138,01$).

Kuzgun 1996 yılında geliştirmiş olduğu mesleki olgunluk ölçeğine göre; öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden elde edilen puanların yorumlanmasında üç ölçüt ele alınmaktadır. Aldıkları puanlar 143 ve daha az olanların mesleki olgunluk düzeylerinin düşük, 143–155 puan arasında olanların kendilerinden beklenen mesleki olgunluk düzeyine ulaştıkları ancak isabetli bir karar verebilmeleri için mesleki olgunluk düzeylerini geliştirmeleri gerektiği, 155 puan ve üzerinde olanların mesleki olgunluk düzeyleri yüksek olduğu ve isabetli bir mesleki karar verebileceği kabul edilmektedir.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri düşük olanların sayısı 249 (%60,43), mesleki olgunluk düzeyleri geliştirilmesi gereken öğrencilerin sayısı 94 (%22,82), mesleki olgunluk düzeyi yüksek olanların sayısı ise

69 (%16,75) olarak belirlenmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin ancak % 16,75'i isabetli bir mesleki karar verebilecek mesleki olgunluğa ulaşabilmiştir. Geriye kalan % 83,25 gibi büyük bir orandaki öğrenci bir meslek dalında eğitim almaya devam ettiği halde kendisinden beklenen mesleki olgunluğa ulaşamamış ya da geliştirmeye ihtiyacı olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin sınıf seviyesine göre yapılan analiz sonuçlarına göre meslek lisesi 10.sınıfına devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 11.sınıfa ve 12.sınıfa göre yüksek bulunmuştur.($x=140,20$) Mesleki Olgunluk Ölçeğinden alınan puanların ortalamasının 143 değerinden aşağıda olması öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Sınıflar arasındaki fark analiz edildiğinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Herr ve Enderlein (1976), dokuzuncu, onuncu ve onbirinci sınıfta okuyan lise öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmalarda, öğrencilerin mesleki olgunluk puanlarını okul ve programdan etkilenmediğini ortaya koymuştur.¹⁰²Akay'ın¹⁰³ Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerini incelediği tez çalışmasında ise sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin arttığı sonucunu bulmuştur. Akbıyık¹⁰⁴, meslek liselerine devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin sınıf seviyelerine göre farklılık göstermediğini bulmuştur.

Öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin öğrencilerin yaşına göre yapılan analiz sonuçlarına bakıldığında 16 yaşındaki öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 17 yaşındaki ve 18 yaşındaki öğrencilere göre daha yüksek değer bulunmuştur.($x=139,70$) Yaşlar arasındaki fark analiz edildiğinde 16 yaşındaki öğrencilerle 18 yaşındaki öğrenciler arasında 16 yaşındaki öğrencilerin lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Sürücü' nün¹⁰⁵ Mesleki Olgunluk ve Sosyal Desteğin Alan Yaş ve Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi araştırmasında Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk ve sosyal destek aile, öğretmen ve genel puanlarının yaşa göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Ancak, lise öğrencilerinin sosyal destek arkadaş

---

¹⁰² Köküsoy, a.g.e, s.97.

¹⁰³ Bengisu Akay, Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri., Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1983 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹⁰⁴ Akbıyık,a.g.e, s.60.

¹⁰⁵ Mustafa Sürücü, "Mesleki Olgunluk ve Sosyal Desteğin Alan, Yaş ve Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi", http://www.pegem.net/akademi/kongrebildiri_detay.aspx?id=5128, (Erişim Tarihi: 17.07. 2010)

puanlarının yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bulunan bu sonuç araştırmayı destekler niteliktedir.

Pelin Saya, Mine Kazak ve Türkan Doğan'ın Mesleki Olgunluk Düzeyinin Cinsiyet Yaş ve Aileden Algılanan Sosyal Destek Düzeyine Göre İncelenmesi araştırmasında yaşa göre mesleki olgunluk düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. ¹⁰⁶

Öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin öğrencilerin cinsiyetine göre yapılan analiz sonuçları incelendiğinde kız öğrencilerin mesleki olgunluk puan ortalaması erkeklerin puan ortalamasından yüksek çıkmıştır.($x=143,44$) Cinsiyetler arasındaki fark analiz edildiğinde mesleki olgunluk puanları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur.

Yurt içinde ve dışında yapılan çeşitli araştırmalarda mesleki olgunluk ve cinsiyet arasında bir ilişki olduğu ve kızların mesleki olgunluk puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre anlamlı bir şekilde daha fazla sosyal destek aldıkları bulunmuştur. Bu bulgu, bazı çalışma örneklerinin sonuçları ile tutarlılık göstermektedir.

Otrar'ın¹⁰⁷ 1996-97 öğretim yılında, Endüstri Meslek Lisesi ve Çıraklık Eğitim Merkezinde öğrenim gören 16-18 yaşlarındaki öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ile bazı kişilik özelliklerini karşılaştırmıştır. Araştırmanın örneklemini Çıraklık Eğitim Merkezinden 309 (84 kız, 225 erkek), Endüstri Meslek Lisesinden 309 (116 kız, 193 erkek) öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda kızların mesleki olgunluk düzeyleri erkeklerin mesleki olgunluk düzeylerine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark kızlar lehine çıkmıştır.

Akay'ın¹⁰⁸ Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerini incelediği tez çalışmasında aynı sınıfta okuyan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olgun oldukları sonucuna ulaşmıştır.

---

¹⁰⁶Pelin Saya, Mine Kazak ve Türkan Doğan, "Mesleki Olgunluk Düzeyinin Cinsiyet Yaş ve Aileden Algılanan Sosyal Destek Düzeyine Göre İncelenmesi", <http://www.eab.org.tr/eab/2009/pdf/288.pdf>, (Erişim Tarihi :17.07.2010)

¹⁰⁷Mustafa Otrar, Endüstri Meslek Liseleri ve Çıraklık Eğitim Merkezlerinde Öğrenim Görmekte Olan 16-18 Yas Grubundaki Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile Bazı Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1997 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹⁰⁸ Akay, a.g.e, s.80.

Akbalık'ın¹⁰⁹ Ortaokul III.Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri adlı çalışmasında, öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin cinsiyete göre kızlar lehine önemli bir farklılık gösterdiği sonucunu bulmuştur.

Öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin okul türüne göre yapılan analiz sonuçları incelendiğinde meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk puanları Teknik liseye ve Anadolu Teknik liseye göre daha yüksek değer bulunmuştur. (x=139,84) Okul türleri arasındaki fark analiz edildiğinde Meslek Lisesi ile Teknik Lise arasında Meslek Lisesi lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk puanlarının yüksek çıkmasını öğrencilerin isteyerek meslek lisesini tercih etmesini ve istediği alanda eğitim gördüğünü söyleyebiliriz. Özgan'ın¹¹⁰ Tekstil Meslek liselerinde yaptığı çalışmada mesleklerini isteyerek seçip seçmeme ile mesleki olgunluk puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu, okudukları bölümü isteyerek seçenlerin mesleki olgunluk düzeylerin istemeyerek seçenlere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Akdaş'ın¹¹¹ Sağlık meslek lisesinde yaptığı çalışmasında da Mesleğini/bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin mesleki olgunluk puan ortalamalarının mesleğini istemeyerek seçen öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgu araştırma bulgularını desteklemektedir. Meslek lisesi öğrencilerinin üniversiteye girme oranlarının düşük olması sebebi ile öğrencilerin mesleğine yönelmesi ve adapte olması da mesleki olgunluk puanlarının yüksek çıkmasına etkili olduğu düşünülmektedir. Konu ile ilgili araştırmalara bakıldığında Kayaş,¹¹² Meslek Liselerinin Bilişim Teknoloji Alanındaki Öğrencilerin Dal Seçimlerine, Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri Ve Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ve Öğrenci Ailelerinin Tutumlarının Etkisinin İncelenmesi çalışmasında Meslek Lisesi ile Teknik Lise arasında Meslek Lisesi lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Araştırma sonucu ile aynı yönde paralellik göstermektedir. Aynı şekilde Acısu¹¹³, Akbıyık¹¹⁴, Gülbahçe¹¹⁵,

---

¹⁰⁹ Akbalık, a.g.e, s.85.

¹¹⁰ Özgan A. Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Karar Verme Olgunluğu İle Bazı Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Marmara üniversitesi İstanbul., 2006 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹¹¹ Akdaş, a.g.e,s.38

¹¹² Serdar Kayaş, Meslek Liselerinin Bilişim Teknoloji Alanındaki Öğrencilerin Dal Seçimlerine, Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri Ve Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ve Öğrenci Ailelerinin Tutumlarının Etkisinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi İstanbul, 2009(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹¹³ Süreyya Acısu, Korunma altında olan lise ve meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2002(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹¹⁴ Akbıyık, a.g.e, s.62.

¹¹⁵ Gülbahçe, a.g.e, s.189.

Kayaş¹¹⁶, Orhan¹¹⁷ Ürün¹¹⁸, Yazar¹¹⁹ çalışmalarda okul türü ile mesleki olgunluk arasında anlamlı bir ilişki olduğunu sonucuna ulaşmaktadır.

2005–2006 öğretim yılından itibaren ortaöğretimde yapılan düzenlemeler çerçevesinde ortaöğretim kurumlarının öğretim süresi dört yıla çıkarılmış ve 9' uncu sınıf genel liseler ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları için ortak sınıf olarak kabul edilmiştir. Yeni düzenlemeye göre öğrenciler 10'uncu sınıftan itibaren kaydolacakları alanda ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda eğitim ve öğretimlerini sürdürecektir. Milli Eğitim Bakanlığının ilgili genelgesi gereği alana yerleştirme puanı, öğrencinin 9'uncu sınıf yıl sonu başarı puanının %60'ı ile ortaokul sınıflarının yılsonu başarı puanlarının aritmetik ortalamasının %40'ı toplanarak hesaplanacaktır. Genelgeden de anlaşıldığı üzere öğrencilerin bir meslek alanına yöneltilmesinde ilgi istek ve yetenekten daha çok ilköğretimde ve 9'uncu sınıftaki akademik başarısı ön plana çıkmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden akademik başarısı yüksek olanların tercih ettiği meslek alanlarında da mesleki olgunluk düzeylerinin düşük çıkması bu hipotezi desteklemektedir.

Bu bulgulara dayanarak Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin meslek seçimi konusunda yeterli olgunluğa sahip olmadan bir meslek alanına yöneldiği ya da yönlendirildiği, yapılan seçimin bireyin ilgi, yetenek ve istekleriyle örtüşmediği, o mesleğin gerektirdiği ruhsal, biyolojik ve fiziksel niteliklere sahip olmadıkları söylenebilir.

2.3.33. Meslek Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri ile ilgili Bulguların Yorumlanması

Meslek Liselerine devam etmekte olan 10.sınıf, 11.sınıf ve 12.sınıfında okuyan öğrencilerin algıladıkları(aile, arkadaş, öğretmen) sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri incelendiğinde Meslek Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin algılanan sosyal destek düzeyleri genel olarak orta düzeyde bulunmuştur ($x=123,02$).

---

¹¹⁶ Kayaş, a.g.e, s.102.

¹¹⁷ Ayten Aydın Orhan, Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyi ile karar verme stratejileri., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin Üniversitesi, Mersin, 2011 (**Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi**)

¹¹⁸ Ali Ercan Ürün, Lise öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri ile mesleki olgunlukları arasındaki ilişki., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir, 2010(**Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi**)

¹¹⁹ Ali Rıza Yazar, Genel lise ve meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, Sosyal bilimler enstitüsü, Gazi üniversitesi, Ankara, 1997 (**Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi**)

Meslek Liselerine devam etmekte olan 10.sınıf,11.sınıf ve 12.sınıfında okuyan öğrencilerin yaşına göre algıladıkları(aile,arkadaş,öğretmen) sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri incelendiğinde 16 yaşındaki öğrencilerle 18 yaşındaki öğrenciler arasında 16.yaşındaki öğrencilerin lehine, 17yaşındaki öğrencilerle 18 yaşındaki öğrenciler arasında 17 yaşındaki öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 16 yaşındaki öğrencilerle 17 yaşındaki öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğrencilerin algıladıkları sosyal destek puanlarının sınıf seviyesine göre yapılan analiz sonuçları incelendiğinde 10.sınıf ile 12.sınıf arasında 10.sınıf lehine,11.sınıf ile 12.sınıf arasında 11.sınıf lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 10.sınıf ile 11.sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Öğrencilerin algıladıkları sosyal destek puanlarının cinsiyet değişkenine göre yapılan analiz sonuçları incelendiğinde kız öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek ölçeğinden aldıkları puan ortalaması erkeklerin puan ortalamasından oldukça yüksek çıkmıştır.kızların ortalaması 132,16 olup, erkeklerin ortalaması 118,17 bulunmuştur. Cinsiyetler arasındaki fark analiz edildiğinde kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında kızların lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Araştırmanın bulgusunu destekleyen araştırmalara bakıldığında Erdeğer¹²⁰, Kozaklı¹²¹, Sürücü¹²², Kaşık¹²³, Cırık¹²⁴ın çalışmalarında da araştırma sonucunu destekler nitelikte kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında kız öğrencilerin lehine anlamlı bir sonuç bulunmuştur. Sonuçlardan yola çıkarak sosyal ilişkilerde kızların daha başarılı oldukları ve sosyal destek kaynaklarını etkili bir şekilde kullandıklarını düşünebiliriz.

Öğrencilerin okul türüne algıladıkları sosyal destek puanları analiz edildiğinde analiz sonuçları incelendiğinde Meslek lisesi öğrencilerinin ölçekten aldıkları puan ortalaması Teknik liseye ve Anadolu teknik liseye göre yüksek bulunmuştur.Okul türleri arasındaki fark analiz edildiğinde Meslek Lisesi ile Anadolu Teknik Lise arasında Meslek Lisesi lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.Bu bulgular öğrencilerin

---

¹²⁰ Nuray Erdeğer, Lise öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2001(**Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi**)

¹²¹ Hatice Kozaklı, Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2006(**Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi**)

¹²² Sürücü, a.g.e, s.100.

¹²³ Dilek Zekiye Kaşık, Ergenlerde karar verme stilleri ve algılanan sosyal destek düzeylerinin sosyal yetkinlik beklentisi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, 2009(**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹²⁴ İlker Cırık, İlköğretim 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin incelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, 2010(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

akademik başarıları düşük olan öğrenciler ile aile,arkadaş, öğretmenlerden sağlanan sosyal destek arasında pozitif yönde bir korelasyon olduğunu; ayrıca akademik başarıları yüksek olan Anadolu Teknik lise ve Teknik Lise grubuna kıyasla akrabalar, komşular, toplumdaki çeşitli kurum ve kuruluşlar, siyasi ve ideolojik gruplar gibi formal ve informal kaynaklardan daha çok desteklendiklerini düşünebiliriz.Bu durumu öğrencilerin aile ilişkileri,anne babanın eğitim anlayışı,anne babanın eğitim düzeyi ve mesleği,ailenin sosyo-ekonomik düzeyi,öğrencinin yaşamış olduğu çevre,öğrencinin ailesinin, akrabalarının ve yaşamış olduğu çevrenin siyasal ve ideolojik eğilimleri gibi faktörlerin rol oynadığını düşünebiliriz. Anadolu Teknik Lisesinde okuyan öğrencilerin ölçekten en düşük puan almasını öğrencinin isteyerek değil de ortaokul sonunda tercihlerini yaparken seçtiği mesleğin gerektirdiği bilgi ve yetenekleri yeterli derecede incelemeyen seçmesine bağlayabiliriz.Yıldırımın ¹²⁵ Akademik Başarı Düzeyleri Farklı Olan Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeyleri adlı çalışmasında akademik başarı düzeyleri düşük lise öğrencileri ile yüksek olan Süper lise öğrencilerinin destek düzeylerinin incelediğinde; Süper Lise öğrencilerinin genel sosyal destek düzeyleri lise grubunun sosyal destek düzeyinden manidar olarak daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu araştırma sonucu ile örtüşmemektedir. Meslek lisesi öğrencilerinin isteyerek tercih etmesini,Teknik lise ve Anadolu teknik lise öğrencilerinin istemeyerek meslek lisesine gelmesini destekleyici etken olarak düşünebiliriz.

2.3.34.Meslek Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Desteği Düzeyleri ile ilgili Bulguların Yorumlanması

Meslek Liselerine devam etmekte olan 10.sınıf,11.sınıf ve 12.sınıfında okuyan öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin öğrencinin yaşına göre incelendiğinde 16 yaşındaki öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 52,22 dir. 17 yaşındaki öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 52,02 dir. 18 yaşındaki öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 50,10 dur. Ölçekten alınan puan ortalamaları istatistiksel olarak analiz edildiğinde öğrenci yaşları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ölçekten alınan en yüksek puanın 60 olduğu düşünülürse; öğrencilerin yüksek puan aldığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin sosyal destek kaynaklarından biri olan aileden etkili biçimde yararlanabildiğini göstermektedir.

¹²⁵ İbrahim Yıldırım, "Akademik Başarı Düzeyleri Farklı Olan Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeyleri", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, sayı:9, 1997, 33-38, s.36.

Sınıf düzeyine göre analiz yapıldığında 10.sınıf öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 51,97'dir. 11.sınıf öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 52,62'dir. 12.sınıf öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 49,60 dır. Ölçekten alınan puan ortalamaları istatistiksel olarak analiz edildiğinde 10.sınıf ile 12.sınıf arasında 10.sınıf lehine ,11.sınıf ile 12.sınıf arasında 11.sınıf lehine anlamlı bir farklılık bulun muştur. Çakır ve Palabıyıköğlü tarafından ergenlik evrelerine göre oluşturulan yaş grupları arasında yapılan araştırmada ergenler 12-14, 15-17 ve 18-22 yaş gruplarına ayrılmışlardır.12-14 ve 18-22 yaş grubundaki ergenlerin en fazla desteği ailelerinden aldıkları buna karşın 15-17 yaş grubundaki ergenlerin ise aileleri yerine diğer önemli kişileri sosyal destek kaynağı olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmada 14 yaş grubunun 9.sınıfa, 18 yaş grubunun 12.sınıfa denk geldiğini düşünürsek Çakır ve Palabıyıköğlü tarafından yapılan araştırma ile benzerlik göstermektedir. Aktaş¹²⁶'ta araştırma sonucunu destekler nitelikte sınıflar arasında anlamlı bir fark bulmuştur.

Cinsiyete göre analiz yapıldığında kız öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 54,14 erkek öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 50,42 değeri bulunmuştur. Cinsiyetler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı analiz edildiğinde kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur.Bu sonuçla ilgili literatürde farklı araştırma sonuçlarına rastlanmıştır.Araştırma bulgusunu destekleyen çalışmalara bakıldığında Aktaş¹²⁷ Zaimoğlu¹²⁸, Elbir¹²⁹, Baştürk'e¹³⁰, göre kızların aileden algıladıkları sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların erkek öğrencilere göre yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu sonuçlar yapılan araştırma sonucunu desteklemektedir.

Okul türüne göre analiz yapıldığında Meslek Lisesinde okuyan öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 51,99 dur. Teknik Lise öğrencilerinin aileden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 51,38 dir. Anadolu Teknik Lise öğrencilerin aileden algılanan

---

¹²⁶ Aktaş, a.g.e, s.34.

¹²⁷ Aktaş, a.g.e, s.28

¹²⁸ Sennur Zaimoğlu, Adolesanlarda Toplumsal Destek Algısı, Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Antalya, 1991, Uzmanlık Tezi

¹²⁹ Nilgün Elbir, Lise 1. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2000, s100. (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹³⁰ Derya Baştürk, Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerde algılanan sosyal desteğin, akademik başarı üzerine etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2002(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 50,82 dir. Okul türleri arasındaki fark analiz edildiğinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

2.3.35.Meslek Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Arkadaş Desteği Düzeyleri ile ilgili Bulguların Yorumlanması

Meslek Liselerine devam etmekte olan 10.sınıf,11.sınıf ve 12.sınıfında okuyan öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Ölçeğinden en düşük 15 en yüksek 39 puan almışlardır. Ölçekten alınan puan ortalaması 34,08 Standart sapmanın 4,47 olduğu düşünülürse öğrencilerin yüksek puan aldıkları;bu durumun öğrencilerin arkadaşlarından gereken desteği gördüklerini ifade etmektedir.

Meslek Liselerine devam etmekte olan 10.sınıf,11.sınıf ve 12.sınıfında okuyan öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin öğrencinin yaşına göre incelendiğinde 16 yaşındaki öğrencilerin arkadaştan algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 34,42 dir.17 yaşındaki öğrencilerin arkadaştan algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 33,97 dir. 18 yaşındaki öğrencilerin arkadaştan algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 33,63 dür. Ölçekten alınan puan ortalamaları istatistiksel olarak analiz edildiğinde öğrenci yaşları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kahrıman,¹³¹ Altay¹³², Öktem ve Yardımcı¹³³'nin çalışmaları da araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Sınıf düzeyine göre analiz yapıldığında 10.sınıf öğrencilerin arkadaştan algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 34,22 dir. 11.sınıf öğrencilerin arkadaştan algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 34,24 dür. 12.sınıf öğrencilerin arkadaştan algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 33,49 dur. Ölçekten alınan puan ortalamaları istatistiksel olarak analiz edildiğinde sınıflar arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Öztürk ve arkadaşlarının¹³⁴ bulguları da araştırma sonucunu desteklemektedir.

¹³¹ İlknur Kahrıman, Adölesanlarda aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ile benlik saygısı arasındaki ilişki, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi, 2003, s23.(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹³² Mehmet Altay ,Okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile çok boyutlu algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki. Sosyal Bilimler Enstitüsü , Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, 2007 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹³³ Şeyda Ökdem,ve Figen Yardımcı, "Üniversite öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi". *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2010, 11(3), s.228-234.

¹³⁴Hafize Öztürk, F.Nazik Sevindik, ve Süleyman Yaman, "Öğrencilerde yalnızlık ve sosyal destek ile bunlara etki eden faktörlerin incelenmesi". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006, 16(1),s. 383-394.

Cinsiyete göre analiz yapıldığında kız öğrencilerin arkadaştan algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 35,78 erkek öğrencilerin arkadaştan algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 33,19 değeri bulunmuştur. Cinsiyetler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı analiz edildiğinde kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Araştırma bulgularıyla benzer ve farklı nitelikte sonuçlar olduğu görülmektedir. Sürücü¹³⁵'nin araştırma çalışmasında arkadaştan algılanan desteğin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğunu, farklılığın kızlar lehine olduğunu bulmuştur. Ayrıca, Güngör¹³⁶, Sayar¹³⁷, Soylu¹³⁸, Kahrıman¹³⁹ ve Dülger¹⁴⁰ bulguları da arkadaşlardan algılanan sosyal destek ile cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olduğunu destekler nitelikte bir çalışmadır.

Okul türüne göre analiz yapıldığında Meslek Lisesinde okuyan öğrencilerin arkadaştan algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 34,35 dir. Teknik Lise öğrencilerinin arkadaştan algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 33,49 dur. Anadolu Teknik Lise öğrencilerin arkadaştan algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 33,55 dir. Okul türleri arasındaki fark analiz edildiğinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bingöl¹⁴¹'ün ve Kahrıman¹⁴²'in araştırmaları da araştırma bulgusunu destekler nitelikte bir çalışmadır.

2.3.36. Meslek Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Öğretmen Desteği Düzeyleri ile ilgili Bulguların Yorumlanması

Meslek Liselerine devam etmekte olan 10.sınıf,11.sınıf ve 12.sınıfında okuyan öğrencilerin Öğretmenlerden Algıladıkları Sosyal Destek ölçeğinden minimum 17

---

¹³⁵ Sürücü, a.g.e, s.101.

¹³⁶ Derya Güngör, Üniversite öğrencilerinin arkadaş ve aileleriyle ilişkileri: Sosyal destek doyum ve yalnızlık, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, 1996(**Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi**)

¹³⁷ Melisa Sayar, Düşük sosyoekonomik düzeyden gelen ergenlerin algıladıkları sosyal destek ile ruh sağlıkları arasındaki ilişki üzerine boylamsal bir çalışma, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Boğaziçi Üniversitesi, 2006(**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹³⁸ Özlem Soylu, Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Ailelerinde Sosyal Destek Algılayıp-Algılamama Durumlarına Göre Psikolojik Belirtiler Gösterme Yönünden Karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi, Adana, 2002(**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹³⁹ Kahrıman, a.g.e, s.23.

¹⁴⁰ Dülger, a.g.e, s.128.

¹⁴¹ Nezihe Bingöl, Lise öğrencilerinin siber zorba ve mağdur olma davranışları ile yakın sosyal çevrelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fatih Üniversitesi, İstanbul, 2013, s70.(**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹⁴² Kahrıman, a.g.e, s.24.

maksimum 51 puan alınmıştır. Aritmetik ortalamasının 37,22 olduğu düşünülürse öğrencilerin orta düzeyde öğretmenden destek gördükleri anlaşılır. Öğrencilerin yaşına göre öğretmen desteği incelendiğinde 16 yaşındaki öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 38,10 dur.17 yaşındaki öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 37,92 dir. 18 yaşındaki öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 34,18 dür. Ölçekten alınan puan ortalamaları istatistiksel olarak analiz edildiğinde 16 yaşındaki öğrencilerle 18 yaşındaki öğrenciler arasında 16 yaşındaki öğrencilerin lehine,17 yaşındaki öğrencilerle 18 yaşındaki öğrenciler arasında 17 yaşındaki öğrencilerin lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Sınıf düzeyine göre analiz yapıldığında 10.sınıf öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 38,35 dir. 11.sınıf öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 38,18 dir. 12.sınıf öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 33,03 dür. Ölçekten alınan puan ortalamaları istatistiksel olarak analiz edildiğinde 10.sınıf ile 12.sınıf arasında 10.sınıf lehine 11.sınıf ile 12.sınıf arasında 11.sınıf lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 10.sınıf ile 11.sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sınıflar arasındaki fark incelendiğinde alt sınıfların üst sınıflara göre destek düzeyinin yüksek olmasını öğrencilerin sınıf seviyesi arttıkça ders yükünün artmasına ve öğrencinin gelecek kaygısı yaşamasına ve üniversite sınavına yoğunlaşmasına bağlayabiliriz.

Cinsiyete göre analiz yapıldığında kız öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 42,50 erkek öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 34,45 değeri bulunmuştur. Cinsiyetler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı analiz edildiğinde kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Elbir¹⁴³'in araştırması da araştırma sonucunu desteklemektedir.

Okul türüne göre analiz yapıldığında Meslek Lisesinde okuyan öğrencilerin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 38,14 dür.Teknik Lise öğrencilerinin öğretmenden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 36,85 dir. Anadolu Teknik Lise öğrencilerin

---

¹⁴³ Elbir, a.g.e, s.102.

öğretmenlerden algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 33,75 dir. Okul türleri arasındaki fark analiz edildiğinde Meslek Lisesi ile Anadolu Teknik Lise arasında Meslek Lisesi lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Mesleğini isteyerek seçen istediği alanda eğitim gören öğrencilerin mesleğinde başarılı olması ile Öğretmen desteği arasında pozitif yönde bir ilişki vardır diyebiliriz.

2.3.37.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları ile Algıladıkları Aile Desteği Puanları Arasında Anlamlı Bir ilişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulguların Yorumlanması

Araştırmanın ikinci problemi Meslek Lisesinde bir meslek alanına yönelmiş olan öğrencilerin algıladıkları aile desteğinin ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmaktır. Araştırma grubundaki meslek lisesi öğrencilerin algıladıkları aile desteği ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde öğrencilerin Algıladıkları Aile Desteği Ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 51,70, standart sapması 7,33 alınan en düşük puanın 22 en yüksek puanın 60 olduğu görülmektedir.

Bu bulgulara dayanarak Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin ailelerinden algıladıkları sosyal desteğin istenilen düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durumda bireyin sevgi, hoşlanma, anlayış, kabul görme, değer verilme, özen gösterilme, korunma gereksinimlerini kapsayan duygusal desteği, parasal yardımı, materyal kaynakları, araç-gereç yardımı gibi somut yardımları içeren araçsal desteği, sorun kabul edilen olaylarla başa çıkmada, tanımlayıcı ve sorunu anlamayı içeren bilgisel desteği, boş vakitlerde diğer insanlarla zaman geçirme, eğlenme, rahatlama, sosyal arkadaşlık, gruba dâhil olma duygusuyla birlikte stresi azalttığı ve başkalarıyla problemler hakkında konuşmanın rahatlama sağladığı varsayılan yaygın desteği genel olarak algılayabildikleri görülmektedir. Yapılan çok sayıda araştırma öğrencinin ailesinden öğretmenlerinden, arkadaşlarından sağladığı destek düzeyi ile akademik başarısı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlarla algılanan aile desteği ölçeğinden aldıkları puanlar arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. ($r=0.328$, $p<0.01$) Bu bulgu Meslek Lisesi öğrencilerinin algıladıkları aile desteği puanları arttıkça mesleki olgunluk puanlarının da yükseldiğini göstermektedir. Aileden algılanan sosyal ve psikolojik destek arttıkça öğrencilerin kendilerinden beklenen alan ve meslek seçimine ilişkin doğru davranışları kazanabilmektedirler. Bu bulguların beklentiler doğrultusunda gerçekleştiği görülmektedir.

2.3.38.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları ile Algıladıkları Arkadaş Desteği Puanları Arasında Anlamlı Bir ilişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulguların Yorumlanması

Araştırmanın ikinci problemi meslek lisesinde bir meslek alanına yönelmiş olan öğrencilerin algıladıkları arkadaş desteğinin ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmaktır. Araştırma grubundaki meslek lisesi öğrencilerin algıladıkları arkadaş desteği ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde öğrencilerin Algıladıkları Arkadaş Desteği Ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 34,10, standart sapması 4,48 alınan en düşük puanın 15 en yüksek puanın 39 olduğu görülmektedir. Bu bulgulara dayanarak Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin ortalamanın üstünde olduğu görülmektedir

Öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlarla algılanan arkadaş desteği ölçeğinden aldıkları puanlar arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. ($r=0.275$, $p<0.01$) Bu bulgu Meslek Lisesi öğrencilerinin algıladıkları arkadaş desteği puanları artıkça mesleki olgunluk puanlarının da yükseldiğini göstermektedir.

2.3.39.Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Puanları ile Algıladıkları Öğretmen Desteği Puanları Arasında Anlamlı Bir ilişki Olup Olmadığı Hususundaki Bulguların Yorumlanması

Araştırmanın ikinci problemi Meslek Lisesinde bir meslek alanına yönelmiş olan öğrencilerin algıladıkları öğretmen desteğinin ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmaktır. Araştırma grubundaki meslek lisesi öğrencilerin algıladıkları öğretmen desteği ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde öğrencilerin Algıladıkları Öğretmen Desteği Ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 37,20 standart sapması 9,12 alınan en düşük puanın 17 en yüksek puanın 51 olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlarla algılanan öğretmen desteği ölçeğinden aldıkları puanlar arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. ($r=0.257$, $p<0.01$) Bu bulgu Meslek Lisesi öğrencilerinin algıladıkları öğretmen desteği puanları artıkça mesleki olgunluk puanlarının da yükseldiğini göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı, Meslek Liselerinde 10.sınıf,11.sınıf ve 12.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın diğer amaçlarına dönük olarak kullanılan değişkenler ise okul türü, sınıf düzeyi, cinsiyet, yaş durumudur. Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulguların sonuçlarına yer verilmektedir.

- Mesleki olgunluk puanları ile algıladıkları genel sosyal destek puanları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yine beklenildiği gibi mesleki olgunluk puanları ile aile, arkadaş, öğretmenden algıladıkları sosyal destek puanları arasında da pozitif ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur.
- Öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin sınıf seviyesine göre yapılan analiz sonucunda anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin öğrencilerin yaşına göre yapılan analiz sonucunda 16 yaşındaki öğrencilerle 18 yaşındaki öğrenciler arasında 16 yaşındaki öğrencilerin lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin öğrencilerin cinsiyetine göre yapılan analiz sonucunda anlamlı düzeyde fark bulunmuştur.
- Öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin okul türüne göre analiz edildiğinde Meslek Lisesi ile Teknik Lise arasında Meslek Lisesi lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Öğrencilerin genel(aile, arkadaş,öğretmen) algıladıkları sosyal destek puanlarının öğrencilerin yaşına göre analiz edildiğinde 16 yaşındaki öğrencilerle ile 18 yaşındaki öğrenciler arasında 16.yaşındaki öğrencilerin lehine, 17yaşındaki öğrencilerle ile 18 yaşındaki öğrenciler arasında 17 yaşındaki öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 16 yaşındaki öğrencilerle 17 yaşındaki öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
- Öğrencilerin algıladıkları sosyal destek puanlarının sınıf seviyesine göre yapılan analizde 10.sınıf ile 12.sınıf arasında 10.sınıf lehine , 11.sınıf ile 12.sınıf arasında 11.sınıf lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 10.sınıf ile 11.sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Öğrencilerin algıladıkları sosyal destek puanlarının cinsiyet değişkenine göre yapılan analiz sonucunda kız öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanlarından aldıkları puan ortalaması erkeklerin puan ortalamasından oldukça yüksek çıkmıştır. Cinsiyetler arasındaki fark analiz edildiğinde kız

öğrencilerle erkek öğrenciler arasında kızların lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

- Öğrencilerin okul türüne algıladıkları sosyal destek puanları analiz edildiğinde analiz sonucunda Meslek lisesi öğrencilerinin ölçekten aldıkları puan ortalaması Teknik liseye ve Anadolu teknik liseye göre yüksek bulunmuş tur. Okul türleri arasındaki fark analiz edildiğinde Meslek Lisesi ile Anadolu Teknik Lise arasında Meslek Lisesi lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puanlarının sınıf seviyesine göre yapılan analizde Sınıf düzeyine göre analiz yapıldığında Ölçekten alınan puan ortalamaları istatistiksel olarak analiz edildiğinde 10.sınıf ile 12.sınıf arasında 10.sınıf lehine,11.sınıf ile 12.sınıf arasında 11.sınıf lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.
- Öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puanlarının cinsiyete göre yapılan analizde kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puanlarının okul türüne göre yapılan analizde anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Öğrencilerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek puanlarının öğrencilerin sınıf seviyesine, cinsiyete, yaşa, okul türüne göre yapılan analizde anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Öğrencilerin öğretmenden algıladıkları sosyal destek puanlarının öğrencilerin yaşına göre yapılan analizde 16 yaşındaki öğrencilerle 18 yaşındaki öğrenciler arasında 16 yaşındaki öğrencilerin lehine,17 yaşındaki öğrencilerle 18 yaşındaki öğrenciler arasında 17 yaşındaki öğrencilerin lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Öğrencilerin öğretmenden algıladıkları sosyal destek puanlarının sınıf seviyesine göre yapılan analizde 10.sınıf ile 12.sınıf arasında 10.sınıf lehine 11.sınıf ile 12.sınıf arasında 11.sınıf lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 10.sınıf ile 11.sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Öğrencilerin öğretmenden algıladıkları sosyal destek puanlarının cinsiyete göre yapılan analizde edildiğinde kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur.
- Öğrencilerin öğretmenden algıladıkları sosyal destek puanlarının okul türüne göre yapılan analizde edildiğinde Meslek Lisesi ile Anadolu Teknik Lise arasında Meslek Lisesi lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

- Endüstri Meslek lisesi öğrencilerinin meslek alanlarına yerleşmesinde ilköğretim not ortalamasının %40'ı ile 9.Sınıf not ortalamasının %60'ı göz önünde bulundurulmaktadır. Meslek seçiminde akademik başarılarından çok öğrencilerin bedensel, bilişsel ve ruhsal gelişimlerini göz önüne alan bir sistemin olması gerekmektedir.
- Sınıf öğretmenleri ile rehber öğretmenleri öğrencilere meslek seçiminde rehberlik etmelidir. Öğrencinin kendini tanımasına, bireysel farklılıklarını görmesine meslek alanları ile ilgili bilgi edinmesine ve alanlar ile ilgili iş olanaklarını tanımasına fırsat verecek olanaklar sağlanmalıdır.
- Öğrenci velilerine yönelik toplantılarda aileden algılanan sosyal destek düzeylerini arttırmanın yolları konusunda çalışma yapılması doğru meslek seçimine katkı sağlayacaktır.
- İlköğretim öğrencilerine meslek lisesi 9.sınıf öğrencilerine meslekleri tanıtıcı panel seminer konferans vb etkinlikler yapılmalıdır.
- 9.Sınıf öğrencilerine mesleki rehberlik çalışmaları yapılırken,çeşitli meslek gruplarından kişiler davet edilip, seminer, konferans vb etkinlikler düzenlenmelidir.
- Öğrencilerin bu meslek alanının çalışma şartlarını, kullanılan alet, araç ve gereçlerini, çalışanlarla bilgi alışverişinde bulunabilmeleri için, sanayi ortamına geziler düzenlenmelidir.
- Öğrencilerin meslek seçiminde ilgi, yetenek, başarı, kişilik ve bilişsel özelliklerinin ortaya çıkarılabilmesi için gerekli sayıda test, anket, envanterler üniversitelerle işbirliği yapılarak öğrencilere uygulanması ve yönlendirme sürecinde bu testlerden alınacak sonuçların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- Meslek seçimine yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.
- Bu araştırma meslek lisesi 10,11 ve 12. sınıf öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Bu durum bu araştırmanın sınırlılığıdır. Bu nedenle benzeri gelecek araştırmaların meslek lisesine devam eden 9.sınıf öğrencilerini de kapsayacak şekilde yapılması ve genel lise öğrencileri ile meslek lisesi öğrencilerinin karşılaştırılması şeklinde önerilebilir.
- Benzer araştırmaların ilköğretim son sınıfında okuyan öğrenciler üzerinde yapılması önerilebilir.
- Benzer araştırmaların üniversitede okuyan öğrenciler üzerinde yapılması önerilebilir.

- Araştırma sadece meslek lisesi öğrencilerini kapsamaktadır. Bu değişkenlerle farklı okul türlerinde yapılmış araştırma sayısı sınırlı olmakla birlikte; meslek lisesi öğrencileri ile yapılmış araştırma bulunmamaktadır. Bu değişkenlerin kullanıldığı benzer çalışmalar özel lise, fen ve anadolu liselerinde yapılabilir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

ADLER Alfred, *Sosyal Duygunun Gelişiminde Bireysel Psikoloji*, Çev: Halis Özgü, Hayat Yayınları, İstanbul, 2000

CİRİHLİOĞLU Zafer , *Meslekler ve Sosyoloji*,Gündoğan Yayınları, Ankara, 1996.

KEPÇEOĞLU Muharrem. *Mesleğe Yönelme ve Mesleki Yönelim Envanteri*, Ankara, 1994

KUZGUN Yıldız, *Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerini Tanımalarına Etkisi*,Ankara: Ankara Üni. Eğitim Bilimleri Fakültesi yayınları, Ankara,1982

KUZGUN Yıldız, *Rehberlik ve Psikolojik Danışma.*, ÖSYM. Eğitim Yayınları, Ankara,1988

KUZGUN Yıldız, *Grup Rehberliği El Kitabı*, Milli Eğitim Bakanlığı Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara, 1997

KUZGUN Yıldız, *Kendini Değerlendirme Envanteri El Kitabı*,ÖSYM Yayınları, Ankara, 2000

KUZGUN Yıldız, *Meslek Danışmanlığı Kuramlar, Uygulamalar*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000

KUZGUN Yıldız ve Feride BACANLI, *Lise Öğrencileri İçin Mesleki Olgunluk Ölçeği El Kitabı*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2005

KUZGUN Yıldız, *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006

KUZGUN Yıldız ve Feride BACANLI, *Mesleki Olgunluk Ölçeği El Kitabı*, MEB. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1996

KUZGUN Yıldız ve Feride BACANLI *Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Kullanılan Ölçme Araçları ve Programları Dizisi*,Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005

ÖZCAN Ali Osman, *Ülkemiz İçin İsbetli Olabilecek Bir Mesleğe Yönelme Denemesi*.İstanbul, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1985

ÖZGÜVEN İbrahim Ethem, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. PDREM Yayınları, Ankara, 2007

TAN Hasan, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik. Öğretmen Kitapları Dizisi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1992

ULTANIR Emel, *Eğitsel ve Mesleki Rehberlik*,Psikolojik Danışma ve Rehberlik,PegemA Yayıncılık, Ankara, 2003.

YEŞİLYAPRAK Binnur, *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003

MAKALELER

AKIN Ahmet , Recep UYSAL ve Nihan ÇİTEMEL, "Sosyal Güvende Hissetme ve Memnuniyet Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2013

ATEŞ Bünyamin, Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal destek algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi, *Akademik Bakış Dergisi*, 2012

ÇAKIR Yelda ve Refia PALABIYIKOĞLU, "Gençlerde Sosyal Destek–Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması", *Kriz Dergisi*, 1997

BOZGEYİKLİ Hasan, Hüseyin DOĞAN, Abdullah IŞIKLAR, "Üstün yetenekli öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi", *E.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:28, 2010

ÇOBAN Aysel Esen, "Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Yordayıcı Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:6, Sayı:10, 2005

İŞGÖR İsa Yücel ve Fahri SEZER,"Mesleki Olgunluk Anlayışı Kazandırmaya Yönelik Sınıf İçi Rehberlik Etkinlikleri Program Denemesi", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Elazığ, 2008

GÜNER Nur, "Yetişkin eğitiminde ihtiyaç kavramı", *M.Ü.Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* , 1990

ÖKDEM Şeyda ve Figen YARDIMCI, "Üniversite öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi", *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2010

ÖNCÜ Hüseyin. "Meslek seçiminin gereği ve önemi", *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* ,1995

ÖZTÜRK Hafize , F.Nazik SEVİNDİK ve Süleyman YAMAN, "Öğrencilerde yalnızlık ve sosyal destek ile bunlara etki eden faktörlerin incelenmesi", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006

SEZGİN İlhan,16.Milli Eğitim Şurası: Konuşmalar, Görüşler, Kararlar ve Raporlar, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1999

ŞAHİN İsmail ve Tayfun FINDIK,"Türkiye de Mesleki ve Teknik Eğitim:Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2008

ÜNAL Işıl.L, "Türkiye'de Ortaöğretim Düzeyindeki Mesleki ve Teknik Eğitimin Ekonomik Değeri", *H.Ü Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1988

YILDIRIM İbrahim , "Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliği ve Geçerliği", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:13, 1997

YILDIRIM İbrahim, "Akademik Başarı Düzeyleri Farklı Olan Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeyleri", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt 2, Sayı:9, 1998

YILDIRIM İbrahim, "Akademik Başarı Düzeyleri Farklı Olan Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeyleri", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt2, sayı:13,1997

YILDIRIM İbrahim, "Algılanan sosyal destek ölçeğinin revizyonu. eğitim araştırmaları" *Eurasian Journal of Educational Research*, 2004

YILDIRIM İbrahim, "Depresyonun yordayıcısı olarak sınav kaygısı, gündelik sıkıntılar ve sosyal destek", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:27, 2004

İNTERNET KAYNAKLARI

İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü Mesleki Eğitim Bilgi Merkezi, "Meslek Rehberliği ve danışmakuramları",http://mesbil.meb.gov.tr/mesleki_rehberlik/ogretmenler/Meslek_Rehberli%C4%9Fi_ve_Danisma_Kuramlar%C4%B1.pdf (Erişim Tarihi 19.06.2014)

SÜRÜCÜ Mustafa, "Mesleki Olgunluk ve Sosyal Desteğin Alan, Yaş ve Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi", http://www.pegem.net/akademi/kongrebildiri_detay.aspx?id=5128, (Erişim Tarihi :17.07.2010)

SAYA Pelin,Mine KAZAK ve Türkan DOĞAN, "Mesleki Olgunluk Düzeyinin Cinsiyet Yaş ve Aileden Algılanan Sosyal Destek Düzeyine Göre İncelenmesi", <http://www.eab.org.tr/eab/2009/pdf/288.pdf>, (Erişim Tarihi: 17.07.2010)

TOLMAN Edward Chace, <http://www.psikoloji.com.tr/akademi/dusunurler/edward-chace-tolman-1797.html> (Erişim Tarihi:26.06. 2014)

Türk Dil Kurumu, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=MESLEK (Erişim Tarihi: 07.06.2014)

Türkiye İstatistik Kurumu, "Hanehalkı İşgücü İstatistikleri", <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13628>(Erişim Tarihi: 07.03.2014)

Vikipedi Özgür Ansiklopedi,<http://tr.wikipedia.org/wiki/Meslek> (Erişim: 08.06.2014)

YEŞİLYAPRAK Binnur, "Özellik-FaktörVeHolland'ınKuramları",http://www.binnuryesil yaprak.com/index.php?option=com_content&view=article&id=77:oezellik-faktoer-ve-hollandn-kuramlar&catid=34:dier-yazlar(Erişim Tarihi: 17.06.2014)

TEZLER

ACISU Süreyya , Korunma altında olan lise ve meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2002(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

AKAY Bengisu, Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri., Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1983 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

AKBALIK Gül, Ortaokul III. Sınıf Öğrencilerinin Meslekî Olgunluk Düzeyleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1991. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

AKBIYIK Yeter, Meslek liselerine devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara, 1996 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

AKDAŞ Gülay, Sağlık meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin ve algıladıkları aile desteğinin incelenmesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2013(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

ALTAY Mehmet, Okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile çok boyutlu algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, 2007 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

BACANLI Feride, Mesleki Grup Rehberliğinin Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyine Etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara, 1995 (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

BAL Pervin Nedim, "Ergenlik döneminde mesleki karar verme olgunluğunun incelenmesi ve mesleki karar verme eğitim programının etkisinin araştırılması", Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1998.(Yayımlanmamış Doktora Tezi)

BAŞAR Zülfikar, Aileden Algılanan Sosyal Destek ile Kendini Kabul Arasındaki İlişkinin incelenmesi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2006(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

BAŞTÜRK Derya, Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerde algılanan sosyal desteğin, akademik başarı üzerine etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2002(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

BİLGİ Murat, Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin Meslek Alanlarına Yönlendirilme Etkinliklerinin Yeterlilik Düzeyi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

BİLGİN Asude, Grupla Rehberlik ve Grupla Psikolojik Danışmanın Ergenlerin Bağımsız Meslek Kararı Vermeleri Üzerine Etkisi, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995

BİNGÖL Nezihe,Lise öğrencilerinin siber zorba ve mağdur olma davranışları ile yakın sosyal çevrelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fatih Üniversitesi, İstanbul, 2013 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

CIRIK İlker, İlköğretim 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin incelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2010 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

DÜLGER Özge, Ergenlerde algılanan sosyal destek ile karar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2009 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

ELBİR Nilgün, Lise 1. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2000 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

ERDEĞER Nuray, Lise öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)

GÜLBAHÇE Arzu, "Mesleki Olgunluk Düzeyleri Farklı Olan Öğrencilerin Sosyal Karşılaştırma ve Benlik İmgelerinin İncelenmesi.", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2007 (Yayımlanmamış doktora tezi)

GÜNGÖR Derya, Üniversite öğrencilerinin arkadaş ve aileleriyle ilişkileri: Sosyal destek doyum ve yalnızlık, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, 1996 (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)

İŞLEGEN Gülce, Danışanların Algıladıkları Sosyal Desteğin Terapötik Çalışma Uyumunu Yordama Gücünün Belirlenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2011 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

KAHRİMAN İknur, Adölesanlarda aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ile benlik saygısı arasındaki ilişki, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2003 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

KARADAĞ İmer, İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Sosyal Destek Kaynakları Açısından İncelenmesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi, Adana, 2007 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

KAŞIK Dilek Zekiye, Ergenlerde karar verme stilleri ve algılanan sosyal destek düzeylerinin sosyal yetkinlik beklentisi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2009 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

KAYA, Zülgani, Lise Son Sınıf öğrencilerinin Meslek Seçimindeki Sosyo-Ekonomik Faktörler, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1988 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

KAYAŞ Serdar, Meslek Liselerinin Bilişim Teknoloji Alanındaki Öğrencilerin Dal Seçimlerine, Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri Ve Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ve Öğrenci Ailelerinin Tutumlarının Etkisinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi İstanbul, 2009 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

KOZAKLI Hatice, Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2006 (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)

KÖKÜSOY Kutluay, "Endüstri Meslek Liselerinde Bir Meslek Alanına Yönelmiş Olan Öğrencilerin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Aile Desteği Düzeylerinin

İncelenmesi." Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)

OTRAR Mustafa, Endüstri Meslek Liseleri ve Çıraklık Eğitim Merkezlerinde Öğrenim Görmekte Olan 16-18 Yas Grubundaki Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile Bazı Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1997(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

ORHAN Ayten Aydın, Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyi ile karar verme stratejileri, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin Üniversitesi, Mersin, 2011 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)

ÖZGAN Aynur. Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Karar Verme Olgunluğu İle Bazı Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi İstanbul, 2006 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

SAYAR Melisa,Düşük sosyoekonomik düzeyden gelen ergenlerin algıladıkları sosyal destek ile ruh sağlıkları arasındaki ilişki üzerine boylamsal bir çalışma, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 2006(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

SOYLU Özlem, Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Ailelerinde Sosyal Destek Algılayıp-Algılamama Durumlarına Göre Psikolojik Belirtiler Gösterme Yönünden Karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi, Adana ,2002 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

ÜNÜVAR Ayşe, Çok Yönlü Algılanan Sosyal Desteğin 15-18 Yaş Arası Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisine ve Benlik Saygısına Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2003(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

ÜRÜN Ali Ercan, Lise öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri ile mesleki olgunlukları arasındaki ilişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir Üniversitesi Balıkesir, 2010(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)

SÜRÜCÜ Mustafa, Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin incelenmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2005(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

YAŞAR Ali Rıza, Genel lise ve meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, Sosyal bilimler enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara, 1997 (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi)

ZAİMOĞLU Sennur, Adölesanlarda Toplumsal Destek Algısı, Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Antalya, 1991(Uzmanlık Tezi)

EKLER

EK-A

ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ (ASDÖ-R)

Prof. Dr. İbrahim YILDIRIM

AİLEM	Bana Kıs	Bana Uyg.
	Uyg.	men Değil
1. Bana gerçekten güvenir	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
2. Sorunlarımı çözmeme yardım eder	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
<u>3. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler</u>	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
4. Bana gerçekten değer verir	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
5. Bana doğru tavsiyelerde bulunur	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
<u>6. Doğru kararlar vermeme yardım eder</u>	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
7. Davranışlarımı takdir eder	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
8. İlgili duyduğum şeyleri yapmama yardım eder	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
<u>9. Hatalarımı nazikçe düzeltir</u>	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
10. Beni gerçekten anlar	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
11. Bana, aile gelirimize göre yeterince harçlık verir	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
<u>12. İyi ve kötü günlerimde yanımda olur</u>	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
13. Geleceğimle ilgili planlar yapmamda bana yardım eder	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
14. Üstün, güçlü yanlarımı vurgular	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
<u>15. İyi ve kötü yönlerimle beni sever</u>	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
16. Başarılı olmam için bana destek olur	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
17. Zaman ayırıp sıkıntılarımı gerçekten dinlemez	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
<u>18. Arkadaşlarımla ilişkilerimin güçlenmesini destekler</u>	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
19. Sosyal etkinliklere katılmamı destekler	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )
20. Başarılarımı takdir eder	( ) ( ) ( )	( ) ( ) ( )

ARKADAŞLARIM

Bana Kıs Bana Uyg.

Uyg. men Değil

21. Bana gerçekten güvenilir ( ) ( ) ( )
22. İhtiyaç duyduğumda beni gerçekten dinler ( ) ( ) ( )
23. Sorunlarımı çözmeme yardım eder ( ) ( ) ( )
24. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler ( ) ( ) ( )
25. Bana gerçekten değer verir ( ) ( ) ( )
26. Doğru kararlar vermeme yardım eder ( ) ( ) ( )
27. Hata yaptığımda bile beni kabul eder ( ) ( ) ( )
28. Hatalarımı düzeltmeme yardım eder ( ) ( ) ( )
29. Beni gerçekten anlamaz ( ) ( ) ( )
30. Gerektiğinde harçlığını benimle paylaşır ( ) ( ) ( )
31. Derslerle ilgili bilgilerini benimle paylaşır ( ) ( ) ( )
32. İyi ve kötü günlerimde yanımda olur ( ) ( ) ( )
33. Bir şeye sinirlendiğimde beni yatıştırır ( ) ( ) ( )

ÖĞRETMENLERİM

Bana Kıs Bana Uyg.

Uyg. men Değil

34. Amaç, ilgi ve yeteneklerim konusunda benimle konuşur ( ) ( ) ( )
35. Bana gerçekten güvenilir ( ) ( ) ( )
36. Sorunlarımı çözmeme yardım eder ( ) ( ) ( )
37. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler ( ) ( ) ( )
38. Bana gerçekten değer verir ( ) ( ) ( )
39. Bana doğru tavsiyelerde bulunur ( ) ( ) ( )
40. Doğru kararlar vermeme yardım eder ( ) ( ) ( )
41. Hatalarımı nazikçe düzeltir ( ) ( ) ( )
42. Beni gerçekten anlar ( ) ( ) ( )
43. Üstün, güçlü yanlarımı vurgular ( ) ( ) ( )
44. Zaman ayırıp sıkıntılarımı gerçekten dinlemez ( ) ( ) ( )

45. Arkadaşlarımla ilişkilerimin güçlenmesini destekler ( ) ( ) ( )
46. Sosyal etkinliklere katılmamı teşvik eder ( ) ( ) ( )
47. Çok çalıştığım ya da başarılı olduğum zaman beni över ( ) ( ) ( )
48. Duygu, düşünce ve inançlarıma saygı duyar ( ) ( ) ( )
49. Derslerde sorularıma içtenlikle cevap verir ( ) ( ) ( )
50. Bana karşı genellikle adil davranır ( ) ( ) ( )
-

MESLEKİ OLGUNLUK ÖLÇEĞİ

Prof. Dr. Yıldız KUZGUN

Dr. Feride BACANLI

AÇIKLAMA:

Ölçekte meslek seçimiyle ilgili tutum ve davranışları ölçen bazı ifadeler verilmiştir. 1. sizden istenen, ifadeleri dikkatle okuyup bu ifadelerin size ne kadar uygun olduğunu, sizin durumunuzu ne ölçüde yansıttığını belirtmenizdir. 2. cevap kağıdında (A= Bana Hiç Uygun Değil),(B = Bana Pek Uygun Değil),(C = Bana Biraz Uygun),(D = Bana Uygun),(E = Bana Çok Uygun) karşılığındadır. 3. şimdi bir örnekle cevaplamanın nasıl yapılacağını görelim.

Örnek :

---- Çok erken yaşlardan beri, bir meslek seçmem gerektiğini düşünüyorum.

Eğer sizin yukarıdaki ifadeye uygunluk dereceniz Bana Biraz Uygun ise aşağıda gösterildiği gibi cevap kağıdına C seçeneğinin altındaki aralığı işaretlemeniz gerekecektir.

Bana Hiç Uygun Değil   Bana Pek Uygun Değil   Bana Biraz Uygun   Bana Uygun
Bana Çok Uygun

A   **B**   **C**   **D**   **E**
( )   ( )   (X)   ( )   ( )

4. Cevap kâğıdında her ifadeye ilişkin 5 seçenekten yalnız birini işaretleyeceğinizi ve cevapsız ifade bırakmamanız gerektiğini lütfen unutmayınız. 5. Ölçekte bulunan 40 ifadeyi 30 dakika içinde cevaplamaya çalışınız. Başarılar diler, katkılarınız için teşekkür ederiz.

-
- 1-Hangi mesleğin bana uygun olduğunu büyüklerimin daha iyi bilecekleri düşüncesindeyim.
  - 2-İnsan mesleğini tesadüfen seçer.
  - 3-İstediğim mesleği seçemeyeceksem “ bu konuyu düşünmenin ne gereği var” diyorum.
  - 4-İnsan hangi mesleği seçmesi gerektiği konusunda ailesinin tavsiyelerini dikkate alırsa hata yapmaz.

- 5-Meslekleri daha iyi tanımak için,bu konuda yazılmış kaynak kitaplar olup olmadığını araştırdım.
- 6-Girmek istediğim meslekler hakkında bilinmesi gereken her şeyi biliyorum.
- 7-Öğretmenlerime, öğrencileri konu alanlarıyla ilgili üniversite programlarının neler olduğu hakkında sorular sorar, onlardan bu konularda beni aydınlatmalarını rica ederim.
- 8-Gelecekteki mesleğimi ben belirleyeceğime göre, bu konuda gerekli bilgiyi edinmek için benim harekete geçmem gerektiği düşüncesindeyim.
- 9-Hangi mesleğe gireceğime ailemin karar vermesi iyi olacak. Böylece sonuçta bir hata olursa ben sorumlu olmam.
- 10- Öğrencilik hayatımda daima hangi derslerin ya da ders dışı faaliyetlerin bana ne yönden yararlı olabileceğini, hangi hedefe erişmek için katkısı olabileceğini düşünürüm.
- 11- Üniversitede program tercihim belirlemeden önce, hangi alanlarda ne derece güçlü, hangi alanlarda ne derece zayıf olduğumu değerlendireceğim.
- 12- Meslek tercihlerimde sık sık değişiklik yapıyorum.
- 13- Bir meslek seçiminde dikkate alınacak o kadar çok faktör var ki, en iyisi işi olurlarına bırakmak diye düşünüyorum.
- 14- Şimdiden meslek tercihleri üzerinde düşünmeyi gereksiz buluyorum.
- 15- Ailemin seçtiği mesleğe girersem onların daha çok yardım ve desteğini sağlayabilirim diye düşünüyorum.
- 16- İstedğim mesleğe giremeyeceksem meslek seçimi üzerinde düşünmenin ne yararı var diye düşünüyorum.
- 17- Ne zaman meslek seçme konusu açılrsa içimi bir sıkıntı kaplar.
- 18- Hiç kimsenin beni benden iyi tanımayacağını ve mesleğimi seçme sorumluluğunun bana ait olduğunu düşünürüm.
- 19- Bana uygun hiçbir meslek bulamıyorum.
- 20- Kendimi bildim bileli hangi mesleğe girmek istediğimi düşünürüm.
- 21- Bazı insanların hangi mesleği seçmek istedikleri konusunda nasıl da emin ve kararlı olabildiklerine şaşırıyorum.
- 22- Ne olmak,hangi mesleği seçmek istediğim konusunda zaman zaman hayallere dalarım, ama aslında henüz tercihlerimi belirlemiş değilim.
- 23- Çok erken yaşlardan beri meslek yaşamımdan neler beklediğimi,ne gibi yeteneklere ve kişilik özelliklerine sahip olduğumu düşünürüm.
- 24- Üniversite sınavımda hangi alanla ilgili test alacağımı belirledim,ama o alanda hangi programlara girmek istediğime karar veremedim.
- 25- Benim için önemli olan sınava hazırlanmaktır. Meslek tercihim zamanı gelince belirlerim.
- 26- Şu ana kadar hangi programları tercih edeceğimi belirleyemedim. Çünkü her gün başka bir seçenek bana çekici geliyor.
- 27- Şu anda belirli bir meslek alanı belirlemedim ama kararımdan memnun değilim.

- 28- Televizyonda bir mesleğin özelliklerini ve ülke ekonomisindeki yerini tanıtan programları ilgi ile izlerim.
- 29- Yeteneğime uygun olduğunu düşündüğüm meslekleri inceliyorum.
- 30- Meslekleri tanıtan kaynak kitapları okurum.
- 31- İlgilendiğim bir meslekteki insanların neler yaptıklarını, hangi koşullarda çalıştıklarını öğrenmek için işyerlerine giderim.
- 32- Meslek tercihlerimi belirlemeden önce, sadece ilgi duyduğum meslekleri değil, mümkün olduğu kadar başka bir çok mesleği de incelemeye çalışıyorum.
- 33- Meslek seçerken pek çok kişiden bilgi ve görüş almaya niyetlendim. Ama sonuçta kargaşaya ve kararsızlığa düşünce bu işi oluruna bıraktım.
- 34- Yeni bir meslek adı duyduğumda hemen o mesleği incelemek için harekete geçerim.
- 35- Benden önce liseyi bitirip yüksek öğretime devam eden arkadaşlarıma bölümleri hakkında sorular sorarım.
- 36- Bir çok mesleğe heves ediyorum ve ilgi duyuyorum ama hepsinin bir kusuru var. Bir türlü birine karar veremiyorum.
- 37- Herhangi bir işim için bir iş yerinde örneğin; banka, hastane, fabrika ve benzeri yerlere gitsem orada çalışanların yaptıklarını gözler,“ ben bu işleri yapabilir miyim,bunları yapmaktan zevk alabilir miyim?” diye düşünürüm.
- 38- Yeteneklerimi tanımam gerekiyor, ama bunu nasıl yapacağımı bilmiyorum.
- 39- Tercih ettiğim meslekleri tanıtıcı toplantılara katılırım.
- 40- Benimle ilgili yönergeleri açıklamaları dikkatle okurum.(seçmeli dersler listesi, ÖSS kılavuzu gibi)

MESLEKİ OLGUNLUK ÖLÇEĞİ CEVAP KÂĞIDI

Adı soyadı :..... Cinsiyeti : E ( ) K ( )

Doğum tarihi :.....Yaş : ..... Sınıf :.....

Ham puan (T): .....Yüzdelik puan :.....

Bana Hiç Uygun Değil Bana Pek Uygun Değil Bana Biraz Uygun Bana Uygun Bana Çok Uygun

	A	B	C	D	E	
	( )	( )	( )	( )	( )	
	A	B	C	D	E	
1-	( )	( )	( )	( )	( )	21-
2-	( )	( )	( )	( )	( )	22-
3-	( )	( )	( )	( )	( )	23-
4-	( )	( )	( )	( )	( )	24-
5-	( )	( )	( )	( )	( )	25-
6-	( )	( )	( )	( )	( )	26-
7-	( )	( )	( )	( )	( )	27-
8-	( )	( )	( )	( )	( )	28-
9-	( )	( )	( )	( )	( )	29-
10-	( )	( )	( )	( )	( )	30-
11-	( )	( )	( )	( )	( )	31-
12-	( )	( )	( )	( )	( )	32-
13-	( )	( )	( )	( )	( )	33-
14-	( )	( )	( )	( )	( )	34-
15-	( )	( )	( )	( )	( )	35-
16-	( )	( )	( )	( )	( )	36-
17-	( )	( )	( )	( )	( )	37-
18-	( )	( )	( )	( )	( )	38-
19-	( )	( )	( )	( )	( )	39-
20-	( )	( )	( )	( )	( )	40-
	( )	( )	( )	( )	( )	1. kısım (X)
	( )	( )	( )	( )	( )	2. kısım (Y)
						( ) 1. kısım (X)
						( ) 2. kısım (Y)

$$\Rightarrow Z = 126 - Y =$$

$$\Rightarrow T = Z + X =$$

